B. Vasile Malschi
Intoarcerea lui Lică Ciocîrlan
Editura Ion Creanga - Bucuresti, 1984

CUPRINS

1. SĂ NE FIE ÎNTR-UN CEAS BUN!

Urcase rar şi apăsat la catedra. Un bărbat neobişnuit de lung, pămîntiu, cu fața ridată, cam boțită, ochelari bulbucați. Spre marea mea surpriză niciunul din gaşcă n-a pufnit în pumni şi nici noi, restul, nu ne-am repezit şepcile în tavan, nu ne-am scîrțîit băncile acelea infernale, cum făceam de obicei; ne-am zgîit numai la tunica lui militară, vopsită în albastru închis (i se vedeau urmele epoleților), la pantalonii şi ei foşti cachii, cam scurtuți, sărăcuți, fără manşete, la fața cum spusei, boțită şi tuciurie, la nasul proeminent, cravata atîrnînd ca o limbă îngustă, neagră, de la gîtul subțire şi lung, pe sub mărul lui Adam pînă la centura lată din piele galbenă. Un om uscat ca un vrej, numai piele şi os. Puțin adus de spate, în vestonul strîmt, se oprise pe podiumul catedrei, cu catalogul subsuoară, la cîțiva centimetri de masa catedrei propriu-zise, fixîndu-ne cu privirea încruntată şi solemnă, cumva ridicolă, prin ochelarii cu ramă groasă. O şuviță îi căzuse pe frunte.

„In anul acesta o să vă fiu maistru de atelir la grupa a doua, o să predau fizica la toată clasa, spuse calm, puțin răguşit, adăugînd ca un fel de amenințare: am sa va fiu şi diriginte la ambele grupe; țin să vă adresați cu «tovarăşe maistru» şi nu altfel."

Hanganu se grăbi să-i informeze că noi eram obişnuiți să ne adresăm cu „tovarăşe profesor sau diriginte", pentru ce cu dînsul să facem excepție? însă omul i-o luă înainte: „Aflați că încă nu am titlul de profesor; numele meu este Docea Ion".

"Sperăm că o să-l aveți," îndrăzni Hanganu. "O să vedem în viitor."

"Pentru noi îi bine şi aşa", se arătă mulțumit Hanganu. "Să ne fie într-un ceas bun!" mormăi careva cu nasul vîrît în bancă.

Maistrul se făcu a nu-l auzi: îşi roti ochii asupra noastră şi în tot timpul cît îşi ținu logosul introductiv părea că ne măsoară, ne cîntăreşte: "Ar trebui să ne cunoaştem, zis cu voce ştearsă; de exemplu dumneata, din rîndul de la fereastră, care ziseşi ceva despre ceasul cel bun."

Băiatul solid, roşcovan, cu figura colțoasă, plină de tuleie şi coşuri, se făcu a nu înțelege pentru ce arătătorul subțire şi lung, uşor dat peste cap, al noului sosit rămăsese îndreptat asupra lui. "Numele meu, se ridică surprins; Hudubaş Sava, al unsprezecelea din catalog."

Ii veni rîndul vecinului din dreapta: "Hanganu Cornel mă cheamă, răspunse, cu priviri furişate în stînga şi dreapta, ca şi cum ar fi căutat un topor, un cuțit, un pietroi, să se apere, să se repeadă; mie publicul (arătă la noi, băieții) îmi zice Giovani şi Cobra, lui Hudubaş "Colonelul", sîntem prieteni şi vecini pe aceeaşi pagină din catalog".

Deştept băiat, descurcăreţ, Cornel mai turui nişte verzi şi uscate, înghiţi şi în sec, semn că epuizase tot ce avea de spus. Docea îl ascultă cu luare-aminte, se interesă şi de alţi cîţiva, cum îi cheamă, ce hram ţin. Cum jungla pornise un tropăit măruntel, mormăind şi fornăind, zise: "Domnilor, nu credeţi ca-i cazul să vă calmaţi? (Ne zicea "domni"). V-am informat de la bun început că în anul acesta vom studia împreună fizica. M-ar interesa cum staţi."

"Acum avem dirigenţia, nu fizica", sări din bancă Hudubaş.

"Adevărat! întări şi Cîrlig-Jaguarul; să nu încurcăm borcanele."

"Mă gîndeam la o inversare. Fizica-i ştiinţă dificilă, poate aţi rămas în urmă."

"Şi la dirigenţie avem o groază de probleme: disciplina, etica, morala, îşi mai aminti Cîrlig, sărind într-un picior; dumneavoastră de ce nu ne faceţi morală? Toţi domnii profesori care au trecut ori mai trec pe aici ne iau cu morala: «pramatiilor, adunătură de-a lui Batu-Kan!»"

"Aia o fi fost; dumneata ce doreşti? i se adresă îndesatului Cîrlig-Jaguarul, care ţîşnise din banca de la perete şi deja pusese mina pe clanţa uşii. Am întrebat: ce doreşti?"

"Să mă interesez la cancelarie ce avem acum: fizica ori dirigenţia? Nu e voie? Mă rog, n-am ştiut," mai zise, retrăgîndu-se în bancă.

"Iertaţi-l, domnule, e un arierat, spuse Hanganu; aşa sîntem noi ăştia de la doi B. Pe colegul nostru Vulpe un domn profesor nu-l scoate din: ia să răspundă acum idiotul de Vulpe Condrat."

Inchis în sine, îndărătnic, noul diriginte se face că nu aude, nu vede, scoate din servietă manualul de fizică: "Am impresia că ne cam întindem la vorbă, domnilor (din nou «domnilor»; asta ne pocnea ca o măciucă în creştetul capului). Cum spuneaţi că stăm cu fizica?"

Foarte subţirelul Cornel: "Să vedeţi (închipui nişte gesturi teatrale), prima lecţie a fost de sinteză, recapitulare, ghiveci naţional; cine îşi mai aminteşte de nişte chestii din anii trecuţi? Pe a doua (se uită la cei de alături) n-am înţeles-o; cînd s-a predat a treia lecţie, jumătate dintre băieţi erau absenţi (către noi, cei de alături: ziceţi, mă, drept şi cinstit, aşa-i că am fost absenţi?). Liniştit, Docea ascultă cum sărisem şi noi cu gura, cum că am fost absenţi, deschise catalogul, urmări cu arătătorul absenţele din ultimele ore de fizică. "Fantazaţi, domnilor elevi, fantazaţi şi încă tare!" se miră parcă; noi îi simţirăm înţepătura însă nu ziserăm nimic: aşteptam să vedem ce se va întîmpla. Scărpinîndu-şi repezit urechea dreaptă, repede-repede, ca şi cum şi-ar fi alungat de acolo o muscă ce nu se lăsa dusă, Giovani zise: "Pe cuvînt, parole d'honeur, monsieur professeur," Pişcă şi lobul celeilalte urechi apoi nu mai zise nimic, fiindcă, fără să-l mai ia în

seama, dirigintele deschisese cartea: "Dacă se poate, pînă la «Legea atracției universale»", bătu cu dosul palmei într-o filă din interior.

Noi ne-am şi pornit să bîzîim. Cei care mai ştiau carte se revoltau: "La care pagină? O, nu se poate, nu ne intră pe gît! Există o lege a saturației, tovarăşe maistru-diriginte! Şi chiar dacă n-ar fi, care om nu ştie cîte săbii pot intra într-o singură teaca, ce cantitate de idei se pot fixa pe centimetrul pătrat, cîte lecții se pot înghesui într-un spațiu aşa de mititel? (Hanganu îşi dăduse drumul, nu se mai putea opri: de ce mă îmbrînceşti, mă? se întoarse către Hudubaş; Individul mă îmbrînceşte, magister!"

"Va sa zică pentru început, noțiuni generale despre mişcare", spuse imperturbabil tovarăşul Docea.

Băieții: "Despre mişcare, auziți, mă, noțiuni generale. Mişcarea-i cînd nu stai pe loc. Domnul din spate este rugat să-şi scurteze picioarele".

Trăncăneam, chicoteam, ciripeam, cînd în surdina, cînd cu voce tare, însă luam notițe, făceam schemele necesare. Maistrul trecu în revistă viteza centripetă şi centrifugă, forța cinetica, mişcarea de translație. Nu glumea deloc. Cei mai mulți, pînă şi adormiții din ultimele două bănci, standardizații, omologații, cum li se mai spunea, osteneau din greu; Giovani şi Jaguarul, buni la carte, mai aruncau cîte o glumă, o aluzie, întrețineau atmosfera:

"Domnul cu maculatorul, văd ca nu te mişti, abuzezi de generozitatea mea; ia la cunoştință că o să fac plîngere la direcțiune."

"Pînă atunci arde-i una, sa auza domnii din Giurgiu!"

"Domnule maistru, aşa-i că la dirigenție nu facem fizică? Logic, nu? La mintea cocoşului."

"Este voie sa aducem aici schema cu motociclistul? Există una în sala de hărți, demonstrează forța centrifugă şi centripetă."

"Nu-i de urgență", încearcă să-i domolească maistrul. Cineva îl întrerupse: "Domnule, uitați că individul vrea s-o şteargă după motocicletă merită o chelfăneală zdravănă."

"Lui Hudubaş domnul Ionescu, fostul nostru diriginte i-a cîrpit două palme. Numai două. Sonore, s-au auzit de la Giurgiu. După care a ieşit la pensie, de am rămas numai noi singuri, aici, în Sorbona".

"Vorbiți prea multe, v-am rugat linişte", sună vocea cam răguşită a lui Docea. V-am rugat linişte!" repetă pe un ton mai ridicat.

"Linişte, băieți, linişte!"

"Să fim disciplinați!"

"Să fim religioşi!"

Ne vînzoleam, bravam, o făceam pe marii şmecheri.

Docea îşi urmă netulburat planul: făcu o incursiune în materia din anul trecut, vorbi despre mişcarea circulară uniformă, viteza unghiulară, forța centripetă, se opri mai mult la figura motociclistului din carte, făcu şi o schiță cu forțele care concură în momentul desprinderii ciocanului din mina sportivului, propuse şi o problemă: să se calculeze forța centrifugă declanşată de un avion cu masa de 4,5 tone, care se roteşte cu o viteză de 600 kilometri pe oră, fiind înscris într-o curbă de 5 kilometri. Noi scriam datele problemei, urmăream şi fiece mişcare a profesorului, fiece cuvînt, îi studiam fizionomia. Docea avea dinții cam ieşiți în afară, ca ai unei reptile; cînd îşi lua de pe nas ochelarii, descoperea nişte ochi sticloşi, din care unul părea atins de albeață. Plimbîndu-se printre bănci, omul aprecia lucrările: "Ia vezi, tovarăşe elev, ai mers bine pînă aici, te-ai împotmolit la aplicarea formulei."

La sfîrşitul celor două ore de fizică (avusesem fizica apoi dirigenția, una după alta) nu ştiu cum de ne înfuriaserăm aşa de tare la lucru, încît acceptaserăm de bună voie ca în ora de dirigenție să facem tot fizică, ceea ce era ceva cu totul ieşit din comun pentru o clasă deochiată ca a noastră. La urmă răsuflarăm uşurați, destul de zgomotoşi, ca nişte cai osteniți. Docea îşî şterse mîinile, să-şi înlature praful de cretă, dădu şi un bobîrnac peste manşeta mînecii, luă catalogul şi o porni spre ieşire; Hudubaş veni din urmă: "Tovarăşe maistru-diriginte, am văzut cît v-ați străduit pentru noi, mocofanii. Să vă spun drept, mie cel puțin tare mi-i teamă că tot ce ați făcut s-a dus ca pe gîrlă."

Docea se opri, înalt, de data asta drept ca o trestie, se uită la Hudubaş. "E, spuse, e greu la început, pînă vă obişnuiți. Zîmbea fața lui pergamentoasă părea plină de şanțuri, pătrățele şi dreptunghiuri, ca fundul unei bălți secate. Nu vă faceți griji, ați şi glumit destul, nu mai aveți haz."

"Nu credeți? se miră Hudubaş; puteți întreba toată lumea: toți ştiu că sîntem o clasă de retardați; aşa ni se spune: clasa retardaților."

Docea se întoarse cu fața spre noi: "V-a testat vreo comisie de psihologi?" Părea îngrijorat.

"De aşa ceva n-am auzit, numai că toți aşa ne ştiu: retardații de la a doua B."

Maistrul nu mai zise nimic, ne făcu numai semn cu mina că adică nu trebuie să dăm importanță vorbelor. Ieşi. Lung şi slab, aplecat ca o cumpănă de fîntînă.

2. ACEŞTIA ERAU BĂIEȚII NOŞTRI

Bineînțeles, bănuiam pentru ce din toată şcoala formată din clase, cîte patru paralele, tocmai clasa noastră se numea clasă de retardați. Auzisem că retardat înseamnă înapoiat mintal sau aşa cumva, ne întrebam dacă numele acesta de ocară corespunde unei situații reale sau se datorează unui capriciu al cine ştie cui. Mai auzisem că există unele clase de retardați dar nu la şcoli de ucenici şi nici la licee, ci la şcoli speciale. Or, la noi, s-au dat examene de admitere, copiii trecuseră prin ciur. E adevărat că în clasa noastră mulți băieți veniseră cu tot felul de tinichele: eu cu escapadele, repetenția, Cornel cu originea socială, Condrat pentru că într-unul din rarele sale momente de furie îi dăduse unuia un pumn şi o palmă de-l doborîse ca pe un popic, Hudubaş pentru familia lui destrămată, Frunză Gheorghe cu o situație şi mai deosebită (asta nu însemna că era înapoiat). Poate că numele ne venea şi de la cei doi din fundul clasei, ce-i drept cam încețoşați la minte, însă dacă îi puneai la lucru, trăgeau tare ca bivolii, numai să nu rîzi de ei, să nu le spui cumva proşti, că erau în stare să te pîndească o săptămînă după colț, ca să te bată măr. Majoritatea băieților din clasa noastră erau din familii destrămate ori orfani de un părinte, de amîndoi. De exemplu Frunză Gheorghe, "ungurul", cum îi spuneam se născuse în Moldova; în timpul evenimentelor de război abia gîngurea; tata îi murise pe front, mama în sat, sub dărîmături; nu se ştie cum a ajuns într-un orfelinat din Ungaria. Băiatul a fost repatriat cînd avea 15 ani; încadrat într-o clasă de români a început să deprindă limba care ar fi trebuit să-i fie maternă. Ne plăcea de el, că era şmecher şi prin îmbinările sale de expresii şi cuvinte ne făcea să ne prăpădim de rîs; băieții îl învățaseră cîteva cuvinte nu prea onorabile şi încadrîndu-le printre frînturi de versuri îl îmbiau să le recite. Vulpe Condrat, mătăhălosul, în realitate băiat bun şi chiar talentat, cînd îi venea cheful recita un fragment din "Gruia lui Novac", aşa cum ar fi trebuit să-l recite Frunză: tîrîndu-şi cu zgomot bocancii lui uriaşi, urca la catedră, tropotea, să se facă linişte, îşi arunca dreapta pînă deasupra capului, şi anunța: "Sus, pă dealul de la Grui! După o mică pauză continua, de data asta pe un ton cît se poate de serios. Gruia adormise, legănat de vise; scoola, Gruiio, nu duuormii şi cobora vocea. Şi tot aşa pînă isprăvea fragmentul. Băieții îl aplaudau, îl bisau, tot cu gurile pînă la urechi, Vulpe le mulțumea cu plecăciuni, ca un mare actor.

In fond era un băiat bun, iubea animalele. Prin împrejurimi descoperise un biet cîine jigărit, mereu ținut în lanț, pentru el băiatul aduna din bucătărie zgîrciuri şi oase. îi plăcea să se uite cum cîinele alegea mai întîi ce-i bun şi mai uşor de mîncat apoi trecea la ciolane.

Dintre băieții de la fereastră mai răsărit era Niță, băiat nu prea corpolent, însă cu cap mare, de forma unei piramide cu vîrful în jos, o față ascuțită şi

bălană, gîtul ca o ață şi nişte ochi mari, negri, sub pleoapele grele ca două obloane. Avea întotdeauna în buzunar un pachet de cărți de joc noi-nouțe, ungureşti şi unul de cărți vechi, slinoase, nu se ştie de ce fabricație şi proveniență. Cu ele îi punea în dificultate şi pe cei mai încercați jucători. Se vorbea că băiatul avea legături suspecte cu indivizi de prin alte oraşe, dintre care unii se ocupau cu trecerea frauduloasă a graniței cu diferite mărfuri căutate la noi sau dincolo. Circulau zvonuri că Niță al nostru, ceva mai în vîrstă ca noi, avea prieteni intrați la «mititica», pentru care şi el fusese chemat la întrebări. Ce o fi declarat, nu ne-a spus niciodată, nici noi n-am insistat: din moment ce băiatul ascunde, înseamnă că are motive. Noi îi toleram unele ieşiri, pentru că nu era deloc zgîrcit. în fiecare duminică după-amiază, cînd pentru elevii întregii şcoli era program de vizite de acasă, Niță ieşea la poartă cît se poate de elegant, cămaşă albă, cravată, pantofi lustruiți, uneori şi cu cîte o haină de împrumut, vorbea nu ştiu ce cu domnii vizitatori şi cînd se întorcea între noi avea întotdeauna o taşcă tixită cu salamuri, pandişpanuri, uscatele, ne întreba: "Ce ziceți, băieți, gustăm, ne înveselim?" Noi întotdeauna eram dispuşi să gustăm şi să ne înveselim, fie în clasă, fie în dormitor sau chiar într-un loc mai izolat cum ar fi între girezile de paie din fundul grădinii. Erau zile şi seri generoase, pline de glume şi veselie. De aceea țineam la el, nu-l pîram celor mai mari şi îi acopeream eventualele abateri pe care, ce-i drept, le făcea cu grămada, fiind cu capul plin de idei şi nervos de fel, în stare să se certe cu toată lumea pentru te miri ce. Intr-o zi, aşa, din senin, bătea cu bocancul în cutia de gunoi, metalica, desprinsă şi căzută de pe stîlpul de lîngă poarta internatului; o bătea în neştire şi cu atîta înverşunare, încît un trecător îl întrebă: "Dai cu bocancul statului, de ce nu dai cu capul?" Niță luă poziție de cocoş, gata să-i răspundă ceva obraznic, noi l-am domolit, neavînd chef să-l vedem cu vreo potcoava la ochi. Fiind un iscusit jucător de cărți, cîteodată lipsea cîte o zi-două, pînă a intrat în U.T.M. şi atunci l-am mai potolit. Originar din Dobrogea, părinții nu ştiu ce meserie învîrteau, pescari, tărpănari la stuf, negustori, la şcoală nu i-am văzut niciodată, poate că nici nu mai erau în viață. Ne mai plăcea de Niță că era prieten cu casierițele de la cinematografele din oraş, ne făcea rost de bilete la filme interzise nouă, generația în formare, iar noi tocmai pe acelea vroiam să le vedem. In asemenea ocazii cei care mai aveau tulee ne rădeam frumuşel, de cele mai multe ori cu Gillett-ul lui Niță, deoarece briciul lui Hudubaş era tare agresiv şi periculos, iar Niță nu numai că ne punea la dispoziție maşina lui de bărbierit, dar ne dădea şi lamele necesare. La filmele interzise vedeam tot felul de spectatori - domni serioşi, doamne şi domnişoare, însă la ieşire ne dădeam seama că nu văzuserăm decît un fel de apă chioară franțuzească sau americănească. Adică, interzicerea afişată, cu

litere mari în realitate nu era decît reclamă pentru prostime. Niță nu se prea omora cu cartea, la lecții se descurca, numai în atelier deținea recordul rebuturilor, aşa că i se repartizau tot lucrări din cele mai uşoare. Asta nu-l împiedica să ne țină cîte un discurs lung şi frumos despre importanța strungului.

Altfel era Cornel Hanganu, zis Giovani, zis Cobra, mîncătorul propriilor unghii: citea mult, împrumuta cărți de la biblioteca oraşului, se cultiva singur, fără nici un îndemn din afară, zicea că ştie el ce face. Avea o familie necăjită; într-o duminică băiatului i s-a comunicat că la poartă îl aşteaptă cineva de acasă aşa că noi, colegii de clasă, ne-am aliniat la fereastră să vedem cine i-a venit şi ce i-a adus. Veniseră două fete: una înaltă, subțire şi bălaie; părul ca lămîia îi cădea frumos peste umeri; cealalta, bruneta, drăguță şi ea, cu frizură băiețească: surorile lui Cornel. Blonda-Luminița, era elevă la o şcoală sanitară, iar Daria, băiețoasa, elevă la liceul teoretic. Au vorbit ele vreo ora cu frățiorul mai mic, l-au mîngîiat; el, bătăiosul nostru Giovani stătea cuminte, un mieluşel amărît şi tăcut. Deodată, uitîndu-se la ceasurile de la mînă şi la fratele-internistul, fetele i-au îndesat în brațe pachetele aduse, l-au îmbrățişat rapid şi au ieşit în grabă, lăsîndu-l trist şi dezorientat, cu pachetele în brațe. Cînd ni le-a predat spre devorare, Cornel ne-a povestit că surorile se grăbeau să prindă trenul spre sud, peste Carpați. Era un băiat foarte capabil, harnic, intrase şi el în organizația noastră de tineret, şi se fălea că acum e şi el clasă muncitoare. Spirit inventiv, născocea tot felul de drăcovenii pentru a face haz ba de unul, ba de altul, fără nici o răutate sau ranchiună; în timpul liber sau noaptea se izola în vreo sală de clasă, citea cărți care nu aveau legătură cu lecțiile noastre, nefiind recomandate ca lectură obligatorie la limba română, însă a doua zi, la lecții, răspundea de note mari.

In ce îl priveşte pe Sava Hudubaş, provenea dintr-o familie destrămată, probabil din cauza unor ambiți ale părinților sau rudelor. Taică-său fusese militar, sergent major, apoi scos din cadrele armatei pentru cine ştie ce motive, totuşi, lui Sava băieții îi spuneau şi "Colonelul", îndeosebi pentru că el avea costum, probabil fost militar, şi cînd îi venea să se fălească îl îmbrăca şi ieşea în oraş. N-avea nici un grad pe umăr, nici un semn distinctiv la chipiu, nici pinteni la cizme, dar băiatului îi plăcea. Pe tatăl lui Sava Hudubaş nu l-am văzut niciodată, iar mama venea rar la internat şi atunci în grabă, ca şi cum numai întîmplător a trecut pe acolo; era o cucoană roşcată, scurtă şi lată, purta pantofi mici de tot, negri, de lac, te mirai cum de suportă o aşa greutate. De multă vreme fostul militar se despărțise de soție; Sava crescuse neglijat, singur, bolovănos, cînd avea ocazia ne ataca merindele din dulapuri, dacă era dispus mormăia un

fel de cîntec: "Ieşi afară, profesor, că te-aşteaptă doi de zor." Băieții aveau motive să țină la el: în anul trecut, în orele în care se anunțau extemporale sau fuseseră programate lucrări trimestriale, aşa numitele teze, el organiza întîrzieri intenționate pentru o gaşcă de chiulangii: după ce profesorul scria pe tablă titlul subiectului pentru extemporal sau teză, băieții de afară, informați prin toate mijloacele posibile despre acest titlu, îşi cercetau manualele, maculatoarele, se documentau şi peste cîteva minute cioc-cioc la uşă, cu mutrele cele mai nevinovate: "Vai, a întîrziat autobuzul de la internatul celălalt, nici nu ne-am băut ceaiul, a rămas pe masă cu untul şi margarina, am venit pe joi tot o fugă, acum ce ne facem, domnule director?" (In situații asemănătoare tuturor profesorilor le spuneam "directori") îngăduitor, "directorul" îi număra pe cei de la uşă: unul, cinci, opt, cîți sînteți, hai poftiți înlăuntru, luați loc şi să-mi scoateți cîte o foaie de hîrtie, sa-mi tratați subiectul de pe tablă, ori poate vreți altul?" "O, nu, de ce să alegem, nu sîntem egali cu ei?" arătau la colegii zîmbăreți din clasă, care în timpul acesta de confuzie îşi consultau notițele, manualele. Rezultatul era salvator: profesorii, în deosebi cel de naturale, meticulos, zgîrcit la note, erau puşi în fața unor lucrări bune, dacă nu chiar foarte bune. E adevărat, în unele ore, la profesorii mai puțin vigilenți, Hudubaş comitea dese incursiuni în catalog: din 3 făcea 8, din 4 închipuia 9, mai introducea şi note noi. In general băiatul făcea față la toate materiile de învățămînt, ca şi la tehnologie şi practică. La început nu ne plăcea indiferența cu care se ducea s-o întîmpine pe maică-sa cînd aceasta venea să-l vadă la internat, mai tîrziu l-am înțeles: nu-i aducea băiatului nici prăjituri, nici cozonaci, nici măcar o bucată de slănină, s-o împărțim între noi, ci numai cîte un pachet minuscul conținînd o pereche de ciorapi sau un maieu, halal de un aşa pachet. Nu ştiu dacă Hudubaş avea frați, în schimb ținea mult la copiii mici: oricînd vedea o încăierare, sărea în apărarea celui mai slab. O dată descoperi într-una din casele vecine o fetiță de vreo 5-6 ani, stînd zile întregi după gratii, într-un fel de demisol. S-a interesat mai îndeaproape: află că în fiecare zi mama pleca la lucru şi pe fetiță o închidea în casă, cu ceva mîncare pe o poliță; aceasta l-a făcut pe colegul nostru să strecoare printre gratiile ferestrelor de la demisol nişte bomboane, caramele şi alte dulciuri ori, stînd la fereastra demisolului, să povestească ceva hazliu, o anecdotă, o întîmplare adevărată, s-o distreze pe prizonieră. Pînă la urmă, Sava le-a povestit şi altora situația fetiței şi în curînd ea a fost dusă la un cămin de zi. Acesta era colegul nostru, bătăuşul Hudubaş. Ținea mult la mine, mai cu seamă în urma unei întîmplări. Odată, ne întorceam din oraş cîțiva băieți: eu, Hudubaş, Iftodie şi nu mai ştiu cine. Era pe înserat şi noi treceam printr-o stradă îngusta din periferie. Hudubaş mergea înainte îmbrăcat cu pardesiul împrumutat de la Niță; Iftodie şi Vulpe (acum îmi

amintesc bine: era Vulpe) rămăseseră după colț, să-şi cumpere semințe, cu toate restricțiile conducerii şcolii în privința consumului unor asemenea "bomboane agricole". Dintr-o uliță mai întunecată vedem ieşind nişte pletoşi. Hudubaş era cu cîțiva paşi înaintea mea; nu ştiu ce i-au zis ei, ce le-a răspuns el, într-o clipă îl văd pe eroul nostru la pamînt. In asemenea situații nu-i bine să stai pe loc şi nici să te bagi cu mîna goală. Mă întorc să-i văd pe ceilalți tovarăşi de drum. Nu-i vedeam, îi auzeam numai rîzînd cu țiganca vînzătoare de semințe. Atunci m-am repezit la un lemn din gard, lemn uscat, de stejar sau fag, destul de gros, le-am strigat pletoşilor că vin cu ciomagul dacă nu-mi lasă în pace colegul. Cel mai vlăjgan rîdea ca prostul: "Hai încoace, mă, apropie-te, de cînd te aşteptăm !" Continua să-i cerce cu piciorul coastele lui Hudubaş care încă era jos. Văzîndu-mă pişpiric, celălalt vlăjgan s-a şi repezit la mine. După un obicei al meu, i-am ars una la piciorul stîng; el a stat în loc, năucit de lovitură, chiar lăsîndu-se într-un genunchi, să-şi frece fluierul piciorului. M-am repezit la al doilea, tot la picioare, vroiam să-i ard şi lui una de grație, că aşa sînt eu: ori dau cum trebuie ori nu dau deloc. Poate că l-aş fi pus la pămînt şi pe ăsta, dacă nu s-ar fi ferit. In momentul acela îl auzii şi pe Vulpe strigînd cu glasul lui pițigăiat: "Ține-l, mă, numai o secundă pînă venim şi noi". Se auzea cum duduie pămîntul sub el. Pînă să se apropie Vulpe al nostru, pletoşii spălaseră putina. Rămînînd numai noi între noi, Hudubaş se ridică din țărînă, îmi spuse: "Mă, cît era ăla de voinic putea să te facă praf!" "Aşa crezi tu? mă grozăvii. Pînă să mă facă el praf, îl cotonogeam eu." De atunci am rămas bun prieten cu Hudubaş, nu ne-am despărțit niciodată. Dar să revin şi la ceilalți colegi, să vedem cui şi cine le venea de acasă. Tatăl lui Vulpe venea foarte rar, în anumite perioade ale anului, mai cu seamă după ce îşi cobora oile de la munte. Era un bărbat care ne plăcea grozav: noi îl ştiam pe Condrat al nostru ca destul de înalt şi gros, o, să-l fi văzut pe taică-său! O dată venise în vizită la băiat, avea un ciomag lung şi gros cît o oişte, pe umeri cojoc, din acelea cu mițele în afară, părea un stog de fîn în mişcare. Bătrînul (nu era chiar bătrîn) purta în spate o traistă vărgată, încăpătoare, un fel de țuhal cu baiere; scoase din țuhal o pîine de casă, mărioacă, o roată de caş, o tablă de slănină, i le dădu lui Condrat, să nu piară de foame. Cioban de meserie, angajat la stîna unei gospodării, Vulpe cel Mare ar fi vrut ca şi fiul să se facă cioban, meserie bănoasă, în mare cinste la noi; Condrat găsi că profesia de "ciocănar" i se potrivea mai bine. Cum stătea cu pîinea şi roata de caş subsuoară, scosese batista şi îşi ştergea ochii, ca Hanganu cînd îi veniseră surorile. Ziceam că aşa-i cînd primeşti veşti rele despre neamuri apropiate, nu bănuiam că la mijloc era un cîine ciobănesc, mare şi îndrăzneț, că în timpul unei vizite nocturne ursul îi rupsese şalele, de l-a făcut să agonizeze cîteva zile. "Eu dacă eram acolo omoram

ursul, facă legea cu mine ce o vrea", ne spuse Condrat, după ce se întoarse între noi, să ne pună la dispoziție pîinea, slănina şi caşul.

Pe la ceilalți băieți (vreau să spun de Iftodie, gălațean, Pilețchi Abraham din Satu Mare, Hafîz din Medgidia, Sasu şi alții), nu le prea veneau "de acasă". Erau copii dintre care unii nici nu-şi cunoşteau părinții, nu-i văzuseră niciodată, copii anonimi ca ştiuleții intr-un sac. Iftodie n-a ştiut niciodată ce este şi cum se pronunță filetul Witwarth, care sînt caracteristicile strungului cutare, de exemplu ale lui SN4001, care este cursa maximă a pinotei păpuşei mobile cu diametrul de 70 milimetri; în timpul orelor de chimie şi franceză îşi rupea fălcile căscînd, iar cînd veneau scurtele momente în care se dicuta politică, numele generalului Eisenhower îl pronunțau Hazer-Hazer. Cît despre mine, ce pot să spun? In anul cînd am fugit de pumnul colțuros al unchiului Ştefan, am dus-o cam slab cu şcoala, aşa că în iunie mi s-a comunicat că "pentru o mai temeinică aprofundare şi consolidare a cunoştințelor" trebuie să repet clasa. După trecerea anului cu pricina, am fost declarat absolvent cu diplomă a şcolii elementare de şapte clase şi îndrumat la o şcoală profesională. Anul întîi a mers cum a mers; în anul al doilea fusei repartizat în altă clasă, cică, pentru completare de efectiv. Aşa am fost eu, toate ghinioanele s-au ținut de mine. Dealtfel, chiar în ziua trecerii mele în noul colectiv am fost prevenit de un prieten că nimerii într-o baltă populată de crocodili, un fel de adunătură, mamă-mamă! Nu mi-a fost frică, doar mă ştiam sociabil, vesel cînd trebuie, modest şi chiar destul de prudent, aşa cum am şi rămas: cînd sînt între oameni necunoscuți mai întîi îi observ, îi studiez, abia mai pe urmă încerc să mă cuibăresc printre ei, să ne simțim bine, eu în compania lor, iar ei în compania mea. Adevărul este că susamintitul colectiv îmi întrecea unele aşteptări. La răspuns băieții se cam bîlbîiau, mîcîiau, ocoleau miezul, esența. E adevărat, pe lîngă meseria propriu-zisă, tehnica profesiei şi protecția muncii, trebuia să pregăteşti şi teme teoretice ca istoria, geografia, biologia, româna, o limbă străină, algebra. S-ar găsi deci o explicație pentru ce anume unii dintre stimații mei colegi din ultimele bănci (nu erau mai mulți de doi, dealtfel băieți bravi, corpolenți, taciturni, denumiți şi greii clasei), încă de la începutul unor ore îşi îmbrobodeau căpățînile cu cîte un ştergar, un fular, o cîrpă, ca pentru dureri de măsele şi rînduindu-le frumuşel pe bănci, să tragă la aghioase pînă se auzea sunetul salvator al tălăngii uriaşe ce atîrna pe o grindă între doi stîlpi din curtea şcolii, nu departe de cabina portarului. Acea talangă ne anunța cînd trebuia să intrăm în clasă, cînd să mîncăm ori să mergem la dormitor, fiind socotită o adevărată autoritate în şcoală şi internat.

Din cîte s-a văzut, în clasa noastră, a II-a B, pe lîngă cei doi mai grei la minte erau şi băieți studioşi. Unii nu fuseseră admişi la liceul teoretic, pentru cu

totul alte motive decît slaba pregătire la examenul de admitere; aşa că mai bine era să intre în anticamera clasei muncitoare, cum i se mai spunea şcolii noastre de ucenici. Aceştia nu dormeau la ore: atenți şi vigilenți, întotdeauna erau în temă, răspundeau fără greşeli. Poate că aşa-i de cînd îi lumea: întotdeauna, printre elevi trebuie să fie buni şi mai puțin buni. Eu personal nu făceam parte din nici o tabără, în măsura în care, într-o asemenea situație, poți să-ți păstrezi libertatea şi independența.

Dar mai întîi sa mă prezint: sînt Ciocîrlan Vasile, cunoscut sub numele de Lică Ciocîrlan, bun coleg cu Horincar, Țarălungă, Roxana, cu micuța Cernea Maria şi lunguța Zornea Pelaghia. N-am mai dat prin orăşelul unde trăiau ei şi unde am învățat şi eu cîteva luni din clasa a şaptea şi n-am mai dat pe acolo nu pentru că n-aş fi avut prilejul, ci mai mult din jenă, dacă nu de ruşine că după ce i-am învățat pe băieți fotbalul şi ne-am împrietenit, am tulit-o din "garnizoană." Englezeşte. După nenumărate popasuri prin internate şi spitale, iată-mă deci trimis la şcoala de ucenici, să nu mă prindă majoratul fără o meserie, o pîine, o perspectivă. Am arătat undeva ca băieții noştri aveau cîte o poreclă; aveam şi eu una. Acum băieții îmi spuneau Diedru, să vă explic de ce, ca să vedeți de unde mi se trage: dumnealui, domnul de matematici, un om care pe vremuri fusese inginer silvic, avea un obicei, o mică meteahnă: lua foc pentru o nimica toată. Cum se urca la catedră, aşeza jos catalogul şi timp de cîteva minute se uita încruntat asupra întregii clase. "Care foşneşte acolo?" se răstea în loc de buna ziua, cu toate că nimeni nu mişca, nu foşnea. O dată, cum plonja catalogul pe catedră, o şi porni prin clasă. "Care a foşnit? Care a mîrîit?" se apleca asupra fiecăruia. Nu ne ardea nouă de foşnit şi mîrîit, numai că figura butucănoasă a acestui uncheş cu fața roşie ca a unui plugar stîrnea în noi nişte drăcuşori care pînă atunci stătuseră în stare latentă şi cînd se porneau aceşti drăcuşori nu-i mai puteam domoli. Enervat, pornit să afle adevărul, omul îl împungea pe fiecare: "Tu ai foşnit? Tu ai mîrîit?" "Eu? doamne fereşte, domnule profesor, şi nici nu cred că cineva să fi mîrîit." "Atunci care a sîsîit?" "Nu ştiu, eu n-am fîsîit." "Cum ai zis? Aşa am întrebat eu, Hudubaş?" Fiind un băiat solid, Hudubaş era lăsat în pace, ocolit, nu-i bine să te legi de unul aşa de ager şi de muşchiulos. Altădată, isprăvind cu inspectatul rîndurilor, bătrînul ajunsese în față, unde pe atunci eu stăteam în bancă alături de un coleg tot aşa de mărunt, însă bolnăvicios: Cristache. Domnul silvic s-a întors fulger şi haț de gulerul meu: "De ce rîzi, nemernicule ?" Rămăsesem încremenit; nu-mi amintesc să fi rîs, poate că mutra mi se strîmbase puțin din cauza acelui mic diavol interior (parcă ar exista şi diavoli exteriori!); de ajuns că într-o secundă m-am pomenit cu toți nasturii de la cămaşă zburați, iar eu împins ca un netrebnic în colțul dinspre uşă. "La

diedru, măgăroiule, treci la unghiul diedru!" In zadar am încercat eu, a încercat şi colegul Cristache să-i documentăm că în tot timpul eu am fost cuminte şi serios; a trebuit ca pînă la sfîrşitul orei să stau la colț. A încercat silvicul nostru să-i depună în acelaşi unghi şi pe alții, cum ar fi Cîrlig-Jaguarul. Nu i-a mers, băieții noştri fiind foarte îndrăzneți la fugă, printre bănci sau chiar peste ele, pînă dincolo de uşă. Silvicul nostru avea nişte pumni tot aşa de pietroşi ca şi unchiul Ştefan şi băieții evitau o întîlnire directă cu ei. Eu personal nu m-am ales cu nici un pumn, însa timp de cîteva săptămîni mi-am păstrat poziția din unghiul diedru şi am rămas cu porecla, mulțumindu-mă doar cu cîte o şotie pe care o serveam în modul cel mai abil cu putința. In schimb, colegii mei se antrenau de minune în aventurile celorlalți, ajutînd şi ei, după mica sau marea lor pricepere, aşa că în fiecare zi în clasa noastră apăreau tot felul de noutăți: o pioneză uitată pe scaunul de la catedră, un ac subțirel-subțirel, înfigăreț, uşor agresiv, operezi cu el în mod ştiințific, după sistemul pîrghiilor: tragi de ață, orizontal, el urcă vertical, dibuie cu botişorul, pătrunde în postavul de Covasna al domnului de matematici, pînă la țesutul epitelial, foarte sensibil în partea aceea de bază, îl străbate, in timp ce moşul tresare contrariat: "Care-i măgăroiul?" In clasă mai apărea şi cîte o vrabie, n-avea radar ca liliecii; se lovea de geam, o prindea pisoiul de la bucătărie, aleluia; băieții propuneau ca în locul ei să se aducă o şopîrlă, o salamandră, un pui de crocodil. "Cine mai face rost de o lighioană?" striga Vulpe. Era toamnă, reptilele se retrăseseră pentru iernat, nu se oferi nimeni să mai aducă una, oricît de fierbinte ne-ar fi fost dorința să mai săvîrşim cite ceva înainte de sosirea iernii, după aceea ştiindu-se că bieții ucenici au alte preocupări, cu mult mai serioase: atelierul, cartea, planşeta de desen, mereu cu frica în sîn pentru afurisitele de note sub limită. Adevăru-i că şi noi, băieții de grămadă, care nu prea înțelegeam toate subtilitățile unor profesori, metodele şi principiile lor, ne înrăisem şi poate ca îi şi duşmăneam. Iată pentru ce şi cînd în sfîrşit s-a ivit şi

noul nostru diriginte Docea, ne-am continuat obiceiurile, hazardîndu-ne în confruntări, deşi, vedeam destul de limpede că nu prea aveam succes.

3. UN DUEL INUTIL

"Tovarăşii Cîrlig şi Hanganu, poftiți la răspuns. Vă rog: aici la tablă, să nu avem discuții că vi s-a şoptit." Cîrlig o scoate cumva de un şase, însă Cornel, istețul şi cărturarul nostru, descurcăreț în cele mai grele probleme de matematici, protestează, ripostează: "De ce mă ascultați tocmai pe mine, cînd în clasă mai sînt atîția fără note?" Stăpîn pe sine, maistrul nu se supără: "Astea nu-

s argumente, domnule elev, n-au nici un haz, nu te-am jignit cu nimic, nici nu intenționez măcar, ştiu că eşti un băiat citit, de ce mă obligi să procedez cum nu am de gînd şi nici nu se cuvine? Să revenim la subiect: să-mi spui dumneata ce ştii despre analogia dintre mişcarea de translație şi cea de rotație, despre efectul giroscopic."

Stînd la tablă, zburlit, încruntat, gata să-l ia în coarne pe adversar, Cornel nu lăsă din ale lui: "Nu ştiu nimic!" zise, fulgerîndu-l cu o privire care ar fi vrut să scoată scîntei de mînie, apoi făcu un gest cu mîna, adică: ia mai lasați-mă în pace! Docea se aşeză mai bine pe scaunul de la catedră, socoti ce-i de făcut. "Interesantă părere ai dumneata despre şcoală, domnule Hanganu, vezi bine că sîntem pe poziții diferite: unul ascultă, altul răspunde. Mîine poate că rolurile noastre se inversează, ajungi director, inspector, tineretului toate drumurile îi sînt deschise."

"Vă înşelați, tovarăşe maistru, mie toate drumurile mi-s închise, în afară de acesta pe care merg acum." (Lui Cornel îi cam plăcea s-o facă pe victima.) Stînd pe scaunul de la catedră, Docea îşi duse mîna la gură, îşi muşcă degetul arătător, de-a lungul, cum îi era obiceiul cînd era gînditor. "Nu te înțeleg, tovarăşe Hanganu, vezi, legile, Constituția..." Cornel se încruntă: "Lăsați, ştiu, n-are nici un rost".

Docea îşi muşcă iar arătătorul cu dinții lui mari ca nişte dălți. "De, se mai întîmplă şi unele greşeli, se mai înşeală oamenii, toate se vor îndrepta, deocamdată ce facem, cum o scoatem cu răspunsul? Nu-i bine să trecem peste principii aşa că, să lăsăm capriciile şi să ajungem la acelaşi numitor de înțelegere. Era vorba de mişcarea de rotație, să ne vorbeşti ceva despre ea." Cornel era încăpățînat, un pic absurd, nu cedă. "Am spus că nu ştiu nimic!" Docea îşi muşcă un colț al gurii, se mai gîndi, mai insistă, pînă la urmă spuse: "Mă rog, dacă zici, iată, în căsuța dumitale din catalog era un nouă la fizică, acum trebuie să-ți punem un doi; pe viitor să luăm seama ce vorbim, cum răspundem la lecții, tovarăşe Hanganu. Imi pare rău de duelul acesta inutil." Se aplecă asupra catalogului, începu să scrie doiul, ezită, cu ochii la Cornel, voia să-l mai întrebe ceva, se răzgîndi şi înscrise doiul.

Cornel trecu la loc, printre rîndurile de bănci, mlădios, frumuşel, subțirel; ce-i veni în minte, să strîmbă în stînga, în dreapta, ca să ne convingă că nu-i pasă. "Tinere Hanganu, să lăsăm gesturile, strîmbăturile," îi atrase atenția Docea. "Nu se strîmbă nimeni, vi s-a părut numai, interveni din mijlocul clasei îndesatul Cîrlig, noi sîntem aici cu fața la el, n-am văzut nimic deosebit, iar fizica spune că lumina se propagă în linie dreaptă." "Vă rog să încetați," mai spuse maistrul; renunță să-l mai asculte pe următorul şi predă lecția nouă. Scrise pe

tablă titlul temei, al capitolelor, subcapitolelor, făcu o schiță cu constanța gravitației universale, explică răbduriu că două corpuri se atrag direct proporțional cu produsul maselor şi invers proporțional cu pătratul distanțelor dintre centrele lor, mai rezolvă şi o problema pentru aplicarea teoriei şi de îndată ce sună de ieşire ne ruga să mai zăbovim un minut. Pe Niță îl pofti la o mică discuție.

4. CONFRUNTĂRI

"Ce s-a întîmplat de ai lipsit de la cursuri?" Niță se uită nedumerit la noi, îşi îndreptă cravata, coloana vertebrală.

"M-a trimis o ruda pe la care mai dau din cînd în cînd, m-a rugat să-i duc ceva în oraş. Dacă vreți, vă dau şi adresa."

"Un cufăr, tovarăşe maistru-diriginte; l-am văzut noi, sare din colț Cîrlig; tanti aia-i de serviciu, du-te, băiatule, fă-ți pomană, ada lădoiul. Gîfîie băiatul, n-are încotro. Era o ladă colosală, nu i-a fost uşor s-o care de la un capăt la celălalt al oraşului."

Docea luă adresa rudei, nu zise decît bună ziua, se duse în cancelarie şi pe la amiază cine credeți că îl aştepta pe Niță în prag? Intunecat la față, poate pornit pe rele. "Dumneata, domnule Niță, îi face semn să se apropie, ai încercat sa mă induci în eroare; mătuşa dumitale nu te-a trimis după nici un pachet."

"Unchiul l-a trimis."

"Vă rog linişte, cine a vorbit?"

"Nimeni. N-a zbierat nimeni."

"Te întreb în mod serios, Niță, cu dumneata vorbesc. Reflectează şi răspunde-mi, n-avem timp de pierdut."

Stînd lîngă catedră, Niță îşi frămîntă mîinile, se face roşu, galben, vînăt, nu-şi găseşte echilibrul pe ambele picioare, încearcă să nege, îşi dă seama de dimensiunile încurcăturii în care se afundă, spune, resemnat: "Fusei la un film. E ultimul spectacol în oraş, n-am vrut să-l scap."

"A fost cineva care a confirmat povestea cu cufărul. Il rog să mai repete o dată."

"Nu-i aici, a avut grijă s-o şteargă."

"Vă rog să-l chemați. Chemați-i pe toți."

"Inapoi, băieți, toată lumea înapoi! Torna, torna, fratre!"

"S-a întors Cîrlig. Treci la raport, frățioare."

"E vorba de cufărul acela, tovarăşe Cîrlig."

Jaguarul sufla greu, se vedea că venise într-un suflet; "Cufărul? Nu l-am văzut, mi l-am imaginat. El mi-a zis să zic," ni-l arătă pe Niță.

Maistrul face din cap a dojana, se îndreaptă de şale, are încă o privire severă, poate că-i pus pe gînduri. "Acum că sîntem numai noi între noi, mai rămîneți cîteva minute. Nu în bănci. Aici, în față. Dumneata n-ai auzit, domnule Niță? (Acesta se trîntise în bancă, picioarele întinse peste pupitru, de i se vedeau pingelele rupte.) Nu înțeleg ce fel ae eschibiții faci acolo."

"Nu fac exchibiții, stau americăneşte,"

"Să-i lăsăm pe americani, pofteşte aici în rînd cu ceilalți. Aşa. Cîtă vreme stați în față eu o să fac o mică excursie prin bănci."

Incepe de la prima bancă, dinspre fereastră: se apleacă mult, mult de tot, să vadă ce-i înlăuntru, scoate ceva de acolo. "Cine vrea să-mi aducă un coş de gunoi? Să fie gol. Domnule Hudubaş, mi se pare că şi dumneata obişnuieşti să stai cîteodată pe bancă. Sper că n-ai adus obiceiul de acasă.

Hudubaş sare ca un Hopa Mitică, rămîne în poziție de drepți. "Eu? se arată pe sine; mai stau din cînd în cînd, în timpul vacanței; tata-i plecat, mama-i în circuit pe la neamuri, la cuscri, cumetri, eu rămîn cu bunica, îi mănînc zilele, cum spune dumneaei, mai vine şi un prieten din vecini, stăm şi ne întindem picioarele pe masă, ca americanii." "Atunci te simți mai bărbat, nu?"

"Să zicem. Avem un vecin, fost majur, acu-i pensionar, strigă la noi: «Măgarilor, nu vă e ruşine?» îşi mai aduce aminte şi de alte animale ca porcul, boul; tot măgarul rămîne baza."

"Primus inter pares."

"Cine a vorbit? De unde ştii latineşte, Hanganule?"

"Mai învață omul şi ce nu-i obligat să ştie la şcoala de ucenici. Ştiți, ca să arunce praf în ochii lumii, se întoarse către noi, plebea, şi din nou la catedră. Tovarăşe diriginte, să nu credeți că dacă mi-ați pus un doi sînt supărat pe dumneavoastră. Eu ştiu că ordinu-i ordin, regulamentu-i regulament; aşa-i că în banca mea n-ați găsit nimic? Aia unde sînteți acuma îi banca mea; eu niciodată nu las gunoaie."

Docea isprăvi controlul, ne arătă coşul plin cu hîrtii, bucăți de pîine, resturi de fructe, îl aşeză într-un fel solemn în colțul dinspre uşă, ne dădu bună ziua, fără alte comentarii. Noi ramaserăm, cum s-ar spune, perplecşi. Ne gîndeam în tot felul: adică omul acesta nu-i chiar imposibil dar ne tratează ca pe nişte copii de şcoală primară. De ajuns ca să avem ce trăncăni toată ziua.

5. CUM SE ÎNCEARCĂ MAREA CU DEGETUL

Seara, obosiți după o zi de muncă, urmată de meditații pentru făcutul temelor pentru a doua zi, ne întindeam pe paturi în dormitor, discutam despre situația noastră, a ucenicilor. Constatam că oricît ne-am fi spălat cu săpun şi şters

cu peria pe haine şi încălțăminte, încă mai miroseam a fum, a metal, a păcură şi fierărie îmbîcsită cu uleiuri. Unii chiar protestau împotriva acestui aer atît de specific meseriei pentru care ne pregăteam. Insă majoritatea, între care şi eu, ne obişnuiserăm cu mirosul. Mie chiar îmi plăcea să adulmec, seara, aerul venit dinspre depoul de locomotive. După ce ne adunam cu toții, Niță, cel mai bine informat, ne povestea despre libertățile de care s-au bucurat ori se bucură tinerii din alte părți. In nu ştiu ce țara, de exemplu, îndată după primul război mondial, maşinile şi trăsurile se opreau dacă în fața lor, în plină stradă, erau surprinşi doi tineri, - băiat şi fată, sărutîndu-se, iar acum, după cel de al doilea război mondial, cică tot în acea țară, tinerii de vîrsta noastră şi mai tomnatici, intră în sălile de cursuri cu magnetofoane, cărți de joc, aparate de radio, cutii de şah şi domino şi dacă lecția nu li-i pe plac, joacă şah sau popa-prostu', ascultă muzică, pînă cînd profesorul îşi isprăveşte lecția şi iese, mulțumindu-le politicos pentru "atenție." N-aveam de unde şti dacă ce spunea amicul nostru Niță este adevărat sau numai rod al imaginației sale, însă îl ascultam cu plăcere, comparînd profesorii "de dincolo" cu ai noştri, ursuzi, morocănoşi, care nu ne scuteau nici de expresii caustice, inventate de ei sau împrumutate din arsenalul profesoral, iar cînd ieşeau din clasă, cu catalogul subsuoară, plictisiți şi apatici, poate că şi rosteau cine ştie ce vorbe, fiindcă îşi irosiseră ore prețioase cu nişte înapoiați. E adevărat că şi noi, ca să ne răzbunăm pe lumea asta, în toiul acelor ore de plumb mai şuşoteam, organizam meciuri în doi-trei, pe sub bănci, cu călimări, strigam în surdină: gool! ca pe arenă şi cînd ne simțeam strîmtorați în drepturile noastre de oameni liberi, fiind reduşi la tăcere, corespondam între noi prin bilețele, întrebîndu-ne de exemplu în zilele de fără carne de ce la cantină primeam aşa de puțină halva pe lîngă fasole cînd halvaua ne plăcea aşa de mult. Ne gîndem la Docea al nostru, dublat în ultimul timp de noul pedagog supranumit Jder, băiat urît, cu bube pe față, cam simpluț la minte, insa ni se părea plin de ifose şi foarte sever, mereu cu gura pe noi că stăm prost cu disciplina şi învățătura şi cînd afla că lipseam de la cămin, venea cu pedepse, de plidă suspendarea pe o săptămînă-două a învoirilor în oraş. Lui îi convenea, pentru că în fiecare zi putea să se plimbe pe corso pe cînd noi... Pînă la urmă tot săream pîrleazul, nu fiindcă ne-ar fi aşteptat nu ştiu ce treburi urgente în oraş, ci numai aşa, să ne simțim liberi. Nu ne plăcea că domnul pedagog nu numai că se purta aspru cu noi, dealtfel ca şi cu alte clase, însă asupra clasei noastre îşi

aroga drepturi de comandant suprem, iar cînd ne plîngeam dirigintelui, dumnealui, tovarăşul Docea, în loc să ne susțină cum s-ar fi cuvenit, ne afunda şi mai tare sau în cel mai bun caz ridica din umeri. Cît îl priveşte pe tovarăşul Cenan, secretar la Comitetul Orăşenesc U.T.M., care se ocupa în mod special de şcoala noastră, tot pedagogului îi dădea dreptate, ceea ce nu ne cădea bine. Vedeți, noi ne dădeam seama că sîntem ucenici şi nu mai aveam decît un pas pînă să intrăm în rîndul muncitorilor şi nu era un secret că, dupa programă, învățam tot atîta teorie ca şi elevii de la liceele teoretice; pe deasupra, mai făceam şi practică, trăgeam tare la şaibă, în condiții adeseori insalubre, din cauza fumului, scrumului şi gudroanelor din atelier (cu toate că eu personal nu m-am plîns niciodată nici de scrum, nici de fum.) Se spunea că pentru munca noastră am fi avut dreptul la rații suplimentare de alimente, însă nu primeam decît rația elevului de la liceul teoretic, din care cauză unii dintre băieții noştri, cei mai tăcuți şi disciplinați, se cam subțiau, scădeau în greutate, se opreau din creştere; doi din clasa noastră, Uzun şi Cristache Andrei căpătaseră scolioză şi urmau un program special de gimnastică. Deci, ziceam noi, se impune să ieşim din situația asta de asediați, trebuia să evadăm, să ne facem şi aliați de nădejde. Ne puseserăm în gînd să ridicăm problema la prima şedință a organizației noastre de tineret, dar tocmai atunci ne-a venit un tovarăş pe care nu-l cunoşteam şi care ne-a vorbit o oră întreagă despre muncă şi disciplină şi noi am tăcut mîlc. Abia după aceea inventivul nostru Hanganu Cornel îşi aminti că printre lecturile sale particulare dăduse peste un chefuleț de pomină, organizat de nişte elevi mai mari de la liceul "Național" din Iaşi, în frunte cu elevul Sadoveanu Mihail. "N-ar fi cazul să reedităm şi noi figura de la Galata?" ne întrebam şi noi. "De ce să n-o facem?" se mira Cornel, îndrăznețul clasei. Cum şi colegul nostru Niță, celălalt atotştiutor, aflase de prin oraş despre un chefuleț zdravăn la care participase şi domnul Docea, executînd, se povestea, nişte numere nemaipomenite pe mese şi scaune suprapuse, care înseamnă că era un bărbat extraordinar la chefuri, am fost de acord că ideea lui Cornel era demnă de luat în seamă. Intr-o după-amiază deci, ne organizăm cîțiva: Cornel, eu, Hudubaş, Niță, Cîrlig, mergem acasă la diriginte. Dumnealui locuia într-o casă veche, de periferie, la o familie de batrîni. Prin urmare, ne rînduim noi cîți eram, curați, corecți îmbrăcați, respectuoşi, în camera mică şi cam igrasioasă a maistrului. El ne primi amabil, se aşeză pe scaunul din fața mesei, aştepta să ne spunem păsul. Cornel Hanganu (reabilitat pe deplin deoarece la fizică împuşcase şi un zece) luă cuvîntul: "Să vedeți, tovarăşe maistru-diriginte, începu, dîndu-şi la o parte părul nisipiu; mai făcu rapid şi un gest pentru noi, închipuind aruncarea undiței (Docea se uita într-o carte de pe măsuță), se înclină, spilcuit şi felin, cu fețişoara proaspăt bărbierită,

să vedeți, zice, însoțindu-şi cuvintele cu gesturi teatrale, să vedeți..." "Ce să văd?" făcu amar maistrul, poftindu-ne să luăm loc pe lavița de lîngă perete. "Pai să vedeți, continuă geniul nostru, noi, colectivul, obştea clasei (cu semnele pe care le făcea, dădea de înțeles ca noi reprezentăm obştea), noi, băieții, în unanimitate, împreună cu babacii unora, ne-am gîndit că ar fi bine şi de aceea vă rugăm să nu ne luați în nume de rău că, avînd în vedere evenimentul (negăsind cuvîntul potrivit dădea din colț în colț, să arunce mai bine momeala), în sfîrşit, îşi săltă cît mai sus dreapta, aşa cum l-am văzut într-o poză pe Rouget de L'Isle declamîndu-şi sau cîntîndu-şi "Marseilleza" ori pe Puşkin recitîndu-şi poezia cu ocazia examenului de absolvire a liceului de la Țarscoe Selo, ne-am gîndit, mult stimate domnule maistru-diriginte, noi, şi cum am mai spus babacii unora, ne-am gîndit să sărbătorim sosirea dumneavoastră aici." Docea îşi subție buzele, îl privi surprins pe Cornel, purtătorul nostru de cuvînt, îl privi cu nişte ochi încruntați, ca şi cum s-ar fi pregătit să-i spună ceva neprietenos, întrebă: "De care «babaci» îi vorba? Nu cumva ar fi trebuit să ne fie un picuț, aşa, pe la nas? puse degetul pe vîrful propriului nas, mare, cartilaginos. Adevărat, continuă, ridicîndu-se de pe taburet, nu ca sa se arate onorat de prezența noastră acolo, ci poate să ne poftească afară; foarte bine, trebuie să inaugurăm numaidecît, spuse, întinzîndu-şi spre Cornel arătătorul negru şi lung, puțin dat pe spate, cu muncă să inaugurăm, nu cu foaie verde, aşa că vă rog, nu vă supărați, transmiteți-le părinților, dacă într-adevăr dînşii au fost cu inițiativa, ceea ce eu unul nu cred, că le mulțumesc pentru atenție dar... îşi întrerupse cuvîntarea, tuşi uşor, potrivindu-şi pe nas ochelarii. Noi am mai îndrugat cîte ceva, adică ne-am bîlbîit nițel şi nemaiavînd ce spune, l-am salutat cu respect şi dînsul, văzînd cum ne retrăgeam cu dosurile înainte, nu uita să ne dădăcească: "Sintem bărbați, azi-mîine clasă muncitoare, ce gărgăuni vă mai umblă prin cap?" (Fața lui boțită şi pergamentoasă deveni tristă, mai urîtă de cum era în realitate.)

Timp de cîteva clipe noi stăturăm descumpăniți în mijlocul uliței. "Gărgăuni? se miră Cornel; adică noi îi întindem o mînă caldă, prietenească, dînsul ne-o refuză. Bine, domnule Docea", zise ca o amenințare şi noi bănuind că, dată fiind capacitatea lui de invenție, iar i-o fi venit vreo idee.

6. UMBLĂM SI COLINDĂM

Porniți pe lucruri mari, păstrăm totul în secret, îl ocoleam pe frumosul nostru pedagog, îl evitam şi pe tovarăşul Cenan de la Comitetul Orăşenesc, socotindu-ne destul de şmecheri şi de vulpoi ca să ne descurcăm singuri. Mai cu seamă ca unii dintre noi, ca slăbuțul Cristache, se laudaseră că aveau legături pe

la învățămînt şi mai sus şi, dat fiind cazul bătrînului Ionescu, am început să credem că n-ar fi imposibil să ni se trimită un alt diriginte, doar erau destui cu mai multă experiență, mai ales că la mijloc era vorba de o clasa grea. Organizați într-un grup restrîns, în care i-am cooptat pe Vulpe şi Frunză, ca băieți de încredere, în orele de după-amiază escaladam zidul şcolii pentru a bate străzile oraşului cu jalba pe la neamuri şi cunoscuți, să ne susțină cauza. Documentam concret şi "pe viu" că maistrul în chestiune îşi pusese în gînd să ne pice pînă la unul la fizică şi chiar la atelier, bineînțeles aici numai pe cei din grupa lui, adică o jumătate de clasă. Nu prea țineam cont de cît adevăr conțineau argumentele noastre, principalul era să impresionăm, să izbîndim. Pentru asta ne storceam creierii, născoceam noi argumente, le lansam, trăgeam concluzii. "După cîte ştiu eu, spunea de exemplu Cornel, tot gesticulînd şi turuind pînă ajungeam la o nouă poartă, acum e toamnă, deloc tîrziu, profesorii se mai pot schimba, de ce nu ni se trimite, domnule, unul mai cu experiență, mai calificat, mai înțelegător, cu o figură mai simpatică, mai civilizată, cu orizonturi şi vederi mai largi, ori o tovarăşă profesoară, iar dînsul să treacă la o clasă mai mică ori paralelă, avem destule în şcoală, nu mai puțin de douăsprezece?!" Respectînd un anumit itinerar şi un plan de bătaie, răscoleam lumea, insistînd asupra dreptății cauzei noastre, a năpăstuiților, ştiind că pe atunci o reclamație, o pîră putea să pună în mare cumpănă soarta unui om. Dumnealor, părinții, tot oameni de condiție modestă, cu familii grele, ne ascultau păsul, se pare, cu luare-aminte; poate ca să nu ne jignească ridicau din umeri: "Noi ce putem face? Ii numit de minister, de ce nu intervine cineva mai de sus? A trebuit să apelăm la Cristache Andrei, dar se vede că el nu avea pe nimeni acolo, sus şi auzind la ce ne încumetam, se retrăsese ca melcul în cochilia lui, însă noi ne căutam de drumul nostru. Intr-o seară ajungem la nea Jurcă, tatăl lui Jurcă Aurel, unul dintre cei mai disciplinați elevi din clasa noastră. Bătrînul, maistru cazangiu, roşcovan, mustață răsucită ungureşte, ne ascultă doleanțele şi cuvîntarea de încheiere a lui Niță: "Nu că noi am avea ceva împotriva lui, ci aşa, ca chestie, să vedem ce se poate face de aici, de jos. Acum, cînd încă nu-i prea tîrziu." Unchiul Jurcă pune pe masă nişte pere mari, coapte (se topeau îh gură), zice şi el, hîtru: "Ia şedeți, ia luați de colea, văd eu, nu vi-i bine, mînjilor; mă rog, unde scrie, în care carte ori lege că dirigintele de la a II-a B trebuie să se tragă dintr-o viță nobilă, să aibă dinți drepți, să nu vă strîngă în chingi? Fleacuri, băieți, prostii, ia mîncați pergamutele astea". Perele erau, într-adevăr, bune, în altă situație să tot mănînci, pe noi altceva ne ardea la degete. "Bună seara, nea Jurcă, mulțumim pentru pere, au fost delicioase, o să mai vedem, o să chibzuim. Iar în gînd: ce să mai vedem, ce să chibzuim? Doar totu-i cît se poate de limpede."

O cunoşteam pe domnişoara Florian Magdalena profesoara de germană; nu slabă, nu grasă, întotdeauna pedant îmbrăcată, parfumată, frumoasă, durdulie, patru sferturi din clasă eram îndrăgostiți de ea; ne-am dus la dumneaei. Ne-a numărat cîți veniserăm, şase inşi, frămîntîndu-ne chipiile în mîini. "Ia luați loc şi glăsuiți ce vă ustură". Era comod acolo în camera cu fotolii scumpe, cu țoale răstignite pe pereți; de la fereastră se vedea aleea de tuie mici - omuleți, arbori ai vieții, cum vrei să le spui, încolo, soare de toamnă şi pe masă un coş de sticlă plin cu prăjituri şi fursecuri, "Serviți-vă, băieți, tot nu mi-ați spus pentru ce vă aduseră încoace vînturile-valurile?" ne tot întreba, învîrtindu-se titirez, micuta şi spirt de iute, în bluza decoltată, fusta tiroleză de fetişcană, cu ochii cine ştie dacă în ziua aceea erau verzi sau cenuşii, poate că îşi schimbau culoarea după cum bătea vîntul; avea pielea brună, părul de abanos, în general se putea spune că domnişoara Magdalena strălucea de frumusețe şi sănătate. Ea ne-a ascultat păsul şi la urmă zice: "Măi-măi, ce situație! Şi tu, Niță, n-ai găsit cu capul ăla al tău, frumos şi gînditor, puse mîna ei mică pe căpățîna de forma unei ridichi, stup de idei, încît băiatul şi-o lăsă moale, sa simtă mai îndelung atingerea, cum face cîinele cînd îl mîngîi ori porcul cînd îl scarpini, va să zică, n-ai găsit altă soluție? Nici voi? ni se adresă nouă. Imi face impresia că şcoala nu s-a prins nici cît îi negru sub unghie de mintea voastră, de inimă nici nu mai vorbim. De acum Niță al nostru voia să se tragă mai deoparte însă mîna mică îi răvăşea părul. Măi băieți, tare mai sînteți prostuți! Acum ochii domnişoarei Magdalena se făcuseră mici şi noi vedeam că genele îi erau date cu rimeL Ziceți că-i feroce? se porni pe rîs. A făcut războiul, ce vreți mai mult de la un om trecut prin foc şi scrum?"

Cu această ocazie aflaserăm că în război Docea fusese aviator, ofițer cu transmisiunile, că acum urmează facultatea la fără frecvență în ultimul an la fizică. Erau informații care ne-au răscolit nițel, fără să ne entuziasmeze. Nu ştiu cum, tot judecîndu-ne, duduia Magdalena îşi aminti de nişte derbedei care o luaseră şi ei razna: "Intr-o vară fusei în Germania, în schimb de experiență. De felul lor nemții sînt politicoşi, chiar veseli, serviabili, un coleg s-a oferit să mă conducă de la restaurant la sala de cursuri; o luam mai direct, cum şe spune, pe o scurtătură; nu departe de o cofetărie vedem tolăniți nişte blonzi nebărbieriți, nespălați, cu părul mare, slinos. Printre ei şi nişte fete la fel de nespălate, nețesălate, cu părul căzut peste ochi, fumau şi ele țigări lungi ronțăiau droguri. Munchenu-i oraş civilizat, curat, colonia aceea era ca o pata murdară de nomazi. Ca să scape de vagabonzi, proprietarul cofetăriei îşi găsea mereu de lucru cu o tulumbă, stropea strada în direcția lor, îi îndepărta, fiindcă dacă intrau vreo doi în local, sa bea cafea, clienții obişnuiți plecau de acolo. (Tinerii stăteau la o cafea cîte trei-patru ceasuri, discutau, filozofau, se certau, gata să se ia la bătaie.) Se

poate ca la originea acestei mişcări să fi fost un protest împotriva îmbuibării şi lăcomiei celor în vîrstă, cei mai mulții dintre membrii organizației fiind băieți şi fete de oameni înstăriți, totuşi, de la protest pînă la viața pe care o duceau mai era un drum lung. Acum (ajunsese la țintă duduia!) se pare că unii dintre ai noştri au luat-o pe urmele lor. Vouă ce v-a tunat prin căpățîni? Să fiți liberi, s-o faceți pe nebunii, jos cu cartea, jos cu disciplina, cu pedagogul. Să nu credeți că pentru asta eu vă port pica; rămînem buni prieteni, auzi tu, leule?" îşi întinse mîna la ciuful lui Hudubaş, întîmplător ajuns prea aproape.

Inghițirăm în silă prăjiturile şi fursecurile de pe tavă; "Săru'mîna, tovarăşa profesoară, vă rugăm să nu vă supărați." E, nu-i nimica, aşa mai cearcă omul, vorba aia, marea cu degetul, să fiți voi sănătoşi". Din nou se porni pe rîs, urmărindu-ne din prag cum ieşeam, jenați de neizbîndă, strecurîndu-ne pe lîngă zăplazuri, ca nu cumva să ne întrebe cineva şi să afle ce am căutat acolo. (Pe profesoară o rugasem să nu spună nimănui şi îi obținuserăm promisiunea). In drum spre cămin, îl vedem într-o curte pe tovarăşul Prodan, de gimnastică. Atlet, deschis la suflet, vara umbla în pantaloni scurți, juca în echipa de fotbal a oraşului, cu dînsul puteam sta de vorbă ca şi cu unul dintre ai noştri. Omul era în salopetă, cu mîinile pline de ulei, şurubărea la motocicletă. Nu ştiu de unde aflase că era la curent cu ce întreprinseserăm noi. "Aşa-aşa, tigrilor, izbucni, acum chiar că s-a isprăvit cu jungla. Să vedeți ce mai mieluşei!"

Ne-am uitat în tăcere la dînsul, eram să-i spunem ceva rău, nu i-am spus; mergeam cu capetele în pămînt. Mieluşei? Semănăm noi a mieluşei? Ne roteam ochii unul la altul, pînă

la Vulpe care păşea, ca de obicei în urma noastră, împreună cu prietenul său cel mai bun, Frunză Gheorghe. In general vorbind, eram îndîrjiți şi tăcuți. Cîinii din cartier zbîrnîiau la noi printre scîndurile gardurilor.

7. REZISTENȚA ACTIVA

Țineam ca pentru celelalte clase ale şcolii neizbînzile noastre să rămînă taine şi toată ziua îi dădăceam pe băieți în acest sens; nu ne milogeam de nimeni, o mai rărisem şi cu trasul chiulului şi tot nu ne lăsam. Vulpe adusese o "poezie", zice că-i Moldova, o recita în fața clasei. Momentul era ales pentru orele de fizică şi dirigenție. Atunci, după ce treceam la locuri şi plantonul de la gaura cheii calcula cam cîte secunde mai sînt pînă cînd profesorul ajunge în clasă, cancelaria sau sala profesorală era în capătul celălalt al coridorului, mătăhălosul Vulpe urca la catedră şi îşi recita "poezia":

On car-no

Ş-on par-no

Foc ardea,

Jar n-avea!

Atunci băieţii din fund, cei doi care se pregateau să-şi pună căpăţînile pe bănci, la hodină (dacă aveam fizică) repetau într-un glas:

Foc ardea

Jar n-avea!

Se înţelege, aceste ziceri aveau o anumită destinaţie. Peste cîteva clipe "destinatarul" intra în clasă, tăcut, închis în carapacea lui, cu mîinile la spate, puţin aplecat, de-i atîrna partea de dinainte a fostei haine militare. Inchipuindu-şi că n-a auzit aluziile, n-a văzut cum ne buluceam noi în bănci, Docea asculta lecţia veche, o preda pe cea nouă, trăgînd mereu cu ochiul, la ceasul de la mînă. Nu era de nesuportat, însă tot cărpănos la note, insistent, pretindea carte, se băga în sufletul omului: "Ce-i cu dumneata? Ce atitudine-i asta? Cum îţi baţi joc de timpul pe care îl petreci la şcoală, coşcogea om, în pragul maturităţii?" Ce puteam să-i răspundem? Simţindu-ne vinovaţi, nu ziceam nimic. II ocoleam: oricînd îl vedeam pe stradă, pe coridorul şcolii, intram undeva, într-o altă sală de clasă, într-un gang, o înfundătură, pînă trecea ori îl vedeam ieşit, atunci ieşeam şi noi la iveală. In clasă eram respectuoşi, disciplinaţi cînd eram cu cineva mai mare, cînd ne vedeam liberi începeam să tuşim cu subînţelesuri, mîrîiam, bocăneam cu bocancii şi pumnii în bănci, scoteam strigăte demne de cea mai autentică junglă, socotind că şi aceasta este o formă de protest, de luptă. In recreaţii ne grozăveam cu fumatul, scuipatul printre dinţi, iar seara, în dormitor, puneam la cale tot felul de planuri unul mai "ingenios" ca altul. Hudubaş propuse că n-ar fi rău să ne înfuriem într-o zi, să spargem nişte geamuri, să stricăm o bancă, o uşă, un perete, n-au decît să ne dea afară, mai găsim noi şcoli de meserii. "Crezi că acolo n-o să stai sub papuc? se strîmba la el Niţă; mie mi-au spus nişte vulpoi mai bătrîni: mă, omul toată viaţa stă sub papuc: acasă, la şcoală, în armată, după însurătoare". "Să mă ierţi, se apără Hudubaş, eu n-o să stau sub papucul nimănui". "Nici eu!" se solidariza Cornel. Mai veneau şi alţii, în zadar: cîinii latră, ursul îşi caută de drum.

Cenan de la U.T.M. plecase la nişte cursuri, pînă să-l cunoaştem pe înlocuitor a mai trecut vreme, Docea îşi ţinea, imperturbabil, munca la atelier şi la lecţii, ca şi cum n-ar fi fost deasupra unui vulcan în preajma erupţiei. Vine într-o miercuri, după ore:

"Hudubaş Sava."

"Prezent".

"Ai lipsit luni şi marţi, ce sa întîmplat?" "M-a durut piciorul".

Cornel, avocatul clasei, zice: "îi bandajat, nu-l vedeți? Uitați-vă cît îi de şchiop."

"Nu poate vorbi singur?"

"Ne gîndeam că îl doare piciorul. Ăl scrîntit."

"Ce s-a întîmplat, domnule Hudubaş?"

"Simplu, tovarăşe profesor: Sîmbătă primit-am învoire de la domnul pedagog să mergem cîțiva inşi la pădure, la Chei. Cînd trecem prin bolovani dintr-ăia mari, eu calc strîmb, îmi scrîntesc piciorul".

Cornel: "E drept, şi l-a scrîntit, am văzut şi noi. De față erau şi o droaie de haimanale de la alte şcoli, nu i-au ajutat. Piciorul s-a făcut butuc, a trebuit să poposim sub un copac. Voiam să-l ducem sus cu o pătură, cum să duci un bolovan ca el? Am făcut foc de tabără, continuă mucalit Cornel, dealtfel aproape singurul care susținea dialogul cu dirigintele; am fript halci de slănină, care nu aveam slănină am copt cartofi, era un lot prin apropiere. Apoi i-am oblojit piciorul' cu comprese."

"Cînd te-ai întors, Hudubaş?" "Pe la opt seara". "Greu, nu? Te-au ajutat băieții?" "Nu prea: am găsit un măgar".

Cornel, cu «lămurirea». "Este acolo în Chei o moară de apă, pe lîngă ea sînt opt măgari graşi, unul zice: sîntem prieteni, Hudubaş, nu vrei să-ți dam un ajutor neprecupețit?"' Noi ne-am înțeles cu morarul, Hudubaş cu măgarul şi aşa venirăm lălăind şi chiuind. Sus, pe spinarea măgarului, Hudubaş era ca un mire. Un cunoscut ne-a şi întrebat: care-i Hudubaş, ăl de deasupra ori ăl dedesubt?"

Docea se înveseli pentru o clipă: "Imi place că sînteți băieți de spirit. Acum să discutăm nişte probleme ceva mai serioase. Vă rog să luați loc."

"Ce probleme serioase?" întrebă cineva. "Mă gîndeam dacă nu întîmpinați greutăți la învățătură. Dacă n-aveți ceva necazuri". "Noi sau tovarăşii profesori?" "Noi, adică dumneavoastră, elevii."

"Asta-i ceva nou, tovarăşe diriginte; nu prea înțelegem pentru ce vă interesează ce greutăți întîmpinăm la învățătură, cînd noi ştim că țineți cu tabăra cealaltă, a «părinților noştri sufleteşti», care ne scot sufletul. Ne vedeți îngenuncheați, domnule maistru-diriginte, vi s-a făcut milă."

Cornel era într-o dispoziție excelentă, nu se mai oprea din turuit. Şi nouă ne plăcea, fiindcă vorbea nu atît pentru el, cît pentru noi, restul: că profesorii ne dau prea multe de învățat, fiecare ține la materia respectivă, iar noi trebuie să le învățăm pe toate şi de unde atîta timp? Dădu ca exemplu ziua de miercuri, zi grea, mijloc de săptămînă: la română; despre viața şi opera unui scriitor, o temă de scris, pe puțin două ore de muncă la cataramă; la matematici, teorie, plus exerciții, iată alte două ore, germana ori franceza (sîntem împărțiți în grupe), o

oră, la geografie, altă oră, unde mai pui şi istoria? "Faceţi şi dumneavoastră socoteala cum îşi mănîncă bietul ucenic zilele şi nopţile."

"Domnii profesori ne cătănesc mai rău ca în aramtă. Ne scot untul. Mai ceva ca dumneavoastră."

"Va să zică şi eu vă cătănesc?"

"Şi încă cum? Fostul nostru diriginte era mai blînd. Incomparabil.

"Aţi văzut unde a ajuns."

"Tovarăşe Cîrlig, observ că eşti agitat, vrei să spui ceva?"

Cîrlig: "Hudubaş îşi face autocritica; într-un fel are dreptate, în alta, nu. Adevăru-i că fostul nostru diriginte ne omora cu cartea. O lua de luni: scoateţi cîte o foaie de hîrtie, dăm extemporal. Intrebaţi clasa dacă nu-i aşa, arătă către cei din ultimele bănci. Luni, cînd toată lumea ştie că nu prea se dă extemporal, tocmai atunci îi venea dumnealui să vadă ce ştim. Nu ştiam nimic, aşa-i luni. Acum văd că la unele obiecte povestea se repetă. O să ne prostim de tot cu notele astea aiurite." "Cum adică aiurite?"

"Mici, infime, de rîsul găinilor, tovarăşe maistru. E şi normal. Cînd avem ore mai multe şi mai grele, ne scot cîte zece la ascultare, nu contează că şi în ora ailaltă ne-au ascultat. E o nedreptate strigătoare la cer!"

"Nu mi-aţi spus niciodată."

"De ce să vă spunem? Nu pe dumneavoastră vă doare măseaua."

"Pentru ce îi porecliţi pe profesori?"

Vocile se înmulţiră.

"Nu noi. Alte clase, alte generaţii."

"Se vede că fiecare a avut «bucurii» din partea dumnealor."

"Unii nici nu zîmbesc măcar."

"Nici dumneavoastră nu zîmbiţi. Poate ca să nu vă pierdeţi prestigiul, autoritatea. Domnul de matematici ne-a spus că mătură şcoala cu noi. Ne lasă pe toţi repetenţi."

"Pentru aprofundarea şi consolidarea cunoştinţelor. O să ne piardă de muşterii."

"Pe Ciocîrlan îl ţine de un veac la diedru. Ce ne facem dacă ne pică pe toţi?"

"Şi despre mine spuneaţi că vă pic pe toţi. Ce poate face omul dacă nu vă ţineţi de carte, de disciplină?"

"Vedeţi? Tot cu ei ţineţi. Şi cineva spunea că sînteţi un om bun."

Ne vînzoleam în bănci, şarjam, aruncam glume, nu ne mai păsa că ne întindem prea mult. Docea părea bine dispus, aminti şi de porecla "Scîrţan", cu care îl înzestraseră băieţii, din alte clase, noi i-am spus că de cînd îi lumea, în toate şcolile fiecare profesor îşi are porecla.

"Nu credeți că ar trebui să renunțăm la treburile astea? Acum să vă spun şi pentru ce am venit. Vă rog să şedeți."

Ne-am aşezat în bănci, eram numai ochi şi urechi. Ne întrebam: ce o mai fi vrînd?

"Ați jucat vreodată teatru?" întrebă.

"Noi? Ce fel de teatru? N-am jucat, am văzut piese. Am fost cu toată clasa la "Național". Ne-a plăcut Hamlet." "Mie Moliere."

"Mie Carlo Goldoni. Şi Nuşici, cu doctorul în filozofie."

"Mie Lope de Vega nu mi-a plăcut. Cineva ne-a şoptit că în viața lui domnul de Vega a fost un fel de zbir pentru ceilalți scriitori de teatru, avea boala şefiei, o boală spurcată, de care se îmbolnăvesc mulți mai cu seamă cei care nu merită. Se cred Cezari, Napoleoni mai ştiu eu ce fel de Nero. Omul dacă-i mare trebuie să fie modest şi cinstit, aşa ne-a învățat tovarăşul profesor care a ieşit la pensie."

"Dumnealui v-a vorbit despre Lope de Vega, de Moliere, Goldoni?"

"Dumnealui. înainte de a-i arde cele două palme lui Hudubaş. Ne ducea în grup la teatru, la operă. Obligatoriu. Dacă n-aveam bani ne împrumuta dînsul. Mulți nu i-au restituit."

"De la dumnealui am învățat multe lucruri interesante, care nu se învață la şcoală. Era profesor de română, franceză şi rusă, ne vorbea despre tragediile greceşti, despre Oastea lui Igor, era acasa si la latină. O, tu, Ovidiu, dacă ai fi ştiut ce pramatii vor creşte nu departe de Tomis, n-ai fi scris Tristele şi Pontificile! Le-a scris aici în exil, fiindcă făcuse nişte încurcături la curtea împăratului Aurelian".

"De asta i-ați făcut zile fripte." Hudubaş: "Aşa a ieşit pasiența. V-am mai raportat că alții s-au băgat pe fir. Nouă şi acum ne pare rău. Dacă mai rămînea dînsul cred că învățam şi să jucăm teatru. Hamlet, Otelo ori Regele Lir, se scrie Lear. Era un om cu totul excepțional. Avea un cap, stup, tovarăşe diriginte, ce folos dacă noi n-am ştiut să-l prețuim!"

"Tovarăşe maistru-diriginte, este adevărat că dumneavoastră ați fost aviator?"

Intrebarea îl cam indispuse, poate că omul n-ar fi vrut să-şi amintească de anumite episoade din viața lui. "Era vorba despre alții, nu despre mine, zise şi iar întrebă: Cu un cuvînt niciunul nu ştie să joace teatru?"

Niciunul dintre noi nu jucase teatru. Docea rămase cu bărbia rezemată de catalogul cu coperțile tari, ca două foi de placaj, lipite una de cealaltă. "Mă gîndeam la ceva dansuri naționale, să mai schimbăm atmosfera plictisită din

cămin. Şi tovarăşii de la U.T.M. ne vor ajuta. Pentru 24 ianuarie, ziua Unirii, fiecare clasă face pregătiri. Eu m-am gîndit la dansuri. Cine se pricepe la dans?

"Sîntem ca lemnele, ca butucii, tovarăşe maistru. Poate Hudubaş, că are cizme cătăneşti."

"Le port la ocazii şi sărbători, la dansuri nu mă pricep. Cînd şi cînd mai tropăi şi eu ca prostul în tîrg. Cîrlig mi se pare că ştie mai bine; într-o zi mi-a spus că a jucat în echipele şcolilor de pe unde a fost dat afară. A luat şi mențiuni."

Cîrlig, indiferent: "Nu-i adevărat, n-am luat nici o mențiune. Să ştiți că şi profesorul nostru de gimnastică a încercat să facă dansuri cu noi. S-a ales cu zero. Zero lei, zero bani."

Povestea cu dansurile fiind închisă, Cornel şi-a adus aminte de altceva: "Este adevărat că executați o lucrare interesantă la profesionala de fete?"

"Nu atît de interesantă, cît de necesară." "N-am putea să venim şi noi? Poate vă dăm o mînă de ajutor."

"Asta mai tîrziu, cînd mai avansăm cu lucrările, acum trebuie să ne ținem de carte."

Să ne ținem de carte! Vorbele cu care toți profesorii îşi încheiau convorbirea.

Ne despărțirăm la fel de străini cum fuseserăm şi mai înainte.

8. CE FEL DE OM ERA NEICĂ FURTUNA

Grupa întîia a clasei noastre lucra sub conducerea meşterului Condurache, a doua, din care şi eu făceam parte, sub a lui Docea. Atelierele noastre erau alături, despărțite printr-un perete de cărămizi, ambele fiind situate alături de alte ateliere, în lungul aceluiaşi coridor. In atelierul nostru, jos, erau aliniate strunguri, iar pe pereții înnegriți de fum erau agățate, în cadrul unor panouri speciale, tot felul de chei şi instrumente de lucru. Cînd ne aşezam la locurile de muncă strungurile noastre erau deja inspectate, verificate, de la motor pînă la scaunul rotativ. Docea avea obiceiul ca înainte de a ni le inspecta pe ale noastre, adică ale celor care ne descurcam ceva mai bine, să verifice piesă cu piesă maşinile-unelte rezervate celor mai lăsători. De exemplu, pe al lui Iftodie, molîul din fundul clasei. Era un băiat mărioc, domol, cum îi stă bine unui om într-adevăr voinic. Avea o față pătrată şi un nas turtit. Bun băiat, ce să zic! Şi săritor, ca nimeni altul. Pentru puterea lui fizică transportul în brațe a unei piese de 15-20 kilograme era o nimica toată, pe cînd pentru mine ... Băiat de treabă, cuminte şi disciplinat, la atelier încurca borcanele, făcea unele greşeli; de aceea

eu întotdeauna îi ajutam în probleme de calcule, la verificarea instalației electrice şi de comandă a strungului, la calcularea batiului, stabilirea vitezei de aşchiere, a vitezei mişcării de rotație a şurubului conductor, aşa că de la un timp şi la strungul lui totul mergea bine. Intr-un timp relativ scurt, cu toții ştiam să stabilim practic viteza de rotație a arborelui, pornirea şi oprirea în condiții optime a strungului, fără deconectare de la rețeaua electrică, făceam demonstrații de fixare a filetului, intervenții pentru evitarea patinării discurilor şi multe altele, cîteodată bucurîndu-ne ca nişte puşti. După atelier sau după lecții fiecare îşi avea preocupările sale, să zicem intime: unii, ca Iftodie, citeau povestea cu fata babii şi a moşneagului, alții, cărți mai serioase, ca pentru maturi, mai erau şi dintre cei care nu citeau nimic, în schimb fabricau din deşeuri scăunele de lemn, făraşe de tablă, cleşte de spart nuci, vătraie, cuțite, le valorificau, să aibă pentru un film, o limonada, o prăjitură. în fiecare zi Vulpe aduna zgîrciuri şi oase pentru cățel, încolo timpul şi-l petrecea la şcoală, fie printre băieții din alte clase, unde avea mulți prieteni, sau în atelier.

Un deosebit interes stîrnea în atelierul grupei noastre apariția aproape zilnică a unui om ciudat, poreclit Fantoma. Bărbat în vîrstă, uscat şi înalt, cu sprîncenele împreunate într-o singură linie neagră, groasă, deasupra ochelarilor fumurii. Cu mustața lui albă de tot, cu pălăria neagră cu borurile mari părea mai bătrîn de cum era în realitate. Sprijinit într-un baston lustruit, cu cauciuc în vîrf, păşea în mici salturi, tîrîndu-şi piciorul de lemn; mai sus, pe la încheietură, i se auzeau pîrîind curelele protezei. Avea ambele ghete egale, întotdeauna bine lustruite, negre, ca şi costumul de cioclu, curățat şi călcat cu îngrijire. Omul se oprea în pragul atelierului, se uita la noi, ucenicii de la strunguri, ne zîmbea cald, poate compătimitor pentru ceea ce, spunea el, ne aştepta în viață. îi plăcea de noi, învățăceii de la metal. Prieten bun şi vechi cu meşterii de la depou şi de la ateliere, cu meseriaşii mai vîrstnici, care îl socoteau de al lor, lega cu ei discuții despre meserie şi politică. Inainte de război fusese mecanic la trenuri accelerate şi rapide, chiar internaționale, pînă cînd, surprins de bombardament, s-a ales fără piciorul stîng; după spital a ieşit la pensie. Ca pensionar nu se plîngea de lipsuri, bucurîndu-se de respectul foştilor colegi, însă cînd unul dintre ei i-a zis în glumă "Ce bine-i de pensionari!", el nu i-a răspuns nimic, a dat numai a lehamite cu mîna, urmîndu-şi drumul cu piciorul acela de lemn, prin imensele hale ale atelierelor şi depoului de locomotive, continuînd să stea de vorbă cu maşinile: "Ce ai? Bolnavă? Lasă că băieții te pun pe roate". Se interesa care dintre ucenici vrea să se facă mecanic de locomotivă. Ca să-i facem pe

plac, noi săream care mai de care: "Eu!" Şi "Eu!". Fostul mecanic se aşeza pe banca de sub castan: "Frumoasă meserie, băieți, nu se poate spune că nu-i şi

bănoasă. E, dacă ar fi numai atîta!", dădea de înțeles că un mecanic de locomotivă are şi satisfacții, cu mult mai mari. Ne descria în amănunt locomotiva, ne povestea despre călătoriile de noapte, pe ploaie sau viscol, despre întîmplări din timpul războiului, o, despre cite nu ne vorbea nea Sandu Furtună! Că aşa îl chema pe Fantomă: Sandu Furtună. Pentru mine, dumnealui nu era atît un meseriaş cu o mare experiență şi în viață, cît un om bun şi înțelegător. Mă apropiasem de familia lui: avea un băiat la armată, creştea şi o nepoată a unei surori bolnave, pe Tăsica, de 8 ani. Aceasta din urmă trăia de multă vreme la el. Casa lui mă atrăgea pentru cu totul alte motive: la dînsul în gazdă se afla o învățătoare suplinitoare, studentă fără frecvență la geografie, pe nume Maria Stătescu, o fată măruntică, studioasă şi liniştită. Ea se interesa de planurile mele de viitor, spunea că în curînd va fi profesoară şi aşa ne-am împrietenit. într-o zi, la domnişoara Maria am cunoscut-o pe Olga Plămadă, care în curînd m-a şi dat gata, făcîndu-mă să mă topesc după ea. Ucenică la şcoala profesională de fete, Olga nu era cu nici un deget mai înaltă ca mine, avea un corp bine proporționat, o față oacheşă, mîinile delicate, părul ca smoala. Nu i-aş fi dat importanță dacă fata asta ar fi fost veselă şi bună de gură, cum sînt multe fete de vîrsta ei, însă era tăcută şi un pic tristă, avea, se vede, o minte calculată şi o inimă sensibilă. Interesant că şi învățătoarea-studentă era tot brunetă, frumoasă şi probabil cuminte, însă mai distantă şi poate încrezută din cauza diferenței de stare socială şi cultura. Olga era orfană de amîndoi părinții, trăise o viață asemănătoare cu a mea. Intrînd noi în vorbă, mi-a povestit despre şcoala lor, despre directoare, profesoare şi pedagoge, între altele că îl au ca profesor de fizică pe tovarăşul Docea care ne era şi nouă profesor. Nu ştiu de unde Olga auzise de "paraleii" clasei a Il-a B, cunoştea amănunte

despre activitatea şi comportamentul băieților noştri, chiar despre năstruşnicele demersuri. Se interesă pentru ce Hudubaş mai poartă şi acum un fel de haine militare. "Le are ca amintire, le mai poartă la sărbători în afara şcolii, a programului de lucru, încolo îşi poartă uniforma, aşa cum vă purtați şi voi sarafanele voastre". "Aşaa? se miră fata; noi credeam că o fi fost cine ştie ce căpitan, ori colonel, chiar aşa-i şi spuneți, "colonelul". "Asta în glumă, Olga, căutam o justificare, asa scornesc băieții cînd n-au ce face". O apucam cît mai delicat de braț şi ea nu protesta, nu-şi retrăgea mîna, ci se uita cumva dojenitor şi galeş la mine, la noi amîndoi, ca şi cum ar fi vrut să spună că totuşi nu ne stă rău. Devenind serioasă, mă întrebă dacă Hudubaş nu-i un pic traznit. "Cum să fie? dimpotrivă, este un băiat foarte bun", îi luam apărarea, iar dînsa îmi spunea că multe fete de la şcoala lor ar vrea să-l cunoască. "Treaba nu-i grea numai să nu vă facă mizerie directoarea". Ea zîmbi, ştrengară: "Parcă dumneaei trebuie

neapărat să ştie!" "Mai sînt şi pedagogile, una mai vigilentă ca alta, dacă-i vorba să vă strecuraţi, se găsesc motive. De exemplu, puteţi veni să-i ajutaţi tovarăşului profesor Docea, aproape în fiecare zi lucrează pînă după miezul nopţii, spuneţi-i portarului că aţi venit să-i ajutaţi la sala fonică, doar sînteţi meseriaşi, pe cînd noi croitoresele, ce ne pricepem la instalaţiile electronice?" Fata avea dreptate. Eu habar n-aveam ce-i aia o sală fonică, la ce serveşte, dar am fost de acord că tot m-oi pricepe să ajut cîte ceva. Ea şi-a pus mîna ei rece peste a mea, întotdeauna caldă, mînă de muncitor, mi-a zis că putem veni marţi sau vineri sau duminică, atunci fetele au repetiţie la dansuri, în vederea sărbătoririi zilei de 24 ianuarie, ziua Unirii. "Cu cine dansaţi?" am sărit ca ars, punîndu-mi şi mîna cealaltă peste a ei. "Noi între noi", răspunse, fără sa-şi retragă mîna dintre ale mele. "Nu ne alungă instructorul de dans?" "Cum să vă alunge, dacă îi spuneţi că sînteţi elevii tovarăşului Docea, şi-i ajutaţi la construirea sălii fonice?" rîse fata, strîngîndu-mă de mînă şi oricine putea pricepe din ciripitul ei că ascundea oarecare şiretenie. N-avusei răgaz s-o descos, fiindcă domnişoara Stătescu Maria intrase în cameră, cu intenţia să întindă pe masa noastră, dealtfel singura de acolo, nişte hărţi pentru studiu şi confruntări. De cum a văzut-o, Olga schimbă direcţia discuţiei noastre: "Voi credeţi că mult o să vă meargă cu comportamentul vostru?"

Domnişoara Maria a rămas ,cu hărţile ei, eu am condus-o pe Olga pînă la internatul profesionalei de fete. In trecere prin faţa becurilor observam cît îi de luminoasă faţa, ca o floare de floarea soarelui, numai că de culoare închisă. Eram un băiat care se aprinde repede, mă şi gîndeam: uite o fiinţă de asta poate să lumineze viaţa unui băiat ca mine. Dar, timid cum sînt, n-am întrebat-o nimic. In schimb m-a întrebat ea dacă îl aduc pe Hudubaş. "Dacă nu poţi, atunci vino singur." "Eu singur, de ce?" Iată cum la despărţire mi-am luat un angajament în privinţa lui Hudubaş.

9. AŞA-I HUDUBAŞ

Cand ajunsei la internat, Sava era plect în obişnuitele lui plimbări "prin tîrg şi pe la gară". Era cazul să rămînă măcar acum, cînd aveam să-i fac o propunere ca unui bun prieten. Doar noi ne cunoşteam de mult şi el avea mari necazuri in familie, din care cauză vacanţele ni le petreceam împreună. In iulie trecut, cînd încă nu eram colegi de clasă, locuiserăm in acelaşi dormitor; atunci ne-am cunoscut şi împrietenit. Lucram în grădina de legume a internatului, la plivitul şi recoltatul morcovilor, guliilor, fasolei pentru conserve; cînd

aveam liber ne duceam la pîrîul din apropiere, să ne tolănim pe nisip şi stînd rezemați într-un cot, priveam cum peste podul de fier duduie trenurile. Parodiam un cîntec bine cunoscut: hai, pîrîu, pîrîu, pîrîu! Către seară ne întorceam la internat. In timpul anului şcolar eu nu prea întîrziam la program, însă Hudubaş se întorcea mai tîrziu şi de fiecare dată mă trezea, paturile noastre fiind alături. Intorcîndu-mă, deci la cămin, intru eu în dormitor, mă dezbrac, mă strecor sub pătură, mă ințepa la nas mirosul de cărbune şi de ulei mineral care venea dinspre depoul de locomotive. Tîrziu intră şi Hudubaş; îşi trînti pe pat haina lui grea, o scurtă din cele militare, ma văzu cu ochii deschişi. "Ce mai facem, Ciocîrlane?, mă întrebă". "Aşa, minunat, nu vezi? Azi am scăpat cantina". "Foarte frumos, dacă eşti fleț, eu întîi mi-am luat porția, apoi am şters-o. Vrei să-ți dau o bucată de salam? Nu m-am atins de ea, zău". Scoase din buzunar porția lui de salam învelită în hîrtie, mi-o întinse. Gestul nu-mi păru indiferent, aşa că mîncai salamul, fără pîine, îmi ogoii foamea. Ii şi mulțumii, "Acum culcă-te, că am să te întreb ceva." El îşi scoase cizmele, încet, bătrîneşte, cizme grele, mari. "Măi Sava, îi zic, dacă aş fi în locul tău, mi-aş împinge mai încolo cizmoaicele, ori le-aş băga în dulap. Şi ciorapii, miros ai dracului." "Ciorapii? Aia da, au un mare procent de sintetic, cauciuc, nailon, cît priveşte cizmele, s-avem pardon, ori te pomeneşti că nu-ți convine situațiunea?" "Nu prea. Miroase." "A ce miroase?" "Ştiu eu? A cal, a oaie, a berbec". "Cizmulițele astea? Ar trebui să ai pic de respect, băiatule: au făcut drumul pînă la Tatra şi îndărăt. Au eliberat popoare, bă!" "Cizmele? Iar eşti genial, Sava". "De ce mă iei aşa, Ciocîrlane? S-ar putea să te ating la sfîrlă. Tu crezi că-i uşor să bați atîta cale? Pînă la Tatra, tu ştii unde-i aia? Cum crezi că or să mai miroasă după atîtea mii de kilometri?"

Pentru că eu tăceam, el se dezbrăcă încet, îşi împinse cizmele în capătul celălalt al subpatului, la picioare, se băgă sub pătură şi stătu un timp cu ochii în tavan. In jurul nostru era linişte, băieții dormeau duşi, numai de la ferestre se auzeau nişte sforăieli, probabil ale lui Iftodie ori Vulpe. Prin uşa întredeschisă către dormitorul vecin, al claselor anului III, se auzeau discuții, sosise în control pedagogul şi găsise nereguli. Treaba lor, bine că la noi era linişte. Ma uitam şi eu în acelaşi tavan albăstriu din cauza becului mat, de culoarea pietrii vinete prin care trecea lumina. Nu ştiam de unde să încep vorba, deoarece adeseori Hudubaş era capricios, nu te puteai înțelege cu el. Il auzii: "Măi Lică, tu ştii multe şmecherii la lupta aia în doi, în trei, de ce nu vrei să mă înveți şi pe mine djiu-djițu ori cum îi mai spune?" Mă ridicai într-un cot: "Cum eşti cam bătăuş, dacă ştii djiu-djițu, ai fi în stare să-l pui la pămînt şi pe domnul de educație. Cunoşti vorba românului: «să nu dai puterea pe mîna prostului». Mai bine ascultă ce îți spune un prieten: ce zici dacă duminică ne deplasăm noi la profesionala de fete?"

"Numai eu cu tine? De ce?" "O să înțelegi numaidecît: ştii că maistrul nostru construieşte acolo ceva grozav?" "Am auzit; după tine tot ce se face în lume-i grozav; mai bine zi-i cine ți-i dragă. Eu, băiatule, sînt un om care mă conduc după cap, nu după călcîie". "Vrei să spui că nu te învoieşti?" "Eu n-am spus aşa ceva, nu m-am pronunțat, poate că tu nu ştii cum să scapi de mine, ți-o fi părut rău că ai deschis vorba." "Incă nu ți-am spus totul: ehe, dacă ai şti tu cît de frumos vorbesc ele despre tine! Ca despre un erou". Sava se ridică în poponeț, se apleсă spre mine, să fie mai aproape. "De unde mă cunosc?" "Auzi la el! Care fată din oraş n-a auzit de «colonelul»?" "Te pomeneşti că tu le-ai spus: ăla în haine militare, îi fost ofițer în armata regală, acu' a dat de greu, a venit să se facă forjor ori de ăla care lipeşte căldările. Vezi, Ciocîrlane, aşa ne batem joc unul de altul. (Vedeam cum băiatul se înfuria, dar tot aşa de repede se domolea). Măi Lică, se apleсă iar asupra mea, de ce nu-mi spui adevărul adevărat? Cine anume vrea să mă cunoască? Şi ce legătură are asta cu maistrul nostru Docea?" "Are, că la el mergem, să avem un pretext, să-i ajutăm la lucrarea de care ți-am vorbit". "Ințeleg: mergem acolo să ne pună la hămălit, la cărat răngi de fier, nu sîntem sătui de fierăria de aici: du bara asta la deşeuri, cară scîndurile alea în depozit, mătură, fă curățenie. Mulțumesc." Mai trecu un minut, Hudubaş stătu la îndoială: "Va să zică nu i-ai spus că numai porecla mi-i de «colonel». Tot nu eşti tu prost degeaba. Dacă-i musai să mergem?! A zis maistrul, e în regulă!"

Hudubaş văzu că mă bag sub pătură; se întinse şi el, se vede că propunerea mea îl preocupa nu în mică măsură. "Cum te-a întrebat aia care vrea să mă cunoască?" "Foarte simplu: «Nu vrei să vii împreună cu băiatul acela, ofițerul?»" "Aşa a zis? Eşti netot, minți ca un capitalist. Ea ce şi-o fi închipuit? Că oi fi dezertat de la regiment, dacă aşa le-ai spus cumva, să ştii că o pățeşti rău de tot, acum ai noroc, sîntem prieteni, colegi de suferință, altfel o pățeai." Eu îl luai din scurt: "Vorba-i aşa: mergem ori nu mergem?" Hudubaş se lungi mai bine sub pătură. Işi dădea aere de om gînditor: "Stai să mai reflectez un pic; dacă mă invită, înseamnă că îşi dau seama cu cine au de-a face, nu sîntem noi chiar de doi bani. Bine, băiete, o să mai gîndesc. Bănuieşti că o să avem acolo şi ceva distracțiune?" "După cum spuneau ele, o să avem, ori ți-i teamă de ceva?" "Mie? De ce să-mi fie teamă? Vezi cum insulți omul? Din partea mea pot să fie o divizie, nu mi-i frică. Pe onoare. Va să zică le-a plăcut uniforma, chipiul, cizmele. Şi tu spuneai că miros a grajd, parcă aşa te-am auzit. Ca să vezi ce fel de prieten îmi eşti. Uniforma n-are trese, nici stele, da se vede cît de colo că a fost militară, trecută prin focul războiului: şi ce au mai zis puştoaicele? Ori mă duci aşa de-a nimica? Să te afli şi tu în treabă."

Cum eu mă băgasem sub pătură, că îmi era somn, el mai adăugă: "Bine, Ciocîrlane, e în regulă, o să văd ce visez noapte, mîine îți spun."

10. BĂIAT DE O SUTA

Pesemne că noaptea Hudubaş visase frumos, că duminică se trezi în zori, se bărbieri cu briciul nemțesc şi se spălă îndelung, îşi frecă fața cu pomadă, o şterse atent cu prosopul. Eu fusei mai rapid: spălat, pieptănat, intrat în pantaloni, veston, tenişi, gata de drum, pe cînd el se îmbrăca încet, intra cu grijă în bufanți, îşi lustruia cizmele, îşi scotea din dulap cămaşa albă, cravata cachie, introducîndu-şi cu mare grijă capul în laț - era o cravată din acelea cazone, cu nod fix şi elastic, era nevoie să-ți bagi capul ca într-un căpăstru, îşi îmbrăcă scurta militară, - ea se potrivea pentru unul mai înalt şi mai umeros, ofițer sau sub. Ne verificarăm mutrele într-un ciob de oglindă; n-aveam ce să ne reproşăm.

Corpurile de clădiri ale profesionalei de fete, unde trebuia să mergem, erau peste un islaz şi peste o rîpă adîncă, nu departe de şcoala noastră. Edificiile erau nişte hardughii cam demodate, ascunse într-un parc de molizi bătrîni, împrejmuit cu porți înalte de fier forjat, vopsit în roşu ruginiu. Aici se adăpostea profesionala de fete, internatul lor era tot în curtea aceea, ceva mai încolo. Coborîm noi în rîpă, urcăm în serpentină pe o potecă printre bălării şi scai, de acolo o întindem pînă la porțile din fier forjat. Era sfîrşit de noiembrie, puțin zbicit, puțin înghețat, potrivit şi pentru tenişii mei şi pentru cizmele lui Hudubaş. Eu cu uniforma sărăcuță de ucenic, el fălos, cu scurta militară şi chipiul ofițeresc, să pară mai matur. Chipiul avea arcuri puternice în interior, să-i dea forma unei paseri în zbor. Hudubaş ținea mult la uniforma lui militară, şi de data asta şi-o dichisise îndelung.

Intrînd noi în curtea şcolii, ne îndreptarăm ținuta, păşirăm în pas ostăşesc: eu, pirpiriu, el, voinic, umeros, cît unul matur. Treceam pe o alee îngustă, mărginită de brazi deşi. Fiind o zi de duminică, la ora aceea fetele ieşiseră în curte ca muştele la soare; erau în sarafane ori în rochii mai groase, colorate sau jerseie, se plimbau în grupuri mici, unele citind cu voce tare poezii, să le învețe pe dinafară, altele, ținîndu-si cărțile la piept repetau reguli sau definiții, mai erau şi din cele care ciripeau şi trăncăneau de ale lor. La vederea noastră îşi ridicară ochii. Văzîndu-ne cum păşeam gravi şi solemni prin fața lor, îşi părăsiră ocupațiile de pînă atunci, se dădură la o parte, să defilăm în voie pe sub nasul lor. Eram grozav de serioşi, nu rîdeam, nu zîmbeam, n-o întrebam nimic pe niciuna, asta, bineînțeles, nu din timiditate sau jenă, ci fiindcă voiam să părem bărbați care îşi cunoşteau bine ținta: mergeam direct la tovarăşul Docea, să-i

ajutăm la construirea sălii fonice. In prima clădire, o hardughie din veacul al optsprezecelea, unde acum erau amenajate cîteva săli de clasă, nu l-am găsit pe cel căutat, aşa că în zadar tulburaserăm liniştea coridoarelor. Nici în clădirea de alături nu l-am găsit. Văzîndu-ne aşa de încruntați şi un pic ridicoli, fetele nici nu ne-au întrebat ce căutam acolo, numai la ieşirea din clădirea a doua ne-a informat femeia de serviciu. Am luat-o spre clădirea a treia, ceea ce ne-a obligat să defilăm din nou printre rîndurile pestrițe; acum fetele îşi cam făceau cu ochiul, iar cele din interiorul unei clădiri, joase, fără etaj, probabil spălătorie şi călcătorie, deschiseseră ferestrele, chipurile, să iasă aburii şi nu se mai opreau din chicotit şi cot-codăcit; unele ieşiseră afară cu fierul de călcat, să vadă ce-i şi cum. Două fete ne-au informat că maistrul nostru se afla în clădirea cea mare, fost manej pentru caii fostului grof, acum amenajată ca sală de gimnastică. Am cîrmit-o deci într-acolo, iar o droaie de codane, mai frumoase şi mai urîtele, toate cu păr bogat lucind în soarele dimineții, blonde, castanii, brunete, se țineau după noi ca după urs. Fără îndoială că pasul bățos al lui Hudubaş le atrăgea grozav, ca si forma de vultur cu aripile întinse ale chipiului; de bufanți nici nu mai vorbim, deoarece buzunarele lor prea umflate, prea ieşite în afară, ca şi cum ar fi adăpostit cîte un dovleac ori o varză, îi completau minunat ținuta colegului meu. Cum chipiul nu avea nimic mai bun de făcut decît să alunece mereu peste ochi, băiatul şi-l repezea mai spre vîrful capului, tot întrebîndu-mă daca îl făcea mai chipeş, mai frumos. Treceam deci înainte pe traseul dintre cele două rînduri ciripitoare şi zumzăitoare, ne închipuiam că spectatoarele ne rosteau cu respect numele, mai cu seamă pe al unuia dintre noi, asta o deduceam după ultima silabă cu prelungirea sunetului ş, în ş-ş-ş, ş-ş-ş, ceea ce fără îndoială însemna Hudubaş sau ostaşşş. Deşi drumul mă cam stingherea, amîndoi mergeam ca la defilare, plini de fală şi demnitate, doi căpitani, doi mareşali. Poate că lui Hudubaş îi venea să strige: "Bună ziua, soldați", cum auzise la televizor, cu toate că, vedeam eu bine, fața lui era incendiată de emoție. După micile pauze de tăcere, eu auzisem şi nişte vorbe aiurite; am înțeles numai-decît că ne vizau direct şi nu tocmai favorabil. Se ştie că atunci cînd sînt singure, fetele-s timide, abia îşi ridică ochii spre cei din jur, însă cînd sînt mai multe, chicotesc, şuşotesc, se uită fix în ochii tăi şi pufnesc în pumni, ca şi cum ar fi văzut un cal intrînd pe scenă ori printre spectatori. O fată năltuță rostea nu ştiu pentru ce titlul unei anumite fabule (Boul şi vițelul), asta am auzit-o amîndoi şi încă foarte bine. Pornit serios pe mărşăluit cu cizmele sale mărioace, Hudubaş o făcea pe niznai şi tot săltîndu-şi mai pe ceafă chipiul, le zîmbea cu oarecare mărinimie rîndurilor care ne priveau ca din tribune defilarea. Ca să ne mascăm situația, mai schimbam între noi un cuvînt-două, însoțindu-l cu gesturi degajate, rostind

mereu numele lui Docea ca al unui binecunoscut egal de al nostru. Insoțiți de întreg alaiul care venea în urmă, ne-am oprit în fața uşii înalte de lemn al fostului manej al fostului grof; dinlăuntru se auzea muzica unui picup şi păşind noi înlauntru, cu toată suita gălăgioasă, pe cine credeți că îl vedem? Pe instructorul de dans, în persoana domnului Docea, profesorul de fizică, maistrul şi dirigintele nostru. Dînsul îşi agita ritmic, în tactul muzicii, picioarele-i foarte lungi şi caraghios de mlădioase: un-doi-trei, un-doi-trei, împletindu-le, aşa subțiri cum erau, ca pe nişte capete de funie rămase libere, iar fetele din fața lui, fără să schițeze un cît de mic gest de ironie, repetau figurile. Era un şir de fete, toate în sarafane, suple şi gingaşe, doua ni s-au părut mai grăsane, fără prea mare spor la dans, dar tropăiau în coada rîndului, se străduiau. Puțintel surprinşi de spectacol, i-am spus maistrului că veniserăm să-i ajutăm la construirea sălii fonice. "Bine ați făcut, chiar foarte bine, deocamdată rămîneți cu noi, să vedeți cum ne pregătim pentru sărbătoarea Unirii." Ne-am amintit că dăunăzi dumnealui ne întrebase dacă sîntem dispuşi să organizăm în clasă un cerc de dans, aşta fără să ne spună că dînsul conduce un asemenea cerc la profesionala de fete şi îi respinseserăm propunerea. Acum totul se limpezise. Timp de cîteva minute noi am stat şi ne-am minunat: domnul Docea, care cu noi se arăta sever şi ursuz, era deosebit de amabil cu gîsculițele astea, arătîndu-le în detaliu fiecare figură, încurajîndu-le cînd ezitau, iar ele, tot săltînd în vîrful picioarelor, îşi roteau paraşutele grațios, învățau figurile, pocnind la urmă cu cizmulițele în duşumea, cum cerea jocul.

In pauză, cîteva fete îşi manifestară dorința să le fim parteneri la dans. Cam delicată situație, nu atît pentru mine, deprins cu lumea străină, cît pentru Hudubaş. La insistențele repetate ale dirigintelui, n-am avut încotro. Partenera lui Hudubaş se nimeri o fată veselă, rotundă în toate, roşie ca o sfeclă, se recomanda Tecla, originară de prin părțile Vasluiului. Cu toată excepționala ei corpolență (cred că putea duce pe puțin cîte un sac de 80 kilograme sub fiecare braț), tropotea încet şi delicat, ca o fetiță din ciclul întîi. Vedeam eu bine că Sava, băiat cu gusturi şi pretenții, nu prea era bucuros de o asemenea pereche, - la fiecare pornire de dans căuta portițe de scăpare în vederea trecerii la o altă parteneră, însă Tecla, vigilentă, îl şi lua de mînă, strunindu-l: "Ce-i, frate, ce eşti aşa moale? sau: Slabă mişcare, căpitane!" Nu-l slăbea defel. Dealtfel cum făcea cu mine un uliu de fată cu ochii albaştri, ucenică energică şi neîndurătoare cu greşelile pe care fără voia mea le făceam. Trebuia să mă las în voia ei; dansam pe vîrfuri, fiind mai scurt ca dînsa; Hudubaş îşi pierduse roşeața şi timiditatea: oricînd avea ocazia, bubuia sonor cu cizmele. Fetele ne-au observat numaidecît ținuta scorțoasă şi nepriceperea; droaia bulucită în urma noastră înjghebase o

galerie nostimă, care ne răsplătea cu aplauze. Şi noi ne imaginam că nu dansam chiar prost, deprindeam toate ritmurile şi figurile, deşi se cunoştea de departe că nu mai dansasem niciodată. Galeria aplauda înnebunită, oricînd auzea bubuitul cizmelor lui Hudubaş. Tecla, era zîmbitoare şi fericită. Se mai înfigea o voinică să-l exploateze pe Hudubaş, dar nu reuşea, Sava fiind cam îndărătnic de fel: grav ca un adevărat militar, îşi umfla pieptul, învîrtindu-şi cu seriozitate şi patos partenera, nu uita ca la sfîrşitul fiecărei figuri să-şi repeadă pe ceafă chipiul, ca şi cum le-ar fi spus fetelor: ia dați-vă la o parte, să vă arăt eu figură, şi sfîrşea prin obişnuitul bubuit. După ce ne transmitea indicațiile cu privire la dans, Docea punea în funcție picupul şi stătea deoparte, adeseori ducîndu-şi la gură batista, să-şi astîmpere o tuse, dar mai sigur un drac de rîs care îl umfla, deoarece, cu toate străduințele şi fumurile lui, Hudubaş era încă tămîie la ritmuri. Avea mare succes cu ultima figură, dinadins bubuită cu puțină întîrziere, pentru efect psihologic.

Ce mai: în mai puțin de doua ore am învățat Țarina de la Abrud, învîrtita, Hora Unirii şi un ceardaş. Cînd plecam de la repetiție, Hudubaş era într-al nouălea cer: făcuse multe cunoştințe, primise calde felicitări şi s-ar fi putut lăuda cu ceva cuceriri, dacă într-un anumit moment n-am fi auzit un protest destul de strident din partea domnitoarei Tecla, pe care, după cum am înțeles, dumnealui o pişcase. L-a salvat, întîmplător, cu aplauzele ei furtunoase galeria, aşa că totul s-a terminat cu bine.

La ieşirea din sala de dans eu nu prea eram bine dispus din cauza Olgăi care, aflasem de la fete, că încă de dimineață se învoise în oraş. După repetiție, tovarăşul Docea ne conduse în sala fonică, instalată sus, la etajul uneia din clădirile acelea vechi ale şcolii. Sala, nu mai mare ca una obişnuită de clasă, nu era gata, se vedea numai schelăria de lemn şi pe aceasta montate în formă de amfiteatru cabinele de placaj. Am numărat 42 cabine, rînduite pe şapte nivele, cîte şase cabine într-un rînd, în formă de semicerc, avînd mici coridoare de la catedră pînă la fiecare cabină. Pereții încă nu erau capitonați, nici tavanul, pe tejgheaua din fața sălii fusese aşezată catedra de mîine şi masa de comanda; un cub mare de metal, învelit în hîrtie albastră; acolo, după cum ne lămuri maistrul, urmau a fi introduse capetele firelor de legătură ale sistemului de informații spre cabine şi invers. Dealtfel, jos, lîngă tejghea, se vedea un mănunchi foarte gros (mai gros decît mîna), cu fire subțiri izolate şi diferite culori; o parte din ele fuseseră trase pînă la cabine, urmînd să fie conectate la microfoane şi micile panouri din fiecare cabină. Era către amiază. Docea îşi îmbrăcă salopeta de lucru. Cu ajutorul unei lanterne şi a luminii slabe, abia pătrunzînd pe fereastră pînă în subsolul amfiteatrului, ne conduse la cîteva cabine, unde ajunseseră

seturile de fire din mănunchiul acela gros; erau grupate cîte douăsprezece fire, fixate cu clame speciale pe grinzile de sub cabine. Am observat că deşi uşile erau închise, pe sub duşumea trecea un curent pătrunzător şi cum noi eram transpiraţi după dans, dîrdîiam un picuţ. Docea se ţinea de şale, ştiam că suferise de o boală reumatică.

"Putem veni să vă ajutăm?" l-am întrebat. "Oricînd sînteţi liberi, fu răspunsul, aici oricînd este nevoie de ajutor. Ce ziceţi de dansuri? Dumneata, Hudubaş, spuneai că nu te pricepi, totuşi, văd că ai luat examenul, aplaudat, vorba ceea, la scenă deschisă." Hudubaş se arătă modest: "La dans nu trebuie să ne pricepem: dacă fetele ştiu, ştim şi noi. Tecla m-a purtat ca pe o jucărie."

Ne despărţirăm cu promisiunea că o să mai recrutăm băieţi pentru dansuri, o să ajutăm şi la sala fonică. Apoi am plecat la internat, la masă, iar maistrul s-a întors la lucru în sală.

11. OLGA ŞI CELELALTE

Cînd le-am comunicat băieţilor că avem frumoasa perspectivă să dansăm cu fete de vîrsta noastră, ei s-au uitat la noi cu oarecare neîncredere. După ce Hudubaş Sava şi-a pus în joc toată verva de care era în stare, băieţii s-au lăsat conduşi de minunatul miraj. Sa întîmplat că tocmai în zilele acelea avusese loc adunarea organizaţiei noastre de tineret pe şcoală şi s-a hotărît ca fiecare clasă, mică sau mare, să-şi dea contribuţia la reuşita marii serbări a Unirii. Celelalte clase au anunţat recitări, dialoguri, o mică piesă de teatru în legătură cu aniversarea Unirii, iar noi, între altele, ne-am angajat cu dansurile. Peste cîteva zile, cincisprezece băieţi ne-am prezentat la profesionala de fete şi am început repetiţiile cu întregul ansamblu, în formaţia cu care urma să evoluăm în faţa spectatorilor. Şcoala noastră avea procurate încă de multă vreme costume naţionale, băieţii le-au şi îmbrăcat, împopoţonîndu-se cu pene de păun la pălării şi zurgălăi la cizme şi opinci! băieţii erau curăţei, spilcuiţi, fercheşi. Cît priveşte grupul fetelor, se mărise şi el faţă de cum îl ştiam iar ele, - cum le spunea Hudubaş, veniseră dichisite şi îmbujorate. Pe lingă cele cîteva mai urîţele, apăruseră şi multe fete foarte drăguţe. Domnişoara Tecla, voinica lui Hudubaş, îşi cîrlionţase părul, îşi rimelase ochii. Nu ştiu ce defecte de vorbire o fi avut (era cam bîlbîită, mai cu seamă cînd se enerva), că Hudubaş a încercat să i-o paseze lui Condrat, pe motiv că se potriveau mai bine şi gluma se prinse. Fata se bucură şi ea de noul ei partener, fiindcă Vulpe o fi fost el bărbat greoi, însă era şi măreţ, frumos, mereu zîmbăreţ şi curtenitor, iar dînsa, Tecla, tare calină. In timpul executării unor figuri mai domoale îşi lăsa capul pe spate, săltîndu-şi cît mai sus

pieptul; atunci Condrat al nostru îşi trecea braţul peste talia ei, solidă, ici apropiindu-se, dincolo depărtîndu-se, cum cerea dansul. Il vedeam şi pe Hudubaş cum furişează cîte o ochiadă spre fata asta zdravănă, întotdeauna fiind întîmpinat de privirea ei galeşă. Se vedea cît de colo cum ea se străduia să fie cît mai cochetă şi mai plăcută. Inflăcărat de-a binelea de o parteneră atît de potrivită, Vulpe evolua larg în jurul ei, ca un cargobot puternic în jurul unui pachebot pe care trebuie să-l remorcheze. Vulpe o fi fost el molîu la carte şi la atelier, o fi dat şi rebuturi destule, însă aici se dovedi un bun strateg şi tactician, în stare să ne pună în inferioritate pe toţi ceilalţi, care ne credeam ceva mai descurcăreţi. Dealtfel şi noi trudeam pe lîngă perechile noastre: Cîrlig-Jaguarul pe lîngă o secuică mărunţică şi drăguţă, ascuţită la figură şi la vorbă, Niţă, distins ca un domn, în noul costum naţional, îşi ţinea cam pe spate fruntea imensă, acum albă şi lucioasă ca o foaie de staniol; se necăjea s-o înveţe pe tăcuta lui parteneră, cu mult mai lungă decît el să prindă ritmul. Cît o priveşte pe Olga, de-acum perechea mea la dans, bruneţică, timidă, cu cizmuliţe cu tocuri înalte părea tot mai răsărită ca mine. Imi devenise deosebit de dragă, îmi zîmbea conspirativ ca o cunoştinţă veche. Aşezaţi în formaţie de dans în imensul spaţiu al fostului manej, aşteptam. Fetele îşi ridicau mina stingă cît mai sus, îşi ridica şi Olga mînuţa ei mică, energică, şi ce frumos îmi zîmbea; draga de ea, cu dinţii ei albi de pisicuţă! Fata se rotea în jurul meu, iar mie îmi creştea inima de importanţa pe care credeam că mi-o acordă. Olga ştia să se rotească lin, uşoară ca un fulg, bătea uşor paşii în cadenţa jocului, mă făcea şi pe mine să dansez frumos, bărbăteşte, ca un fecior de prin părţile Năsăudului. Mă gîndeam că în comparaţie cu fetele celelalte, rimelate, pudrate, vopsite şi sulemenite, ea era cea mai delicată, mai frumoasă.

Seara ne întorceam la internat plini de entuziasm şi de speranţe, doar fiecare îşi avea cîte o prietenă; la clasă, în atelier, ne gîndeam la ea şi cînd venea ziua de repetiţii, cine se repezea mai întîi să aducă apa de la fîntîna, să se spele şi să se dichisească, iar la ora ştiută s-o ia cît de repejor spre fostul manej al fostului grof? Eu cu Olga ne plimbam pe străzi, pe alei, ea era cuminte şi bună, coaptă la minte. Intenţionam ca la început sa ma port cu dînsa mai rece, mai distant, să evit gesturi pripite şi mărturisiri fierbinţi. In privinţa sărutului, mă cam rîcîia la inimă o mică şi tristă întîmplare, pe care n-am mai povestit-o nimănui. O dată, o singură dată, stînd noi alături în bancă, numai noi amindoi (adică eu împreună cu fosta mea colegă şi prietenă Roxana Soreanu), ce mi-a venit aşa, hai s-o sărut, ţoc, pe obrazul drept. Nu-mi dau seama cît de stîngaci am fost; ştiu că fata s-a uitat surprinsă la mine, nu mi-a zis nimic, nici nu mi-a dat o pereche de palme, s-a uitat în ochii mei cu o privire întunecată, dojenitoare;

a făcut-o   într-un anumit fel, încît mi s-a părut că mă priveşte cu milă, ca pe un cîine prizărit şi eu i-am zis: «Dă-mi o palmă, nu mă supăr, numai nu te mai uita aşa la mine.» Ea n-a zis nimic, numai capul şi l-a întors într-o parte, s-a ridicat de lingă mine (eram în săptămînile cînd îmi ajutase ca un adevărat profesor să-mi schimb scrisul, pe atunci îngrozitor, de l-am format pe acesta, caligrafic, încît primisem sarcina să trec lecțiile, absențele şi altele în condica de prezență a clasei şi să scriu pe afişe mari   lozincile organizației noastre de pionieri), s-a ridicat deci, rece, albă ca varul, mi-a zis pe un ton aspru: "Pe mîine să scrii de două ori fiecare propoziție din caiet!" Nici n-a zîmbit măcar. Textele acelor lozinci şi proverbe le-am scris nu de două, ci de patru ori, dimineața i le-am prezentat, smerit. Mi-a zis "Tu să ştii, Lică, eu nu permit insolența. Poți s-o iei cum crezi". Am înțeles. Chiar atunci i-am înapoiat lucrurile dăruite mie, oricît de rău mi-ar fi părut de valoarea lor simbolică (nu materială). De atunci am învățat să fiu mai prudent cu fetele, să ma uit la ele mai indiferent, chiar de sus dacă era cazul. E adevărat, n-am prea avut ocazia să pun în practică hotărîrea, n-am avut cu cine: care fată credeți că s-a mai uitat la mine? Intenționam ca măcar acum să mă arăt "glacial". Cînd e vorba de Olga cine ar fi putut să reziste? Chiar în ciuda acelei amintiri vechi. Mă lăsam deci dus de vînturi, de sentimente. Ce minunată era ea cînd începeam să jucăm Țarina de la Abrud, cum evolua ca o păunită şi ce mai tropoteam eu în jurul ei! Parcă eram pornit să-l întrec şi pe Hudubaş, lucru greu de realizat, fiindcă nu aveam cizmele lui bubuitoare. Olga se distra copios de tropăitul şi chinurile mele, seara venea la întîlniri pe lîngă zidurile castelului lor. Era bună şi modestă. Ne înțelegeam bine. O dată am întrebat-o: "N-ai tată? A murit în război?" "N-a murit, adică nu ştiu, eu m-am născut după război." "Ce a fost taică-tău?" "Nu ştiu." "Şi mama?" "Nici pe ea n-am cunoscut-o. Am crescut în orfelinat". "Şi eu prin orfelinate am crescut şi pe la nişte unchi şi tanti, care îşi făceau pomană cu mine de îmi păpau pensia." "Ai avut pensie?" "O am şi acuma, de urmaş sau nu ştiu cum îi spune. Tu n-ai pensie?" "Nu am, tata n-a murit pe front, poate mai trăieşte pe undeva. Primesc bursă, casă, masă, îmbrăcăminte, peste un an ies muncitoare calificată, o să am din ce trăi."

Aş fi vrut să-i răspund că am gînduri mari, dar nu am îndrăznit şi am tăcut.

12. CINE ESTE TOVARĂŞUL DOCEA?

Cîteodată ghinioanele se țin de om ca scaiul de coada cîinelui. In ziua stabilită, repetiția nu s-a ținut, din cauza lipsei mai multor fete convocate la o şedință a organizației orăşeneşti de tineret. A lipsit şi Olga. Pentru că nu fuseseră

solicitați să ajute la sala fonică, băieții se întoarseră la internat, rămăsei numai eu cu Vulpe. In curînd rămăsei numai eu. Docea intrase mai de mult sub schelărie, întindea firele de legătură pe sub duşumea. Pereții fuseseră capitonați cu material izolant antiacustic, de asemenea tavanul şi zidul dinspre ferestre; în tavan şi pe cei doi pereți laterali fuseseră instalate difuzoarele; pe tejgheaua-catedră tronau, nou-nouțe, două aparate mari, de unde porneau firele de legătură. Undeva, sub duşumeaua amfiteatrului, funcționa un magnetofon şi toată partea aceea nevăzută a sălii răsuna de cunoscutul şlagăr de pe atunci: "Adieu, monsieur, tout c'est fini". Magnetofonul cînta, Docea acompania în surdină, îşi căuta de lucru, mai bombănind în ritmul melodiei, rostind ceva ori ciocănind: da-da, dîr-la-da-da!

Intrai şi eu sub duşmeaua amfiteatrului, să ajut la fixarea cu cleme a firelor electrice şi verificarea legăturilor. îmbrăcai peste uniformă o salopetă veche şi o luai orbecăind pe sub duşumea, să ajut la lucru. Ma serveam de o lanternă şi de un taburet, ici fixam o clemă, dincolo băteam un cui, trăgeam firele de la cabine la masa de comandă. Nici nu observai cînd se făcuse întuneric. La ieşirea din acel subsol eram înghețat de-a binelea; observai că şi Docea, care lucrase în partea dinspre fereastră avea nasul vînăt de frig şi tremura serios. Cînd ajunse la catedra, scoase dintr-un colț un termos. "Bea şi tu dacă ai înghețat, e ceai fierbinte." Voiam să mă încălzesc, însă temîndu-mă ca în termos ar putea fi băutura alcoolică n-am băut. Docea îşi umplu capacul de plastic, gîlgîi cîteva înghițituri, le vedeam cum alunecă pe gîtul subțire şi mărul lui Adam i se mişca în sus şi în jos. "Inghețasem, frate, aici sub schelărie trage un curent subțire şi pătrunzător, tu n-ai înghețat?" Inghețasem însă minții că nu mi-e frig. "Mai punem o dată cîntecul?" întrebă. Derula banda şi din nou în întunericul de jos răsună melodia lui preferată: " Adieu, monsieur, tout c'est finit". Stînd pe un taburet, Docea îşi rezemase bărbia în podul palmei, asculta cu interes şlagărul, îngînînd ca pentru sine un vers ori numai cîte un cuvînt; repeta: da-da, dîr-la-da-da! Cînd cîntecul se sfîrşi, mai derula încă o dată şi voia să pună din nou banda (înțelegeam că în singurătatea de acolo cîntecul îi era un bun tovarăş de muncă), însă apasă pe altă clapă şi magul încremeni. Maistrul îşi schimbă locul de pe taburet, aşezîndu-se pe un colț al podiumului viitoarei catedre, privea în jos, obosit. Ochelarii cu lentilele groase şi mari îi alunecaseră către vîrful nasului. "Ascultă, măi Ciocîrlane, îmi spuse Docea, săltîndu-şi pe nas ochelarii, să ma vadă mai bine, ia să vorbim noi ca nişte prieteni: de pe unde eşti? Cine-i taică-tău, mama, pe unde ai umblat? Stai pe taburetul ăla."

Mă aşezai pe scăunel, tot uitîndu-mă la ochelari, la nasul care îşi căpăta culoarea obişnuită, la obrazul cu mici semne mai vechi de arsuri, la piciorul sting

tremurînd uşor. Ii povestii ce ştiam. El continuă să mă întrebe: "Ai lucrat şi la circ?" "Mai de mult, aveam zece ani şi ceva. Circul ăla nu mai ştiu pe unde-i, dacă mai este ori s-a înecat". "Poate că s-a înecat, zise ca un răspuns, şi cum ai dus-o p-acolo? Ce făceai? Concret." "Măturam, îngrijeam de căluți, de cîini, încasam bătaie." "De la domnul Albini, aşa-i?" "Cam aşa, dumneavoastră de unde îl cunoaşteți? Ați văzut circul?" "Văzut, sigur, cum se purta cu tine domnul Drukmer, directorul?" "Bine se purta, era un om foarte bun". "Tot gras ca un pepene?" "Aşa l-am lăsat. Nu din cauza lui am fugit, ci a dresorului, a lui Albini: îi plăcea să le facă mizerie oamenilor şi animalelor, nu alegea, fiecare trebuia să tremure în fața lui. Intr-o noapte am dezertat. Mai înainte plecase şi un clown, era înalt ca dumneavoastră şi slab, nu l-am cunoscut prea bine; tot din cauza mizeriei a plecat. Era bun la bare, la trapez, intra şi în tun, ținea loc de ghiulea." "Erai acolo cînd a căzut fetița directorului, Lolica?" "Eram. Domnul director Drukmer ținea pe tălpi scara, vertical, ea se urca printre fuştei tot mai sus, către vîrf; a căzut, şi-a rupt şira spinării. Domnul Drukmer nu-l învinuia pe nimeni, plîngea cu batista la ochi." "Nu ți-au ordonat să te urci pe scara în locul fetiței?" "Ba da, Albini mi-a spus: «Băiete, acolo ți-i locul, nu la animale!» Voia sa mă fac şi eu cățărător pe scară, n-am vrut. Învățasem să călăresc în picioare căluți dintr-ăia mici, ponei; pe scară nu m-am suit decît aşa, din curiozitate. Ma strecuram printre fuştei, ca un şarpe, dar nu in timpul spectacolului, fiindcă atunci începeam să tremur de emoție şi, cînd te apucă tremurul, e bine să renunți. Dacă ai apucat pe scară, de la jumătate în sus, nu mai poți renunța. Eram de față cînd a căzut Lolica, ajunsese în vîrful scării. Au transportat-o la spital, ce să-i mai facă dacă avea coloana vertebrală ruptă în trei locuri?" "Va să zică îți aminteşti de tun?" "Cum să nu-mi amintesc? Tot ăla, clownul, acrobatul, artistul, trapezistul, nu ştiu care-i era numele lui adevărat, (la circ fiecare purta un nume fals) se băga în țeava, buum! îl vedeam într-un nor de fum, sus, în vîrful circului, cred că acolo era şi un magnet de-l ținea sus pînă cobora pe funie ori sărea în plasă. Era şi un tunar gras, un artificier, Bismark, îmbrăca uniforma cu fireturi, cu tricorn şi decorații, dădea foc la fitil: buum! bubuia tot circul. Eu l-am apucat foarte puțin pe trapezistul ăla, pe clown. Am asistat la două-trei spectacole cu el în program; nu l-am cunoscut şi pentru că ei, artiştii ăia mari locuiau la hotel; noi, îngrijitorii, oamenii cu curățenia, pe jos, pe paie. După el a venit altul, bondoc, nu-i reuşea bine cu ghiuleaua, era prea scurt. Dumneavoastră de unde le ştiți pe toate?" Puțin încurcat, Docea motivă că pe atunci ziarele erau pline cu informații şi reclame; ca să iasă din încurcătură şi să nu mai răspundă la întrebări, se aplecă asupra magului, apăsă pe clapă şi din nou în sală răsună cunoscuta melodie cu dîr-la-da-da. Maistrul îmi dădu o perie

să mă şterg pe haine, că mă prăfuisem, cu toată salopeta ce o purtam. "E cam tîrziu, să nu scapi cina". Plecai numaidecît, iar dînsul, după ce mai puse o dată cîntecul, cobori sub duşumea: obişnuia să lucreze de unul singur pînă după miezul nopții.

In trecere pe lîngă două fete încotoşmănate cu paltoane îmblănite (mă cunoşteau de la dansuri), le întrebai de Olga Plămadă. Imi spuseră că fata îşi ceruse învoire pentru nişte probleme personale sau de familie. "Ce fel de familie, doar ea nu are pe nimeni?" "Aşa auziserăm şi noi însă mai ştii de unde sare iepurele? Noi credem că acum nu mai este singură", mai adăugă cea mai zdravănă şi amîndoua se grăbiră să intre în internat.

Noutatea era pentru mine o mare surpriză şi eu eram hotărît să aflu ce s-a întîmplat: cum adică Olga nu mai era singură?

13. O EXPLICAȚIE

Peste două zile am întîlnit-o în holul cinematografului Central: ieşea ținîndu-se de mină cu prietena ei Maria Stătescu. Aproape să n-o cunosc. In față îmi apăruseră două fete îmbrăcate la fel; aceleaşi pardesie de culoarea vişinei coapte, aceleaşi rochițe, băscuțe roşii cu cîte o ancoră în loc de stemă, pantofi cu tocuri aurii. Semănau şi la pieptănătură, avînd cîte o buclă căzută într-o parte. Se putea spune că-i o Marie în dublu exemplar; le-am salutat şi ele m-au luat la mijloc să le însoțesc prin oraş. Oricum, ziceau, se însera şi e bine ca fetele să fie însoțite de un bărbat. Le-am condus pînă la poarta gazdei Măriei, de acolo am plecat numai cu Olga spre internatul fetelor. De data asta Olga era vorbăreață şi veselă, eu mofluz. "Pe unde ai mai fost?, o întreb, doar n-ai stat o zi întreagă la film. Şi lecțiile?" "Ți-i teamă că nu le ajung din urmă pe colege? Şi ce-ți veni să mă spionezi?" "Cum să te spionez? M-am gîndit şi eu, aşa, de exemplu, pe unde poate umbla o fată de lipseşte cîte o zi de la şcoală." "Şi asta o ştii? Lipsesc, mai trag şi eu chiulul." "Vorbe, nu eşti dintr-alea. Imi închipui că la mijloc a fost un eveniment, nu? Ce v-a venit de v-ați îmbrăcat cu totul şi cu totul la fel?" "Nu semănăm? Parcă tu spuneai".

"Multe fete seamănă între ele, vorba-i de unde atîția bani?" "Are Maria, au părinții ei. Ce-i cu tine, Lică? Pari tulburat de ceva."

Ocolirăm pe după colț, ca să ne mai rămînă timp destul pentru discuții. Strada era pustie, luminată de becuri. "Nu ți se pare că Maria prea ți se bagă în suflet?" "Te înşeli. Cînd m-ai dat lipsă două zile, am fost la Mia acasă, taică-său şi maică-sa m-au întrebat dacă accept sa mă înfieze." "Pe tine? La vîrsta asta? De ce n-au făcut-o cînd erai de un an-doi, să te crească, să te îngrijească? Şi ce le-ai

răspuns?" "Ce să le răspund? Că o să mă gîndesc. M-am şi gîndit: de ce să nu mă înfieze dacă nu mai am pe nimeni? Tată nu, mamă nu, bunici nici atîta. Nu-mi cunosc nici o rudă." "Cînd azi-mîine eşti majoră, ce-ți trebuie părinți?" "O să am şi eu o familie." "Ce folos dacă ăştia nu-s părinții tăi adevărați?" "Şi ce contează, dacă-s oameni de treabă?"

Mergeam tăcuți, cu ochii în jos. Şi spun: "Şi cu prietenia noastră cum rămîne?" Răspunde: "Nu-mi dai voie să fim prieteni cînd o să am părinți, o soră? Nu te mai înțeleg, zău. Ce trăznăi îți mai tună prin cap?" Mă ținui tare: "De ce trăznăi poate fi vorba? Am spus un adevăr. Şi în gînd: Nu mă mai înțelege!"

Părînd eu necăjit, Olga mă săruta pe obraz.

14. ÎN VIZITĂ LA MECANIC

Dimineața trecui pe la sala fonica, unde tovarăşul Docea lucra în semiîntunericul din "subsol", în compania magnetofonului. In sală fuseseră puse la punct multe amănunte: mănunchiurile de cîte douăsprezece fire electrice ajunseseră de la masa de comandă la fiecare cabină, urmau sa fie instalate microfoanele şi micile panouri de cîte zece beculețe pentru fiecare cabină. Ii observai şi pe tapițerii care făceau izolarea acustică a sălii. Il cunoscusem pe unchiul Geană, din comitetul de părinți al şcolii, avînd şi el o nepoată acolo. Omul era sus, pe scară, aşeza straturile de vată izolatoare, pe deasupra întindea pînza. Un muncitor îi ajuta de pe altă scară şi lucrul mergea fluierînd. Noi am sărit (eram trei prieteni: eu, Vulpe şi Hudubaş) să-i dăm ajutor şi meşterului i-a plăcut dibăcia mîinilor noastre, mîini de viitori meseriaşi. Om fi fost noi metalurgişti, însă ne pricepeam şi la aşezarea straturilor de vată sintetică acolo unde trebuia, să nu treacă nici o şoaptă prin ea. Bătrînul, un om îndesat, burtos, ne-a întrebat de cînd lucram acolo, de pe unde sîntem, ce vrem să devenim. "Adică şi voi lucrați fără plată? rîdea, credeam că numai eu şi profesorul; asta-i o treabă foarte bună, e, uite-l şi pe domnul Docea, mai aveți, domnule profesor? Noi în cîteva zile isprăvim." Docea scoase dintr-o ladă o cutie cu cîteva duzini de beculețe mici, coborî din nou sub duşumea, să le monteze, iar noi ne-am luat după Docea să-i ajutăm la montarea acelor mici becuri de cîte 2 volți. Pe la douăsprezece şi jumătate ne-am grăbit să nu întîrziem la masă; în sală nu rămase decît maistrul pentru a pune la punct sistemul de legături electronice dintre masa de comandă şi difuzoarele instalate pe pereți, care fuseseră deranjate şi nu-i plăcea cum funcționează.

După-amiază am plecat de unul singur la unchiul Sandu, s-o întîlnesc pe Olga.

Casa unchiului Sandu era nouă, încă la roşu, modestă şi liniştită în mijlocul unei livezi albe cu meri şi vişini tineri: în curte, două rînduri de vie urcată pe bare de metal, înalte de 4 metri, cum se obişnuieşte în gospodăriile cu teren puțin. Ninsese bine, totul era alb, şi strada, şi casa, livada şi curtea, un alb proaspăt, sănătos. Nea Sandu era în curte, în straie uzate şi un şorț de piele, trebăluia la pompa de apă, înghețată pe jumătate: o îmbrăca cu un strat gros de ziare şi paie. Soția lui, o femeie scurtă şi grasă, spăla în antreu rufe, cu toate că era duminică. Mă dusei direct la meşter să-i ajut. Nu mai era nevoie: el isprăvise lucrul, îşi strînse uneltele, intră în casă, îi auzeam piciorul de lemn bocănind, curelele scîrțîind. Omul îşi schimbă hainele, apărînd în costum nou-nouț, în flanea albă, de lînă, mă invită înlăuntru. "Nu-s pe aici domnişoarele?" nu mă putui stăpîni. El se uită la mine cam de sus şi un pic ironic, poate voia să zică: «numai pentru ele ai venit?» Spuse totuşi cu glas tare, puțin răguşit: "Hai să vezi ceva mai interesant ca domnişoarele. "

Trecurăm prin tindă, pe lîngă soția care spăla rufe. Clăbucii de săpun umpleau albia; cînd femeia îşi scotea mîinile din apă, să-şi îndrepte brodoaba mereu căzîndu-i peste frunte, clăbucii alunecau şi ei în jos, peste brațele dolofane.

Camera, situată în colțul dinspre grădină al clădirii, era mică, abia trei pe patru metri, modestă şi curată, cu un pat alb, o masă de brad, acoperită cu o pînză ca neaua, în jur trei scaune, albe şi ele, ca de spital. "Asta mi-i odaia, n-ai mai fost niciodată aici", îmi aräta încăperea. Fixată într-o uriaşă ramă de lemn, albă şi ea, dreptunghiulară, deasupra patului, pe perete era o mică bibliotecă cu beletristică pe polițele de sus, cu una tehnică, de specialitate, jos. M-am uitat în treacăt, nu prea aveam chef să le văd cu de-a amănuntul, doar venisem acolo s-o întîlnesc pe Olga, nu să-i ascult discursurile ori să răscolesc biblioteca. Ştiam că Furtună-i un mare pisălog. Fusese mecanic vestit pe timpuri, pasionat de meseria lui, şi acum, oricînd îi întîlnea pe cîte unul dintre ai noştri, mai cu seamă de cînd avuseserăm imprudența să-i spunem că intenționam să ne facem mecanici de locomotivă, ne înghesuia cu tot felul de noutăți, cel puțin aşa credea dînsul, că sînt noutăți. Nici de data asta nu scăpă ocazia. Urmărind cifrele dintr-un tabel scos din sertar, îmi făcu teoria convertibilității diferitelor feluri de combustibili în cărbune convențional: 1000 kg cărbune Petroşani egal cu 800 kg. convențional, 1000 de păcură - 1300 convențional, 1000 lignit - 402 convențional şi lista continua.

"Pe asta o cunoşti?" îmi arătă un fel de afiş de reclamă cu o superbă locomotivă 142. "Nu îți doresc una mai frumoasă şi mai puternică." Dădu de înțeles că pe una de asta şi-a făcut ani îndelungați slujba şi a fost cu totul

mulțumit. Scoase din secția tehnică a bibliotecii o carte, o broşură cu exploatarea locomotivei, cu remorcarea trenurilor, semnalizările de tot felul. Convins că eu mecanic de locomotivă mă fac, ma pofti pe scaun, dadacindu-mă că la urma urmii orice om trebuie să-şi facă o meserie din care să trăiască. "Este, Ciocîrlane? mă întrebă, trîntindu-se cu zgomot pe scaun. Trebuie să înțelegi că meseria de mecanic nu-i tot una cu celelalte. Cînd te cheamă slujba, pe ploaie, pe vînt, odihnit ori abia atunci ieşit din schimb sa te întorci la casa şi familia ta, musai să fii gata, să-ți laşi interesele mici pentru ale serviciului. Stai să-ți explic, nu te grăbi, că nici fetele nu se grăbesc. Eşti cizmar? Foarte bine: coşi un bocanc, un pantof; eşti croitor? Croieşti ori coşi un pantalon, un sacou, gîndul ți-i tot la pantalon ori lucrul acela şi la cîştigul personal, din care trăieşti. Ca mecanic de locomotivă trebuie să ai gîndul nu atît la tine cît la alții."

"Accidentul l-ați avut în timpul serviciului?" îndrăznii să-l întreb.

"Stai să vezi: trecusem cu trenul de o gară, cînd bomba a căzut chiar în fața locomotivei. Eu m-am ales cu ce vezi, îşi întinse lemnul care îi ținea de picior; fochistul meu era de partea cealaltă a locomotivei, cînd a văzut explozia şi-a ridicat mîinile, suflul bombei le-a dus mai departe, o mînă i-a sărit la vreo sută de metri de acolo, din rest praful s-a ales. Două victime şi o locomotivă distrusă, atîta a recoltat bombardamentul, îți dai seama cîți oameni ducea atunci trenul? Era război, toți, cu mic, cu mare, se înghesuiau în trenuri, mi-a spus conductorul de atunci, lucrează şi acum: în tren erau 2 500 de călători. Vezi, în tren oamenii pot să meargă liniştiți, să mănînce, să doarmă, numai unul, mecanicul, gîndeşte pentru toți, are grija de toți, sa-l duca pe fiecare unde şi-a pus în gînd. O singura greşeala cît de mica, la maşini, la semnal, poate sa coste multe vieți." Nea Sandu se ridicase în picioare, îşi bocănea prin camera piciorul de lemn, vorbea cu convingere, poate uitase ca la bunul mers al trenurilor veghează nu numai mecanicul, ci o armata întreaga de oameni. Ma mulțumeam sa-l aprob din cap, să nu-l mai ațîț, ştiind ca-i în stare să-mi vorbească ore întregi despre circulația trenurilor. Chiar ma ridicai în picioare, sa-mi iau chipiul şi să mă retrag, poate întîlnesc fetele prin oraş. Nea Sandu se aşeză din nou pe scaun, mă invita sa mai ramîn. "De ce te grăbeşti, cînd fetele nu se grăbesc? Or să vină ele, n-ai grijă. Pînă atunci să-ți spun despre locomotive, cum a fost, cum îi azi. Era aşa: fiecare locomotivă cu mecanicul ei. Se odihneşte mecanicul? Se odihneşte şi locomotiva. Războiul ne-a distrus parcul de locomotive, ce puteam face? Pe alea cîte au mai rămas le-am exploatat la maximum, să meargă zile şi nopți, pînă la spălare şi reparație generală în mod obişnuit, o spălare ținea cam trei zile, se făcea după vreo patru mii de kilometri parcurşi, p-orma intervalul

dintre spălări s-a dublat, s-a împătrit, s-a înzecit, a ajuns la 60.000 de kilometri, aşa ne-am îmbătrînit noi locomotivele, le-am paradit."

Nea Sandu trecu la alte probleme legate tot de locomotive, nici nu-i păsa că la fiecare cîteva minute eu mă uitam la ceas (îl împrumutasem de la Cornel şi îmi plăcea că printr-o mişcare isteaţă, ca şi cum aş fi vrut sa prind o muscă, un bărzăune, cu mîna stîngă, puteam scoate la iveală ceasul de sub manşetă). Mă uitam şi la uşă, să văd: nu mai vin fetele să mă izbăvească de o nouă conferinţă?

Abia pe la ora cinci trecut auzii ciripit în curte. Veniseră ca una în dublu exemplar: la fel pardesiile, pantofii, ciorapii, băscile cu ancoră, moţul căzut pe o parte. Imi veni inima la loc, speram să stau de vorbă cu ele, să ne împrietenim: A fost numai o dorinţă a mea, nerealizată: fetele veniseră acasă nu pentru mine, ci ca să-şi ia biletele pentru spectacolul de operă, bilete uitate acasă. Le era teamă să nu întîrzie, aşa că le-am condus ca un caraghios pînă în faţa Teatrului de Stat, unde avea loc spectacolul venit în turneu. Pe de o parte ar fi trebuit să fiu bucuros că Maria ţinea să-i ridice nivelul cultural proaspetei sale surori, cărînd-o pe la spectacole de operă şi operetă, pe de altă parte eram tare necăjit că întîlnirea noastră eşuase. Chiar Olga, cînd mă văzuse aşteptînd, a ridicat din umeri: adică n-a avut ce face; Maria i-o luase înainte cu procurarea biletelor. La casă nu mai erau bilete, aşa că după ce publicul intră la teatru, eu am luat-o de unul singur prin oraş. Imi treceau prin minte felurite gînduri, bune şi rele. In fond, îmi ziceam, este interesant să fii mecanic de locomotivă. Cum naiba n-am ştiut încă de dimineaţă, că fetele şi-au luat bilete? Poate îmi luau şi mie unul, fiindcă eu întotdeauna am cîţiva bani să intru la un film, la un teatru. Cel puţin era cazul să mă anunţe din timp. Sau poate că iar au fost acasă la părinţi?

Poarta internatului nostru era închisă, a trebuit să sar gardul şi să mă strecor tiptil înlăuntru, tot în vîrful picioarelor şi pe coridoare ferite, neluminate, pînă ajunsei în dormitor, de mă băgai sub pătură. Pedagogul nu era în internat, o fi fost şi dînsul la spectacol, să audă Traviata lui Verdi.

In oraşul nostru Opera venea rar şi atunci lumea se omora la bilete, acestea se obţineau prin relaţii şi noi ştiam că pedagogul avea o verişoară casieră la teatru. Sigur că dînsa îi făcuse rost de bilete.

N-am putut dormi vreo două ore, cred, îmi făcea impresia că Olga îmi ghicise inima şi se viclenise. Aşa e cînd o fată ştie să umple inima şi imaginaţia unui băiat.

Intr-un tîrziu, ieşii pe coridor aşa cum eram, în tîrlici şi cu mantaua aruncată pe umeri. Voiam să mai răsfoiesc ziarul pe care îl cumpărasem în oraş. Am constatat că eram nervos, n-aveam răbdare nici să citesc. Mă uitam prin geamul de la etaj peste prăpastia şi islazul ce ne despărţeau internatul nostru de

cel al fetelor. Luminile de acolo erau stinse, numai cîteva abia se vedeau pîlpîind printre coroanele dese ale bătrînilor molizi, între ele şi cele din dreptul dormitorului Olgăi, ceea ce însemna că fata se întorsese de la spectacol, pesemne, împreună cu colegele. In curînd şi luminile de acolo se stinseră. Ma gîndeam că nu este exclus ca Olga nici să nu se fi întors la internat că s-o fi dus cu Maria, să doarmă împreună ca două surori.

Auzii paşi la parter. Intrai în dormitor. Se întorseseră Vulpe, Cornel, Hudubaş, care maltratau nişte frînturi din ariile care le plăcuseră mai mult. Cînd m-am apropiat de ei, m-au şi luat la întrebat: "Unde fuseşi, drace? Tot oraşul te-am căutat". "Dar ce-i necazul?" "Pentru noi personal nici un necaz, vorba-i că puteai să intri şi tu la spectacol. Pe gratis. A fost Verdi, mă! Numai ascultă!" Şi unde începe Hudubaş să urle şi Cornel să-l acompanieze cu vocea lui de şacal şi-i zic băieții pînă îi trezesc pe adormiții noştri. "De ce n-ați venit şi voi? strigau. A fost mai toată profesionala de fete, iar voi durniți şi iar durniți, urşilor! Ia ascultați să vă mai zicem un fragment!" Incepuseră să-i zica fragmentul şi l-ar fi isprăvit cumva, dacă pe coridor nu s-ar fi auzit pasul greu al portarului şi unul mai uşor al pedagogului. Pedagogul trecu în alt dormitor, pentru control, în curînd intră şi la noi. La lumina slabă a becului îi număra pe cei prezenți. In locul lui Niță era o haină făcută mototol, să se ştie că patul nu era gol. Pedagogul ieşi mulțumit ca totul era în ordine. Apoi peste dormitorul nostru se întinse liniştea nopții. Eu adormii anvoie. Peste două zile aveam repetiție la dansuri şi pînă atunci mi se părea o vesnicie.

15. DOAMNA CU COZONACUL

Duminică. Socoteam ca pînă la amiază îmi pregătesc lecțiile pentru luni, după aceea mîncăm şi mergem la profesionala de fete. Asta ne era socoteala de acasă.

Nu mi-am închipuit că un om ocupat pînă în gît cu sala fonică şi ore la trei şcoli, dintre care una cu pregătiri serioase pentru admitere la facultate să se prezinte într-o după-amiază cu o căldare de zugrav într-o mînă şi geanta mare de piele cam jupuita în cealaltă. Era tovarăşul maistru Docea. Nu bănuiam ce avea în geantă, însă în căldare se vedea un ciocan, un cleşte, mosoare de sîrmă. Cum noi eram în dormitor, de îndată am alergat la uşă, oferindu-i ajutorul, cu toate că nici unul dintre noi nu ştia ce are de gînd să facă acest biet zugrav. "Ce ați visat în noaptea asta? întrebă zugravul. Cine mai ține minte? Cred că năzdrăvănii de tot felul." "Dar că o să instalăm aici nişte sonerii n-ați visat?" "Nu, n-am visat, dar e un lucru bun". Profesionala noastră funcționa într-un fost conac sau castel

baronesc, fosta proprietate a unuia dintre petrecăreţii de demult, care nu trăiau decît o lună-două pe an în ţară, în rest locuiau în Apus, unde îşi tocau banii. Internatul nu avea canalizare, noi folosindu-ne de nişte fîntîni vechi de tot, de pe timpul lui Gelu şi Tuhutum, de sonerie nici că se pomenea; recreaţiile şi intrările la ore se anunţau cînd cu un clopot spart, atîrnat de o grindă fixată pe doi pari, nu departe de cuşca portarului, cînd cu un fel de talangă bună pentru urători. Iniţiativa maistrului ne plăcu. A doua zi, luni, aveam cu dînsul două ore consecutive şi trăgeam nădejdea să nu ne asculte pe note. Am scos de la magazie nişte scînduri şi scări din acelea duble, cum au zugravii. Docea a confruntat planul său cu încăperile de aici, ne-a arătat pe unde trebuie să întindem firele, să montăm soneriile, prizele şi toate celelalte.

Organizaţi la repezeală în echipe, ne-am înşirat cu uneltele şi scările în lungul coridoarelor, am început să bocănim la săparea şanţurilor pentru conductele electrice, acolo unde era strict necesar, am introdus firele şi le-am astupat cu gips, iar unde configuraţia terenului o permitea, întindeam direct pe perete sîrmele acoperite cu bandă izolatoare, le fixam cu cleme şi tot felul de mosorele de porţelan; asta atît la parter, cît şi la etaj. Eram harnici şi dibaci la lucru, umblam ca furnicile. Vulpe şi Iftodie cărau de colo-colo, cu răbdare şi conştiinciozitate, scările grele, sprijinindu-le pentru siguranţa căţărătorilor care lucrau la nivelul pragului, de sus al uşilor. Eu eram dintre aceştia din urmă, la intervale ma opream din lucru, mă uitam la forfota băieţilor. Totul mergea strună: unii asudau la parter, alţii la etaj; Niţa ne arăta, după schiţă, de unde şi pînă unde trebuie să întindem sîrma, unde să fixăm întrerupătoarele ori mosoarele izolatoare, prizele, se consultau cu maistrul în privinţa locului de pe perete sau de deasupra uşilor, unde anume să se monteze soneriile. Cornel opera şi el cu o schiţă în mînă la etajul de sus, împreună cu Jaguarul şi Hudubaş. Bine că băieţii din celelalte clase erau plecaţi, aproape toţi, la un matineu şi lăsaseră libere sălile. Tot suindu-ma pe scări, ciocănind şi coborînd ne antrenaserăm binişor şi eram într-un fel de permanent entuziasm.

Pînă la amiază timpul trecu pe neobservate. Pe la orele trei-patru, eu mă aflam cu scara şi mica mea trusă de scule pe coridorul de la etaj, cînd zării că apare o persoană străină pe uşa de la intrare a coridorului de jos. De îndată îmi găsii de lucru la capătul coridorului, să văd cine-i şi pe cine îl caută. Era o doamnă scurtă şi grasă, un cap rotunjor şi mare, iar pe cap o pieptănătură din acelea în forma unor împletituri de cozonac. In mînă avea un pachet voluminos, de forma şi mărimea unei găleţi învelite în hîrtie. Doamna părea un pic nervoasă. "Undei profesorul Docea?" Docea veni din capătul celălalt al coridorului. Era în ţinută de zugrav. "Eu sînt, doamnă, se înclină cu respect, e ceva urgent?" "Chiar

foarte urgent", îi zîmbi prieteneşte, cu fălcile roşii şi mari. De îndată fu poftită în clasa noastră, unde la ora aceea nu era nimeni. Noi ramaserăm la lucru "pe şantier", fiecare ştiind ce are de făcut. Curios din fire, eu mai coboram de la etaj, să ma plimb în vîrful picioarelor prin fața uşii clasei noastre, să mai trag cu urechea, deoarece mi se părea că cei dinlăuntru nu se prea înțeleg. Nu ştiu ce discutau dumnealor acolo, vorba-i că numai ce o văd pe doamna ieşind furioasă, împăturind în poşetă o foaie de caiet cu ceva scris acolo, probabil nişte cifre. Docea ieşi în urma, rugind-o să-şi ia pachetul, ceea ce dînsa refuză şi nu ştiu pentru ce arăta la noi care ne găseam prin apropiere, unul cu o mistrie, altul cu un ciocan, o daltă ori un cleşte. Pe cînd ieşea din şcoală, o auzirăm şi destul de bine: "Eu v-am rugat frumos, domnule, poate ne mai întîlnim .. ." Ce voia sa zică doamna, unde să se mai întilnească şi în ce împrejurări cu maistrul nostru, asta noi n-o prea înțelegeam şi ne căutam de ale noastre.

Pînă către seară am lucrat cu spor. Docea devenise mai scump la vorba, părea necăjit şi mînios. Am isprăvit lucrarea, am făcut curățenie şi uneltele le-am dus, la locul lor. La despărțire, maistrul ne întreabă dacă nu cumva ştim unde stă doamna, să-i ducem acasă pachetul. I-am spus că nu cunoaştem. Vedeam bine că omul se simțea în mare încurcătură. Pînă la urmă, pachetul rămase pe taburetul unde îl pusese cucoana, iar profesorul nostru plecă tăcut, cu geanta lui jerpelita, plină de scule. Nu ştiam ce să facem cu pachetul acela rotund şi înalt, de forma unui cilindru; obiectul rămase în clasă pînă dimineața, fără ca cineva să se atingă de el şi cînd în zori femeia de serviciu veni să mai tragă cu mătura ne spuse: "Mă, ce mai fraieri!" Dezvelise obiectul misterios ni-l arătă şi noi făcurăm ochii cît cepele: pe taburet stătea în picioare un cozonac înalt de vreo 25 de centimetri, un cilindru cu diametrul de circa 20 centimetri; deasupra avea împletituri asemănătoare pieptănăturii în forma feliilor din coafura cucoanei cu care se vede că maistrul nu căzuse de acord. Nu stăturăm pe gînduri şi ne înfruptarăm.

Pe neaşteptate sosi şi domnul Docea, cu adresa exactă a doamnei, să-i ducem acasă cadoul. Cînd ne văzu, se făcu şi mai negru de cum era. "Cine a îndrăznit?" Am spus că noi toți am îndrăznit, doar cozonacul era bine copt, rumăn, cu stafide şi vanilie, nu luasem decît cîte o felie. Maistrul n-a mai zis nimic, a ieşit din clasă, iar noi ne-am desăvîrşit "opera". De acum ne era totuna. Abia mai tîrziu, datorita atotştiutorului Niță am aflat secretul cozonacului: doamna îl adusese pentru nişte note slabe la fizică ale fiului ei Gigel de la liceul numărul 1 din localitate, unde tovarăşul Docea avea cîteva ore de fizică, suplimentare. Cunoscînd spiritul de inventivitate al lui Niță nu eram sigur că ne-

a spus adevărul, aşa că o lăsarăm încurcată. Din cozonac nu mai rămăsese nimic. I-am dat şi femeii de serviciu o felie serioasă. Pentru îndemnul cel bun.

16. CUM L-AM COLINDAT PE MAISTRUL NOSTRU DOCEA

La intrarea în incinta şcolii profesionale de fete am întîlnit-o pe Olga, care ştia de eventualitatea sosirii noastre acolo. Era în paltonaşul ei vechi peste uniforma de elevă. Ea se arăta bucuroasă, însă pe mine bucuria ei nu mă încălzea deloc, dimpotrivă. Bănuiam că noua familie a Olgăi o să mi-o răpească, eu fiind un biet copil pripăşit în oraş împreună cu alții ca mine, îngrijiți, educați de marea familie a țării. Olga va intra în grija deosebită a unei familii particulare şi asta nu-mi convenea. Poate că aveam dreptate numai din punctul meu de vedere şi nu al Olgăi, neavînd nici un drept să mă opun fericirii ei. "Imi face impresia că de acum s-a cam dus prietenia dintre noi", i-am zis în cele cîteva minute înainte de a începe repetițiile. "Se mai înşeală oamenii," ripostă. Continuai cu argumentarea: "In ultimul timp mi se pare că am cam uitat unul de altul". "De mine vorbeşti? Poate că tu m-ai uitat, asta-i cu totul altceva." "Eu sa te uit? o privii cu ochii deveniți mici, aproape închişi, nici nu bănuieşti ce înseamnă un suflet plin de ființa dragă", ii zisei după ce ticluisem în gînd răspunsul ca s-o dau gata.

După repetiții a venit pedagoga, de a condus fetele la vestiar, de acolo direct la meditații; noi, băieții, am intrat cu Docea în sala fonică, am ajutat vreo oră, apoi o parte dintre noi s-au întors la internat, am rămas numai cîțiva mai familiarizați cu lucrul. Scoaserăm din lăzi căştile, microfoanele cu accesoriile lor, le duserăm la cabine, unde urma să le monteze maistrul, personal. Şi sala îşi schimbase înfățişarea. Neică Geană capitonase toată partea interioară a sălii, la geamuri atîrnau perdelele groase de pluş, nici o rază nu mai trecea din afara înlauntru sau invers. Lucram la lumina becurilor, iar becurile nu prea țin de căldură. Era la sfîrşitul lui decembrie, soba de teracotă nu ardea cum se cuvine, din cauza coşului de aerisire, defect. O sobă de tuci, in partea cealaltă a sălii, nu fusese instalată din cauza materialelor înghesuite acolo, multe din ele inflamabile. Se vede că Docea era zilnic în sală, muncea de unul singur, aşa cum îl văzusem cu cîțiva ani mai înainte pe nenea George Bărbulescu de la Casa Pionierilor din oraşul în care făcusem o parte din clasa a şaptea. Şi acela stătea în atelier pînă dincolo de miezul nopții, robotind la construirea unor nave aeriene şi navale, de la fiecare concurs întorcîndu-se cu trofee: obiecte, medalii, diplome. Aici condițiile de lucru erau mai grele, din cauza curenților "subterani", de aceea, oricînd ne prezentam la lucru, cea dintîi întrebare a lui Docea era dacă

nu sîntem transpirați şi dacă eram, ne trimitea într-o sală vecină să ne uscam şi numai după aceea ne permitea să coborîm în lumea curenților de sub podium. Cei mai norocoşi rămîneam sus, la fixarea difuzoarelor sau a altor instalații pe pereți, în tavan, peste tot unde era nevoie, ca sa se audă uniform din orice colț al sălii. In fiecare cabina fuseseră făcute mici instalații pentru recepționarea informațiilor, iar de la cabina elevul putea vorbi fie cu profesorul, fie cu oricare dintre elevi sau cu toții deodată, prin difuzoare. Noi am deprins repede felul cum se montează microfoanele şi căştile, chiar legam conversații între noi prin aceste mijloace de transmisie şi eram entuziasmați. Acolo unde era cazul, mergeam în lungul firului, îl verificam cu toată atenția, maistrul stătea la masa de comanda, cu casca la urechi, microfonul la gură şi cum simțea un bîrîit, un țiuit, ne indica locul unde trebuia să găsim defecțiunea. Dacă noi nu reuşeam, ne lăsa pe cîte unul în locul lui şi o pornea singur, cu aparatul de verificare şi lanterna, depista legături greşite, şurubul strîns prea tare ori lăsat prea liber, nu se lăsa pînă cînd nu punea totul la punct. Multe necazuri îi pricinuiau cele 10 beculețe colorate cu care fusese înzestrată fiecare cabină, însă Docea avea o răbdare de Sisif şi după ce plecam noi, rămînea singur să lucreze în linişte; adeseori acolo îl apuca somnul şi adormea îmbrăcat, iar a doua zi venea la scoală nebărbierit şi cu cearcăne la ochi. Eu mă gîndeam cum printre oamenii obişnuiți, unii egoişti şi lacomi, gata să facă orice pentru interesele lor personale, mai sînt şi dintr-ăştia care lucrează dezinteresat pentru societate şi în mintea mea ziceam că ei sînt adevarații oameni ai viitorului, aşa cum eu mi-i conturam în minte. Pînă să-l cunosc pe Docea credeam şi eu că toți oamenii lucrează numai pentru bani, pentru cîştig şi nu prea înțelegeam cum o fi munca făcută numai de dragul muncii. Docea îmi era un exemplu. Şi dacă ar fi fost măcar bogat! Avea puține cunoştințe în oraş, trăia singuratic, studios, muncitor. Adeseori cînd aerul era umed şi rece îl vedeam şchiopătînd şi încă destul de serios, de piciorul stîng. De la bătrînul Proca, portarul şcolii noastre, omul care ştie tot şi spunea tot, am aflat că maistrul suferea de artroză la coapsa piciorului stîng. O căpătase în Deltă. Era un secret pe care noi nu-l ştiusem. E adevărat, pe Docea l-am auzit o dată, dar numai în treacăt, că ar fi în posesia unei "amintiri deltare" însă nu aveam idee de ce natură ar fi şi prin cîte trecuse omul acesta aşa de deosebit de ceilalți slujitori ai şcolii. Ştiam că în primele săptămâni de la prezentarea la şcoala noastră dînsul avea picioarele sănătoase, juca fotbal în curte, acum, probabil că umezeala rece şi curenții de sub podium îi reînviaseră boala. Dealtfel şi noi, dupa cîte o oră de tîrîş-grăpiş pe sub acelaşi podium ne simțeam ca de lemn. Pentru încălzire, Docea se servea de termosul lui, din care mai trăgea cîte un gît. Credeam că-i vin cald, țuică, cine ştie ce băutură spirtoasă; nu era decît

ceai fierbinte, ceai de ceai, băutura lui preferată, cum şlagărul lui preferat era "Adieu, monsieur, tout c'est finit", cu nesfîrşitul lui da-da, dîr-la-la-da-da! Maistrul îl avea imprimat de mai multe ori pe aceeaşi bandă magnetică şi cîtă vreme lucra în sală sau sub podium, cîntecul răsuna în toata încăperea.

Cu timpul, Docea ne devenise deosebit de drag. Ceea ce a înfrînt în noi orice urmă de antipatie față de omul acesta închis în sine a fost şi o întîmplare de la începutul lui ianuarie: trecuse Anul Nou şi noi, internii fuseserăm cu colinda, cu buhaiul şi capra pe la profesori şi oameni cunoscuți. In vacanță cîştigaserăm ceva bănuți şi n-o duceam rău. In seara de 3 ianuarie, în sala rămăseserăm numai cîțiva: Hudubaş, Vulpe, eu, Cîrlig şi Iftodie, greul clasei, care stătea unde îl puneai, iar în timpul orelor mai grele trăgea aghioase. Maistrul era în "subteran" iar magnetofonul făcea să răsune sala: îl conectase la difuzoare. Cînd s-a oprit melodia, îl vedem pe maistru ieşind ca un şobolan deşirat; era în cunoscuta lui salopetă prăfuită, cu petece la poale şi coate; noi ne scoaserăm şepcile şi îl salutarăm cum se cuvine. Ne-a făcut semn să nu ne echipăm pentru "subteran", merse la robinet de se spălă pe mîini. "Mai băieți, zise, întorcîndu-se către noi şi strîngîndu-ne prieteneşte mîinile, ca răspuns la salutul de adineori; cum bănuiesc, sînteți din categoria copiilor care n-au plecat nicăieri în vacanță." "N-avem unde," raspunse Cîrlig. "Ați fost cu steaua, capra, buhaiul?" "Fost, sigur, pe dumneavoastră nu v-am găsit acasă." "Poate eram la vreun prieten, poate aici. Mai ştiți vreo colindă? Nu din alea religioase, circulă pe aici nişte colinzi laice, ale poporului". Observam că Docea era îmbujorat la față, poate că băuse ceva. Nu eram noi cine ştie ce cîntăreți, însă pînă la urmă, aliniindu-ne frumuşel, cu mititelul de Vulpe între noi, fiecare ținînd cîte ceva în mînă, un tablou oarecare, un capăt de scîndură, un halat răstignit sau chiar pe un placaj simplu, am cîntat o urare de Anul nou cu sorcova vesela; cîntam cu vocile, sunam din tinichele, închipuind clopoței. Mai inventam versuri, ne aminteam de altele, ramase ca ecouri singuratice în mintea noastră: "Păcurar din munte,/ Al cu oi multe / Trişca prinde a zice, / Oile a plînge. / Colo jos pe lîngă un rît, / Unde florile au înflorit, / Şi mîndruța m-a iubit, / Unde sara a-nsărat, / Şi holdele s-au secerat. / Mamă, fă-mi colacul dulce, / La mîndruța cînd moi duce, / Că îi place colac cald, / Şi feciorul de i-i drag." Apoi Vulpe a zis o colindă pe care niciodată n-am auzit-o: "Sus în deal la Rusalim, / Sub o tufă de măslin, / Sus în fața cerului, / Lingă raza soarelui, / Stă o dragă de Mărie / La mari boieri în robie. / Nu mai plîngeți, fraților, / De la stîna oilor,/ Că anii de i-oi împlini, / în sat la munte oi veni, / Şi bine ne-om veseli. " Ne aşteptam ca Vulpe să continuie, dar el a încheiat-o cu "La anul şi la mulți ani!"

Lui Docea colinzile îi plăcură; le înregistra pe banda de magnetofon şi noi avurăm ocazia să le mai auzim o dată în timp ce maistrul rîdea cu toată gura lui mare, desfăcîndu-şi braţele, parcă voia să ne cuprindă pe toţi cîţi eram acolo, craii de la răsărit, cinci în loc de trei.

Evident, maistrul era bine dispus. Scoase de sub catedră un săculeţ de pînză de cînepă, îl aşeză alături, pe un ziar. "Azi dimineaţă am primit de acasă pachetul, bietul tata încă mă consideră elev sau ostaş în termen." Intinse alături nişte ziare vechi, scoase din sac bucăţi de carne friptă, slănină, cîrnaţi, caltaboşi, cîteva plăcinte ţărăneşti, cu brînză, din cele cu poalele în brîu, fiecare învelită în hîrtie albă, groasă, mai scoase şi un cozonăcel simplu, ţărănesc. "Aşa-i la noi acasă: tăiem porcul în ajun, îl frigem, în două-trei săptămîni îl dăm gata, nu-l apucă rîncezeala. In Banat şi Ardeal îi altfel: se afumă, se fac sîngereţi, caltaboşi, cîte bordeie, atîtea obiceie. Pe la noi nu se prea afumă carnea, ci se frige, ia poftiţi de colea, ia îndrăzniţi." Cum eram înainte de cină, poftirăm, îndrăznirăm. Cîrlig şi Hudubaş înfulecau cu convingere, Vulpe ţinea într-o mînă carnea, în alta felia de cozonac, mînca încet, ca Iftodie. Friptura mirosea a piper, coleandru, usturoi. Infulecarăm cîte o halcă de carne, un cirnat, o felie de cozonac, maistrul se arătă bucuros de cinstea ce i-o facem, îndemnîndu-ne mereu: "Ia luaţi de colea, tu ăsta, cum te cheamă, Iftodie? Nu te ruşina, aici sîntem numai de-ai noştri". Nu ştiu ce înţelegea dînsul prin "de ai noştri", însă pentru mine ambianţa aceea de muncă mi se părea un mediu plăcut, familiar, cald. Ca şi cum ar fi între prieteni vechi, între fraţi crescuţi pe aceeaşi vatră. Simţeam că şi Docea era bucuros de vizita unor băieţi lipsiţi de cămin părintesc. "Tata-i ţăran din Muscel, are peste optzeci de ani, de fiecare dată cînd taie porcul îmi trimite şi mie".

"Eraţi singur la părinţi?" îndrăznim.

"Fraţii mei, doi, lucrează la pămînt, ca şi sora, eu singur am apucat să învăţ carte mai multă."

Ca şi cum abia atunci şi-ar fi amintit de ceva, Docea sări în picioare, scoase dintr-un cotlon de sub podium o canistră de plastic de vreo trei litri cu vin roşu; noi, băieţii, am băut cu o singură cană de tablă, dînsul din capacul termosului. După atîta carne friptă şi cîrnaţ, vinul mergea de minune, era puţin acrişor. Inchinînd mereu cu recipientele noastre, stînd în jurul focului, ne cam dezlegaserăm limbile. Nici mai înainte nu prea avuseserăm secrete faţă de dumnealui, din vorbă în vorbă am început să-l înghesuim cu întrebările. Ocoleam să ne referim la doamna cu cozonacul, în schimb l-am întrebat ce a făcut în deltă. "Am tăiat stuf, ce puteam să fac? Vedeţi, şi acolo unii oameni lucrează liberi, alţii mai puţin." Imi adusei şi eu aminte de un vechi gînd: "Aţi lucrat şi la circ?" Nu mi-a răspuns direct. Ca să nu pară prea înalt faţă de noi,

care ne ghemuisem aproape jos pe duşumea, îşi răsturnase scaunul, aşezîndu-se pe el de-a latul, ca pe o ladă, îşi ținea palmele peste genunchi. "Mai băieți, spuse, în viață treci prin perioade cînd fie din vina ta, fie a altora, eşti nevoit să lucrezi orişiunde, să-ți cîştigi existența. Cînd ai plecat de acasă de mulți ani şi poți să-ți cîştigi pîinea, te întrebi ce rost mai are să te întorci acasă, la puținul bărînilor. Şi atunci lucrezi orişiunde." Vorbise cu voce egală, puțin răguşită.

"V-ați dat demisia din aviație?" îndrăzni din nou Hudubaş.

"Nu întotdeauna pleci dintr-un serviciu prin demisie." Nu-l slăbeam cu întrebările, chiar în legătură cu doamna cu cozonacul:

"Este adevărat că dumneavoastră predați şi la un liceu din oraş?"

"Predau fizica la două clase de la liceul teoretic numărul 1."

"Invață bine liceiştii?"

"Ca peste tot. Unii mai încearcă, nu ei, mai mult părinții, să vină, să te îmbuneze, cred că prin asta le fac un serviciu copiilor lor. Prostii, băieți, cînd copilului nu-i place matematica, ci vioara, şi tu vrei să-l faci inginer sau cine ştie ce cadru tehnic. . .! Dar să lăsăm chestia asta, schimbă deodată vorba, cu ce se tot ocupă Niță al vostru? Am impresia că a luat-o razna şi o să avem probleme cu el. De ce nu-l sfătuiți să se lase de amicii de prin Oradea şi Arad?"

"Nu ne prea ascultă."

"Sînteți colegi. In viață trebuie să fii atent cu cine te împrieteneşti, unii pot să te ducă cine ştie unde."

"Auzisem că unul dintre ei a fost arestat", spuse Hudubaş.

"Nu unul. Doi. Peste tot sînt oameni care vor să cîştige cît mai mult, cu cît mai puțină muncă. Numai că vedeți, legile noastre.. .Ce mai face taică-tău, Vulpe?"

"La munte, la stînă. De cînd a murit mama, toata vara-i prin munți; acu, iarna, îi pe undeva, în vreun sat, îngrijeşte de oile oamenilor, asta i-i meseria."

"Tot singur?"

"Aşa îl ştiu; cîteodată, cum am auzit, îşi mai găseşte cîte o muiere de îi găteşte, îl coase, îi spală o rufă, încolo-i tot singuir că-i bătrîn. Aşteaptă să mă însor, să-i aduc noră, ha-ha!"

Era tîrziu. Mulțumindu-i încă o dată, ne-am ridicat gulerele şi dînsul ne-a condus pînă pe poteca din afara clădirilor şi ne-a urat drum bun, iar noi ne-am depărtat. Aveam in buzunare bucăți de carne friptă şi cîrnați, fiecare bucata învelită în hîrtie, cum ni le dăduse. Discutarăm pe drum, in taină, despre probabilele pățanii ale maistrului nostru, despre munca lui în şcoli şi chiar despre situația lui de acasă. Nu ştiu ce-i venise o dată bătrînului Proca: rău de gură cum era ne spusese că maistru-i dator vîndut la C.A.R.-ul învățamîntului,

banii îi trimite părinților şi fraților cu munca la pamint, iar el rămînea lefter, trăind ca un student sărac.

17. HORA UNIRII

La 24 ianuarie, pîna la amiază am avut cursuri obişnuite, iar la orele 13 elevii şcolii s-au adunat în sala de gimnastică, unde, mai erau profesorii şi pedagogii. Tovarăşul profesor Oprea, de istorie, ne-a vorbit despre însemnătatea actului de la 24 ianuarie 1859, cînd s-a făcut unirea celor două Principate româneşti, chezăşia victoriilor de mai tîrziu ale românilor şi a marii Uniri. Au urmat recitări, coruri şi o scurtă scenetă despre Moş Ion Roată şi Unirea, jucată de băieții din alte clase.

Către seară, din inițiativa organizației de tineret a oraşului, ne-am adunat în piața Republicii, unde fusese instalat un podium de lemn, destul de înalt ca să fie văzut de cît mai multă lume. Noi, dansatorii şi recitatorii, eram în costume naționale. Veniseră şi formațiile celorlalte şcoli din oraş. Pîna să se adune mulțimea de gură-cască, a cîntat fanfara militară, apoi prinseră a se perinda formațiile de artişti şi recitatori, solişti vocali şi instrumentali, coruri şi dansuri. Abia tîrziu ne-a venit şi nouă rîndul, să ne producem în fața microfonului şi a becurilor de 500 lumini, agățate pe stîlpii din jurul scenei. Ne-au plăcut soliştii şcolii agricole, în majoritate copii de țărani, a celor de chimie, metalurgie, noi am aplaudat de ne-am înroşit palmele, iar cînd ne-am produs şi noi cu dansurile am fost la rîndul nostru aplaudați. Aşa-i între oameni: dacă tu îi aplauzi, şi ei te aplaudă. Tovarăşul Docea trepida de emoție, bătea din palme ca un elev, poate că de multă vreme nu repurtase cu o echipă de a lui un asemenea succes la scenă deschisă. Pe urmă noi, cei din formația şcolilor profesionale, ne-am grupat în jurul podiumului, sa urmărim programele altor formații de artişti amatori. Erau foarte multe, nu se mai isprăveau. Eu stăteam alături de Olga. O impresie nemaipomenită ne-a făcut formația de jazz şi muzică populară a liceului numărul 1 din localitate. Acolo ieşea în evidență un băiat nu prea voinic, îngrijit îmbrăcat în costum național. De la început cîntă din vioară, apoi trecu la clarinet şi la acordeon, mereu netezindu-şi închipuita mustăcioară. Vioi, neastîmpărat, îi făcea cu ochiul lui Niță, cu un creionaş dirija întreaga formație a şcolii. La dansuri se evidențiau cînd fetele cu piruietele lor, cînd căluşarii cu bețele. După clarinet băiatul-minune lua iar vioara, îi zise un solo, după care trecu la baterie, închipuind o muzică numai din tacturi mărunte-măruntele, care ne obligară să aplaudăm ca nebunii, "Talent, mă, talent!" strigam. Eu nu ştiam cum îl cheamă însa la o pauza Niță îl chema între noi, sa ni-l prezinte. "Ăsta-i Gigel, mare

muzicant!" Nu mă aşteptam ca tocmai el să fie băiatul doamnei care-i adusese lui Docea cozonacul. "Cum de nu te-ai înscris la o şcoală de muzică?" "Nu vrea mămica, ea inginer constructor de maşini vrea să ma facă, da o să iasă din mine inginer cînd o să iasă din iepure măgar." Gigel era un băiat de vîrsta noastră, foarte simpatic, trăgea cu ochiul încoace şi încolo, mai şi dintr-un chiştoc de ţigară, în rînd cu noi, ceilalţi, cînd nu ne vedea nimeni. Tot îi spunea lui Niţă: "Tu n-ai decît să te faci inginer, eu muzicuş mă fac, am să conduc orchestra radio şi de la Operă." "Mie nu-mi dă nimeni un zece la fizică pe daiboj (se uită în urma lui Docea care plecase), foarte bine face Scîrţan al vostru, că nu dă elevului mai mult decît merită, eu muzicuş mă fac!" (Mai tîrziu am aflat cîte ceva despre părinţii lui Gigel: tatăl lui, şeful unui atelier pentru mobilă de lux, al unei cooperative nu de mult înfiinţate în oraş, era moţ din sus, de la munte; fusese muzicant-ceteraş în sat. Aşa-i acolo în munţi: muzicanţii din sat sînt ţărani-moţi, tăietori de pădure, ţapinari, meşteri muncitori în lemn; dintre ei unii încă de mici deprind vioara şi clarinetul, apoi se organizează în grupuri, în orchestre, cîntă la nunţi, la hore, la petreceri. Un ceteraş de acesta fusese tatăl lui Gigel. Om răzbătător, s-a mutat în oraş, a ajuns la o situaţie bună şi cînd îi vine cheful o face şi pe lăutarul. Ghiţa, acum zis Gigel, moştenise darul tatălui, iar maică-sa, ajunsă doamna, voia ca odrasla să se facă ceva mai mare, să fie în cinste, şi să cîştige şi bani. Aşa-s mamicile: grijulii. Mulţi prieteni de-ai familiei, între care şi profesori, au sfătuit-o ca nu-i cazul să forţeze nota, sa-i impună băiatului o profesie pentru care nu are nici un fel de inclinaţie, se vede că n-au avut cui spune. Ea insista să i se dea băiatului note maxime la toate obiectele, chiar la fizică, unde Gigel recunoaşte că-i tufă de Veneţia, aşa ca Docea îl ţinea cu note la limită, iată de unde necazul. Dupa ce lumea a întins o sfîntă de horă cit piaţa de mare şi s-a împrăştiat, eu voiam s-o conduc pc Olga pînă la internatul lor, însă a sosit sora ei, Maria, şi mi-a luat-o de lîngă mine. Intîlnirile noastre s-au repetat de multe ori cu ocazia prezentării noastre, a cîtorva băieţi, la sala fonică. Acum, la sfîrşit, acolo veneau şi alţi oameni din oraş, oameni maturi, electricieni, radio-telegrafişti, lucrările avansau rapid. Se vorbea că sala fonică va fi gata în jurul datei de 8 martie, cînd se programase inaugurarea. Aşteptam cu nerăbdare ziua.

18.0 INAUGURARE ŞI UN DISCURS CARE NE-AU MERS LA INIMA

Intr-adevăr, peste vreo lună şi jumătate, la 8 martie, ziua internaţionala a femeii, a fost inaugurată sala fonica a profesionalei de fete. In sala de gimnastică a şcolii fuseseră adunate pe clase cele 300 de eleve, plus profesoarele, delegaţii şi delegatele de la alte şcoli şi instituţii. In faţă era o masă acoperită cu o pinză

roşie şi vase cu flori; pe scaune luaseră loc directoarea, reprezantanții autorităților, părinților şi sprijinitorilor, ai organizației de tineret şi aşa mai departe. Erau şi cîțiva băieți de la alte şcoli, care ajutaseră la construirea sălii, apoi neică Geana, tapițerul, în rest dintre cei care nu puseseră umărul. A vorbit solemn şi de la mare înălțime un inspector general din Minister, aminti cu date concrete, reieşite şi din procese verbale demne de crezut, despre ajutorul dat de către conducerea şcolii, respectiv de stimata tovarăşă directoare la realizarea acelei săli fonice, despre contribuția unor instituții şi întreprinderi la procurarea materialelor, despre colaborarea fructuoasă dintre direcțiune şi profesori, dintre direcțiune şi eleve şi chiar despre noi, băieții străini care au ajutat s-a vorbit. A luat cuvîntul şi directoarea, amintind bunele indicații ale inspectorului general aci de față la construirea în timp record şi cu maximum de economii a acestei săli moderne; a rostit cuvîntare şi vicepreşedintele Sfatului orăşenesc, fără să pomenească alt nume decît al directoarei şi al inspectorului general, încolo, "mulțumim cadrelor didactice de la această şcoală care ne-au ajutat într-o lucrare atît de complicată" şi aşa discursurile erau sa se isprăvească dacă de la un colț al mesei prezidențiale nu s-ar fi ridicat omul cela burtos, nea Geană, tapițerul. Fară sa nege meritele cuiva dînsul a pomenit frumos despre autorități şi cei din conducerea şcolii care au inițiat lucrarea, a vorbit şi mai frumos despre tovarăşul Docea, ca la siîrşit să ne amintească şi pe noi, nominal, cine şi cît a ajutat în orele din afara programului de şcoală. "Eu personal i-am văzut aproape în fiecare zi pe Cutare şi Cutare", ne mai aminti încă o data numele şi cum executam indicațiile maistrului profesor. Acum noi stăteam solemni ca nişte statui, simțindu-ne în al nouălea cer, de ne venea să zburăm pîna la prezidiu şi să-l îmbrățişam pe nea Geana. Vedeți, la inaugurări de astea mai toate laudele se cuvin celor mai mari iar noi, mărunțeii, de obicei rămînem pe dinafară. Iată pentru ce discursul tapițerului ne-a plăcut cel mai mult, am impresia ca le-a plăcut şi celorlalți vorbitori, care, luați cu ziua tirgului uitaseră de noi. Numai cîteva mutre mi s-au părut nemulțumite. Nici acum nu înțeleg pentru ce unii oameni în toata firea, deci cu scaun la cap, se supără cînd cineva le spune adevărul.

Indată după discursul tapițerului prezidiul şi cîțiva din mulțime s-au deplasat în sala fonică, unde a urmat o lecție demonstrativa a profesoarei de franceză, în asistența oficialităților. Eu, Vulpe, Sava şi Cîrlig ne-am strecurat printre oameni şi am avut fericita ocazie s-o vad pe Olga prezentînd în limba franceza raportul clasei cu prezența şi absențele. Acum ea, cuibărită într-o cabină de sus, din rîndul al cincilea, de abia se vedea la lumina becului din față care-i lumina cartea deschisă. Răspunsese că nu ştie pentru ce lipseşte cutare

elevă şi profesoara s-a adresat prin difuzor întregii clase: "Cine ştie?" Bineînţeles că o altă elevă, probabil pregătită din vreme, răspunse: "Elle est malade" iar profesora, mulţumită de un aşa răspuns, îi zise: "Tres bien, asseyez-vous" şi a trecut la ascultarea lecţiei în care corbul scăpase din cioc fromajul de i l-a înhăţat vulpea şi aşa mai departe. E interesanta o lecţie de asta într-o sală fonică, înlăuntru este întuneric, numai faţa profesoarei de la catedră şi feţişoarele elevelor din cabine abia se vad, luminate de becurile montate în fiecare cabină, încolo întuneric beznă. Eu nu prea cunosc limba franceză, chiar deloc şi nu înţeleg pentru ce unele limbi străine au atîtea reguli, atîtea excepţii, atitea moduri de a pronunţa cuvintele acelea înzorzonate cu atîtea cîrlige, apostrofuri, accente, farafastîcuri care îl derutează pe bietul elev. Mi-a plăcut felul cum a răspuns Olga. Cred că era cea mai deşteaptă din clasa ei. Vorbea nemaipomenit de frumos, clar, cu voce modulată, puţintel nazală şi graseind. Profesoara o întreba ce sărbătoare internaţională era la data aceea şi fata răspundea: "C'est le jour internationale de la femme".

Pînă la urma a venit administratorul şcolii să ne evacueze, pentru că o făceam pe comedianţii. Bineînţeles, ne-am luat angajamentul sa nu mai vorbim şi am fost lăsaţi în pace. Lecţia de franceză din sala fonică a fost un moment de mare încîntare pentru toţi.

19. POFTA VINE MÎNCÎND

Se ştie ca la internatul unde locuiam noi, băieţii dintr-a doua B (şcoala mai avea o clădire amenajată ca internat, pentru alte clase, dar aceea era mai departe, în ea nu încăpeau decît două dormitoare; celelalte, plus sălile de clasă erau aici, în fostul castel al grofului), în această clădire, nu exista nici o conductă de apă, nici canalizare. In curtea căminului se afla o fîntînă veche şi în fiecare dimineaţa, oricît de friguros ar fi fost timpul, trebuia să coborîm din dormitor, să scoatem apă cu ciutura şi s-o căram sus, la spălătorul comun. Era un hamalîc deloc plăcut şi noi îl executam prin rotaţie: azi o clasă, mîine alta. Ce idee îi încolţise în mintea lui Niţă? Că n-ar fi rău ca noi, clasa noastră, să facem canalizarea, conducta de apă. Acum, cînd era primăvară şi pămîntul zbicit.

Cu aceste gînduri, într-o seară ne-am dus cîţiva la Docea acasă. Trăia tot la cei doi bătrîni. Ca să-l luăm pe nepusă masă, nu l-am anunţat, ci ne-am prezentat în prag. Docea era cuibărit în pat cred că din cauza artrozei. In cameră mirosea a saliform sau a nu ştiu ce medicament cu miros înţepător. Vedeam bine că maistrul nu se simţea în apele lui. I-am spus că fetele de la profesională abia aşteaptă să vorbească la microfon franţuzeşte, că îşi pot îndrepta mai uşor

greşelile şi că singurul care a vorbit pe dreptate la inaugurarea sălii fonice a fost nea Geană tapițerul şi asta ne-a deschis o poftă grozavă pentru o acțiune viitoare. Docea îşi ceru iertare pentru mirosul saliformului care umplea camera, ne rugă să deschidem oberlichtul. Vulpe, ca cel mai vlăjgan, îl şi deschise. Docea ascultă argumentarea lui Niță, reprezentantul nostru. Băiatul spuse: "Vara ne mai descurcăm cumva, iarna-i vai de noi". Pe urmă aşteptă ce va zice dirigintele. Dînsul se uită mai întîi la mutrele celor şase, cîți eram în cameră, aliniați la picioarele patului: eu, Vulpe, Hudubaş, Niță, Cîrlig, Iftodie şi Cornel, toți în uniforme reglementare, curate, periate. "Şi ce propunere ai, Niță?" "Sa

aducem apă de pe undeva" "Unde-i acel undeva?" "La vreo două sute de metri de internat este un izvor bun, e sus, pe deal, are cădere." "Apă bună, potabilă?" "Aprovizionează jumătate din cartier."

Docea făcu un gest ca şi cum ar fi vrut să se dea jos din pat, l-am rugat să rămînă pe loc, aşa că rămase rezemat de speteaza înaltă a patului "Şi cum se poate aduce apa la internat?" întrebă. Noi ne arătarăm solidari: "Punem mina, tovarăşe maistru, toată clasa. Numai a noastră: a II-a B. Celelalte nici să nu ştie." El ne privi cu blîndețe şi oarecare ironie: "De multe ori mi-am zis că voi ăştia dintr-a doua B aveți capetele în nori, asta nu înseamnă că nu sînteți copii de treabă. Cui i-a venit ideea asta, deocamdată irealizabilă?" "La toți", sări Niță, deşi el venise cu ideea.

"Din ce facem conducta? Din lut ars, din ciment?"

De data asta Hudubaş îşi țăcăni călcîiele: "Din țevi de metal; noi am fost, le-am văzut, am studiat problema. Prin cîteva locuri din regiune se fac nişte forări în subsol; în marginea oraşului nostru este depozitul de țevi al întreprinderii de explorare minieră, camioanele vin şi se duc, aduc şi duc."

"Credeți că țevile de asta au fost aduse acolo: să le luăm noi?"

Niță se apropie ca în taină de capătul patului unde se rezemase maistrul: "Paznicul mi-i prieten, eu îl cunosc şi pe inginerul şef. Cred că şi dumenavoastră ați putea pune un cuvînt."

"Sa-l băgăm la necaz?"

"De ce necaz? Dînsul dispune de toate țevile alea." "Şi daca nu poate?"

"Eu îl cunosc, nici pe noi nu ne-ar refuza, dar pe dumneavoastră? Ştiu ca sînteți prieteni, v-am văzut de cîteva ori împreună. Țevile nu pleacă din țară, tot aici rămîn, pe teritoriul patriei."

Insistența lui Niță îl cam descumpănise pe Docea: "Ştiu eu ce să zic? E greu, dar pentru asta o sa ne mai gîndim. Nu cred ca întreprinderea are dreptul să vîndă ori să facă donații din propria ei dotație." Docea ne mai înşiră o mică teorie cu privire la inițiativa noastră, cum că n-ar fi rea, fiindcă nu rezolvă

chestiuni personale ci ale unei întregi colectivități, mai adăugă apoi că povestea-i riscantă şi pînă primeşte dînsul un răspuns noi trebuie să păstrăm tăcerea.

Legea-i lege, nu vreau ca nici noi să intrăm la apă şi nici sa-i băgăm pe alții. Niță, dacă vrei să mai spui ceva în sprijinul tezei tale, las-o pentru mai tîrziu."

Omul îşi întinsese mina la coapsa piciorului, semn că îl durea.

Nu trecură nici două săptămîni şi noi măsurarăm terenul de la internat pînă la sursa de apă, exact 257 de metri, întocmirăm planul de muncă. Pînă şi problema tîrnăcoapelor şi hîrlețelor o rezolvarăm: în magazia şcolii se găseau destule. Pe dirigintele meu l-am văzut de cîteva ori intrînd în biroul inginerului şef, împreună cu directorul şcolii noastre, director nou, foarte de treabă, cu părul alb ca neaua, tovarăşul Pavel Năstase, care făcuse declarația solemnă în fața băieților noştri că a II-a B nu a fost şi nici nu este o clasă de retardați şi că numele acesta ne fusese dat în glumă însă noi îl luaserăm în serios. Portarul a şi primit ordinul că dacă vrea să mai rămînă în serviciu să nu ni se mai adreseze cu termenul acela urît şi degradant.

Către seară încă ne mai întrebam de pe unde să facem rost de cîteva unelte pentru săpat şanțul, unele tîrnacoape fiind ruginite, altele fără cozi sau cu ele rupte. Pe la orele zece seara toată porțiunea de teren săpată era acoperită cu pămînt, după ce însuşi profesorul nostru, împreună cu un meşter din întreprindere montaseră cap la cap țevile. Era o muncă, după cum înțelegeam, în afara unor aprobări legale făcută aproape numai pe amurgite, în ordine, fără discuții, fără comentarii. Ziua eram la ore şi la atelier, seara ne strecuram la muncă, săpam pînă la o adîncime de 80 centimetri, cîte 30-33 metri într-o seară. Aveam noroc de timp cețos: localnicii nu prea aveau ce vedea şi cînd se întrebau ce facem, le răspundeam ca introducem un cablu electric subteran, iar ziua nu putem lucra din cauza programului şcolar şi a practicii în atelier. In vreo săptămînă şi ceva toata țevăria fu îngropată în pamînt. Apoi la internat se aduseră nişte cazane, chiuvete pentru instalații sanitare, meseriaşii le montară şi iată că într-un timp foarte scurt ne-am pomenit cu apă caldă şi rece, cum ne era voia. Iar viața noastră deveni mai veselă, mai plăcută, pînă şi bucătăresele erau bucuroase că nu trebuiau să mai care apă din cine ştie care fîntîni. De acum băieții noştri, dealtfel ca şi cei din celelalte clase, de cum veneau de la ateliere făceau duşuri la care visaseră de mult, iar noaptea dormeau ca nişte regi. Orice s-ar zice, era vorba de un succes mare şi frumos. La urmări nu ne gîndeam.

20. COMEDIANȚII

N-am observat ca instalarea conductei să fi atras atenția deosebită a oraşului; numai cîte o dată, la cîteva zile, îl vedeam în recreații, pe un terchea-berchea trecînd pe lingă zidurile şcolii noastre, interesîndu-se de canalizare, de sursa materialelor îngropate acolo, de conducerea lucrărilor, cine le-a făcut şi de altele de felul acesta, un fel de investigație pentru căutarea unor cai morți, să li se ia potcoavele. Deoarece de multe ori întrebările păreau destul de prosteşti, nu le dădeam importanță şi ne căutam de ale noastre, bucuroşi că după instalarea conductei începuserăm să trăim ceva mai civilizat. Dimineața te scoli, te speli cu apă caldă, mai dai drumul unui şuvoi rece, să te înviooreze, serveşti micul dejun şi te duci parcă altfel să înveți în şcoală, să lucrezi în atelier sau chiar să te plimbi ca o cătană prin oraş. Cînd te întorci la internat, ai apă caldă pentru baie generală, să-ți cureti porii de ulei si funingine. Astea nu mai erau poveşti şi nici promisiuni, ci realizări ale mîinilor noastre. Băieții din celelalte clase ne felicitau pentru ispravă, ne mai felicitam şi noi între noi, reciproc. Intre timp, venise adevărata primăvară cu răbufnelile ei şi băieții noştri, deşi nu mai aveau de lucru la profesionala de fete, găseau destule motive sa treacă pîrleazul, rîpa şi islazul.

Cu toată opoziția mea împotriva înfierii, Olga nu mai locuia în internat: se mutase cu Maria la o gazdă mai apropiată de centru. Intr-o seară, aducîndu-mi aminte că fosta mea prietenă Roxana se născuse în mai, i-am dat un telefon acasă, unde într-adevăr îşi sărbătorea ziua de naştere; acolo erau vechii mei colegi de şcoală: Horincar, Țarălungă, Ucă Bogdan, colegele Cernea Maria, Zornea Pelaghia; îmi povestiră cum învață, cum se distrează, le-am spus că mi-i dor de ei şi că în curînd (m-a luat gura pe dinainte) o să le trimit pentru şcoala lor un cadou, o locomotivă în miniatură, pe care încă din iarnă am început s-o construiesc. Atît mi-a trebuit ca băieții şi fetele să-mi cînte şi mie la telefon un gălăgios mulți ani trăiască. Abia după ce am ieşit din cabina telefonică m-am gîndit serios la lucrul greu ce mi-a mai rămas de făcut la locomotivă. Depusei multe eforturi ca în cîteva zile să adun de prin ateliere piesele care îmi lipseau şi mă apucai sistematic de lucru, ajutat şi de cîțiva meşteri din atelier. Cum nu prea aveam bani pentru procurarea şi din altă parte a unor piese (cu telefonul îmi cheltuisem o sumă importantă), m-am interesat de unde am putea face rost de nişte bani. Plimbărețul de Hudubaş îmi aduse vestea ca în cartierul Corniş se instalase o comedie cu scrînciob şi alte distracții ca lovirea cu mingea de cîrpă a unor obiecte de tinichea, ochirea cu arma cu aer comprimat, ridicarea prin lovituri de baros a unei greutăți pînă la o anumită înălțime etcetera. Cum ştiam că în ziua respectivă, în plina primăvara, în cartierul Corniş se ține obişnuitul tîrg, îndată după-amiază am şi luat-o într-acolo, eu echipat în uniforma de ucenic, Hudubaş cu cizme, chipiu militar şi pantaloni de captură, atîrnați de

umeri cu ajutorul unor fitile de lampa care serveau de bretele, Vulpe în obişnuita lui ținută civilă, deoarece din toamnă crescuse şi în magazia şcolii nu se găseau uniforme pentru gabaritul lui. Am luat-o noi peste gard, continuîndu-ne drumul prin mahalalele mărginaşe, pe lingă şirurile de salcîmi aliniați pînă departe. Aici, în gospodăriile prospere vedeam case mari cu picturi pe pereții dinspre uliță, cerbi luptîndu-se, cerboaice aşteptîndu-i pe învingători; mai erau picturi cu trestiişuri, iazuri cu rațe, vînători şi cîini de vînâtoare.

Scrînciobul era instalat pe un maidan, avea zece scaune legate cu lanțuri, copiii plăteau cîte un leu şi se urcau în scaune, iar jos, (abia li se vedeau capetele de sub duşumea) doi gealați învîrteau comedia, împingînd cu piepturile două stănoage înfipte în buşteanul central. Alături erau celelalte instalații: pentru tir, lovire cu mingea de cîrpă şi altele, totul într-o atmosfera muzicală, întregită de un picup camuflat într-o ladă şi un difuzor atîrnat de un stîlp. Proprietarul comediei îşi avea camionul transformat în locuință, cu racordare la rețeaua electrică a oraşului. Cînd se deschidea uşa, în locuința aceea mobilă se puteau vedea covoare pe jos, pe pereți, icoane încadrate între ştergare, ca în casele țărăneşti. Proprietarul comediei era un bărbat voinic şi frumos, cu ochelari, spunea că fusese boxer, şi-i în stare să-i facă praf pe cei care urcau fără să plătească; mai era acolo şi soția lui, o femeie scurtă, solidă, mereu zîmbitoare, cu fața rotundă şi ochii mari, frumoşi; supraveghea ca totul să fie în ordine. Cum copiii nu prea aveau bani, jumătate din scaune rămîneau libere. Lîngă scrîaciob era o bară de metal, montată vertical; jos, bara avea o greutate, cine plătea cincizeci de bani lovea cu ciocanul într-un fel de pîrghie, care făcea ca greutatea de metal, un fel de inel greu, s-o ia în sus pe şina puțin curbată la mijloc şi ajungea pînă unde o expedia lovitura ciocanului. Veneau băietani voinici, loveau ,cît de tare greutatea se oprea undeva în lungul şinei, nu ajungea sus. Vulpe scoate din batista 50 de bani, îi întinde comediantului, ia ciocanul şi zice: "Să lovesc tare?" "Cît poți."Nu sare greutatea dincolo de vîrful barei?" "Vezi-ți de treaba, loveşte cît poți de tare." "Vulpe stupi în palme şi deodată auzim buf! jos şi zanc! sus, în capătul şinei. Nea Orzaru (aşa îl chema pe proprietar, moldovean de loc) se uită la Vulpe: "Eşti forjor?" "Nu, mecanic." "Cîți ani ai?" îl măsură cit era de înalt şi voinic. "Şaptesprezece şi ceva." "Unde lucrezi?" "Is ucenic." "Şi unde mergi acum?" "Aşa la o plimbare, la o vîjiială." "Nu vrei să lucrăm împreună? O oră-două, pe urmă vedem." .Dacă ne învoim din preț, zice Vulpe, da, la ce vrei să mă pui? "Să învîrteştî scrînciobul" "Singur nu pot, că amețesc, dar mai am doi tovarăşi", ne arătă pe noi. "Care, ăştia? Al mare mai merge, ce facem cu mititelul? făcea cu ochiul către mine, îl dăm şi pe el în scrînciob?" Vulpe se uită la mine, parcă mirat. "Asta mic? Habar n-ai ce poate. A lucrat la circ."

Ne-a angajat pe toți trei, deocamdată pentru o oră, sa vadă cum îi merge cîştîgul; pe foştii lui angajați i-a lăsat să se plimbe prin oraş. La început împingeam noi în sistemul primitiv de învîrtire, cînd eu cu Hudubaş, cînd Vulpe singur, pe urmă ce mi-a venit mie? Ieşind pe podiumul comediei m-am apucat de comicării: mă dădeam de-a tumba, mergeam în mîini, lătram, făceam haz; copiii se urcau frumuşel pe scaune, iar eu le încasam cîte un leu de căciula. Pentru proprietar, desigur. Nu mai țin minte ce alte comicării făceam, însă aveam trecere. Copiii se adunau valuri-valuri, îmi întindeau banii, cereau să-i urc în scrînciob, pe rînd ca la moară. Treaba mergea bine. Vulpe şi Hudubaş trăgeau tare la munca de jos, iar eu sus pe platformă, scornind tot felul de prostii potrivite pentru distracție. Făcui o mică socoteală, cam cît cîştigă proprietarul la un număr de învîrtituri, cît ne rămînea nouă. Constatai că-i exploatare curată. Am cerut mărirea "simbriei"; la început n-a vrut. Antrenîndu-se bine la învîrtit, Vulpe descoperi că nu ameţeşte şi îi spuse lui Hudubaş că poate face față singur. Hudubaş veni lingă mine îşi scosese din buzunar muzicuța. Imi scosei şi eu drîmba şi ne puserăm cu tot dinadinsul să facem artă. Jos, Vulpe îşi lăsa peste stănoagă trupul greoi, se descurca la învîrtit, în vreme ce noi cîntam şi rîdeam, înveselind onoratul public, amestecătură pestriță de țărani veniți la tîrg şi tîrgoveți, plus copii de diferite vîrste. In sfîrşit, ce-i veni lui Vulpe, ne făcu semn să coborîm la subsol, iar el rămase pe platformă. Chema la dînsul puştimea, îi cînta cu glas pițigăiat nişte cîntecele auzite de el în copilărie, iar copiii se prăpădeau de rîs. Ce mai, făceam o treabă foarte bună şi modesta comedie a lui nea Orzaru se transformase într-un adevărat circ. Noi ne executam programul cînd învîrtind jos, la subsol, cînd ieşind pe podium, să strigăm: Ia poftiți, copii, ia îndrăzniți! Copiii pofteau şi se urcau pe scaune şi nu numai dintre cei mici.

După ora patru şi jumătate, pe cînd eu cu Hudubaş eram la subsol, spetindu-ne din greu la stănoagă, avui impresia că în fața scrînciobului se oprise chiar Olga cu proaspăta ei soră Maria; erau îmbrăcate la fel, cu fulgarine şi pantofi de aceeaşi culoare. Nefiind corpolente, poate că ar fi vrut să se urce şi ele în scrînciob, să se dea dea huța. Ii spusei lui Hudubaş să treacă lîngă stănoagă mea, să mă camufleze cu spatele lui lat, ceea ce Sava, băiat înțelegător, făcu de îndată, recunoscînd-o şi el printre crăpăturile de sus ale scîndurilor pe Olga. Pe podium, Vulpe striga cu vocea voit pițigăiată: "Cine mai doreşte, cine mai pofteşte, un leu de copil, de tînăr, de tînără, aşa, flăcăule, sus cu tata!" Il sălta pe cîte unul, uşurîndu-l şi de un leu. In jurul scrînciobului se adunau valuri de băieți şi fete, mai mult să-l vadă şi să-l audă pe umflatul de Vulpe, nici nu bănuisem ce talente mocneau în el! Cu un basc tras peste frunte, eu mai trăgeam cu ochiul către public; într-adevăr, era ea, Olga, însoțită de Maria; îmi

venea să intru în pămînt de ruşine. Noroc de bunul meu prieten Hudubaş. Fetele s-au uitat lung la Vulpe, au rîs şi aplaudat, chițcăind împreună cu copiii care tropăiau se ghionteau, rideau. Cînd colegul nostru îşi isprăvi vorbirea şi răsunară sunetele stridente ale difuzorului, un fel de schelălait, cele două fete închipuiră semne de adio pentru Vulpe şi se depărtară. După cum vorbeau între ele, se putea ghici ca îl recunoscusem, se mirau cum de ajunsese acolo, dar asta nu ne mai interesa pe noi. Domnul Orzaru scoase dintr-o lada nişte măşti de țap, de cal, de bou şi noi ne făceam planul cum să ni le punem, adică cine s-o facă pe boul, cine pe țapul şi cine pe căluțul (după urechi, părea că nu era cal), însă tocmai atunci l-am văzut pe severul nostru pedagog, mînios foarte, ceea ce se vedea şi după roşeața coşurilor de pe față. Mă apucase, haț de picior: "Ce-i cu voi aici, ma? Imediat la internat" Il salutai frumos, respectuos, încercînd şi o justificare: "Mai cîştigăm şi noi un bănuț, domnule pedagog". "Tu n-ai pensie?" "E vorba de colegi", dădui vina pe ceilalți doi.

Pentru că gluma se îngroşa, în ajutor ne veni Orzaru, patronul. Văzîndu-l pe străin cocoțat pe podiumul comediei sale, dumnealui îi smulse din mină măştile pe care acesta ni le confiscase şi după cum îl fixa prin ochelari bănuiam că-i gata să-i îndese un box între ochi însă Vulpe îl opri: "E tovarăşul pedagog de la şcoala noastră".

"O fi, da' eu plătesc impozit şi lucrurile astea nu le-am cîştigat la belciuge?" Scutura sub nasul pedagogului măştile, să le vadă cît îs de noi-nouțe. "Le-am cumpărat de la Iaşi, de la Operă, am chitanță." Se domoli însă repede, vorbindu-i frumos, că adică ucenicul n-are şi el voie să cîştige un gologan în particular? "Să fim oameni, domnule pedagog."

Ne-am lăsat culeşi de acolo, după ce încasaserăm cîştigul şi îi făcuserăm lui Orzaru cu ochiul ca adică o să mai revenim. După trei zile, fiind nu ştiu ce sărbătoare, ne-am si prezentat "la servici." Am fost de mai multe ori. De fiecare dată Orzaru ne primea cu brațele deschise, fiindcă eu stiam să mă dau de-a tumba şi să latru ca un cățel, încît copiii se tăvăleau de rîs, iar Sava ştia să înveselească lumea cu muzicuța lui. Oricînd ne vedea, pe acolo, puştimea din cartier începea sa dea tîrcoale comediei. Pîna cînd noutatea ajunse la urechile direcțiunii. Atunci furăm dojeniți şi amenințați că dacă nu ne astîmpărăm vom fi dați afară din internat. Unde mai pui că în timpul acela prin oraş se zvonea despre izbucnirea unei epidemii de gripă şi noi prin ieşirile noastre am fi putut s-o aducem la şcoala.

21. SEMNE DE INTREBARE

Zvonurile cu epidemia se adeveriseră. In primăvară, zăpezile din munți se topisera brusc, puhoaiele inundaseră văile şi luncile, nu ocoliseră nici satele. După retragerea apelor, prin locuri mai joase rămaseră băltoace cu apă statută care, se ştie, este o bună clocitoare de microbi. Cazurile de îmbolnăviri în oraş se înmulțeau. Noi, internii, aşteptam să se închidă şcolile şi care dintre elevii din internate aveau părinți sau rude prin satele necontaminate, puteau merge acasă. In asemenea situații, de obicei mulți copii se duceau. Vulpe îmi vorbea mie şi lui Hudubaş de o eventuală plecare la munte unde taica-său era baci (noi îi zicem, pompos: "director general al taberei zootehnice de vară") şi putea să ne ofere zilnic pe lîngă rogojina de sub un acoperiş de frunze şi cîte un balmuş, o mămăligă cu lapte şi brînză de oaie. In curînd şcolile din oraşul nostru şi-au suspendat cursurile, le-a suspendat şi şcoala noastră, din internat au plecat foarte puțini şi aceia mai cu seamă din alte clase. Profesorii nu mai veneau la ore, pe Docea nu l-am mai văzut deloc, parcă intrase în pamînt. Invoirile în oraş fură suspendate, aşa că noi am rămas ca şi izolați într-un fel de insulă sau colonie. Si în colectivele izolate circulă tot felul de zvonuri. Eu nu le dădeam importanță, ci mă duceam la atelier să-mi pun la punct locomotiva; mă aşteptam ca dirigintele să mai vină în clasă, cel puțin mie să-mi dea nişte sfaturi cu privire la construirea locomotivei. Insă întîrzia să vină, parcă intrase în pamînt. Unde anume se dusese, pentru ce? Nu se ştie. Auzisem de la neică Proca, portarul, nişte şoapte care ne-au cam înțepat la inimă, anume că noi, ucenicii dintr-a II-a B, l-am fi pus la grea încercare pe maistru, l-am fi compromis si nu se ştie dacă omul se va mai întoarce. L-am întrebat numaidecît pe domnul pedagog şi dînsul, ca şi cum s-ar fi înțeles cu portarul, ne-a expediat numaidecît la meditații, fara să ne dea vreo lămurire.

Aşa trecu o săptămină, trecură zece zile.

Şi iată că într-o zi, neică Proca îmi făcu semn sa vin urgent la poartă ca mă cheamă "exteriorul". "Da, eu sînt, Ciocîrlan, cine-i acolo?" "Cum, nu ma cunoşti? Daca eşti Lica nu se poate să nu mă cunoşti". Am ghicit că la capătul celalalt al firului era Olga. Cît de mult schimbă vocea omului telefonul! Fata îmi telefona din oraşul proaspeților săi părinți că a doua zi, duminică seara, se va întoarce cu soră-sa Maria şi pentru că s-ar putea ca din cauza întârzierii trenului să fie întuneric, mă ruga să vin la gară, singur sau mai bine cu vreunul dintre colegii mei, de exemplu cu Sava Hudubaş, să le conducem pînă la gazdă. "Dar ce facem cu epidemia?" "Care epidemie? N-ai auzit că în oraş nu mai sînt cazuri!" "Ai dreptate, i-am zis, destul cît ne-au păcălit". Alergai într-un suflet la Hudubaş, el se arăta entuziast ca întotdeauna cînd era vorba de escapade, iar Vulpe fiind prin apropiere se oferi şi el să ne însoțească.

Am încercat să ne învoim reglementar de la pedagog, nu l-am găsit în internat. L-am ocolit pe portar şi ne-am pomenit dincolo de zid, tocmai în locul pe unde noi pusesem cărămizi peste pietre, în loc de scară.

La şapte fix eram pe peron. Trenul avea o oră întîrziere, asa că a trebuit să ne plimbăm de-a lungul liniilor ferate (grozav îmi plăcea să mă plimb pe linia ferata, să simt mirosul uleiului ars, al reziduurilor de cărbune şi păcură de pe linii, traverse şi pietrişul terasamentului!). Ne-am oprit la prima barieră coborîtă orizontal, ne-am întors la gară, sa aşteptăm trenul. Intre timp se întunecase, auzeam pe şoseaua paralelă cu linia ferată cum huruiau camioanele ori băteau în caldarîm copitele cailor. Cum trenul nu mai apărea, ne plimbam prin gară. Ca de obicei, eu mă gîndeam la tot felul de situații cît se poate de favorabile mie. Au sosit.

Noi le înşfăcarăm bagajele, pe cele mai mari le-au luat Vulpe şi Hudubaş, mie mi-a rămas o sacoşă de piele cu ceva haine înlăuntru. Ştiindu-mi dorul şi necazul, Vulpe şi Hudubaş o luaseră înainte, cu Maria şi încă o prietenă, care, dealtfel, şi avea cele mai grele bagaje, aşa că eu am rămas ceva mai în urmă cu Olga, să venim pe îndelete. De cum ne-am văzut singuri, eu am şi întrebat-o de ce nu mi-a scris nimic. "N-am avut ce, «răspunse»." "Dar ai fost, ai fi avut bucurii şi necazuri, nu te-ai gîndit? Ce s-a mai întîmplat cu tine?" "Nimic deosebit, ştii că m-au înfiat." "Ar trebui să te bucuri, nu? Semeni aşa de mult cu Maria! Ca două picături de apă." "Ştiu, mai bine era să nu fi semănat." "Nu înțeleg". "Nici nu trebuie". Vedeam eu că Olgăi îi părea rău de ce spusese. "Mai bine să nu mai vorbim despre asta." "Să nu mai. Promit." Oricît ar fi vrut sa se ascundă, eu vedeam bine că Olga era tulburată. Ceva se întîmplase şi ea îmi ascundea.

Am cîrmit la dreapta, prin parcul oraşului, cel de pe malul rîului, nu departe de pod.

Ajunserăm în dreptul clădirii din dreapta, chiar pe malul rîului: sediul Clubului tineretului din oraş. La luminile din fața uşilor se vedeau multe fete, mulți băieți. Dinlăuntru se auzea muzică de dans.

"Aici te-am văzut o dată la masa prezidiumului, îi zic. Sala era plină. Tu citeai nu ştiu ce." "O fi fost vreun referat ori informarea politică. Adeseori mi se încredințează misiuni de astea." "De cînd eşti în organizație?" "De la 14 ani." "Eu de mai tîrziu. Ştii, un an am rămas repetent, vorba directorului celui vechi: pentru aprofundarea şi consolidarea cunoştințelor."

"N-am ştiut. Pari destul de inteligent."

"Asta nu înseamnă să nu repet o clasă. Inutil să-ți spun ca nu din vina mea. Era în anul cînd am plecat de la altă şcoala."

Oricît ne-am angajat să nu vorbim despre noua ei familie, tot am întrebat-o dacă nu cumva a supărat-o cineva. Figura Olgăi se înăspri. "Acum reîncep cursurile, sa termin cu tezele, extemporalele, mama spune că în curînd mergem la mare, îi suferindă şi are nevoie ele concediu."

Altceva n-am aflat despre noua ei familie. Olga zîmbea trist, parcă vinovată, am bănuit că n-o duce chiar strălucit şi îmi ascunde adevărul.

22. CÎND ÎN CAP TI SE CUIBĂREŞTE O IDEE

Şcoala nu s-a deschis luni, după cum bănuiam. Pesemne că prin spitale mai erau cazuri de gripă, trebuia să aşteptăm lichidarea lor definitivă. Noi am rămas mai departe asediaţi; în zadar îl întrebam pe unul, pe altul, ce-i cu Docea. Nu ştia nimeni nimic, sau nu voia să spună. Dealtfel, chiar în seara cînd am condus acasă fetele, ne-am zis că dacă am ieşit din internat, hai să mergem şi pe la maistru, să vedem ce-i cu el ce i s-o fi întîmplat. Acasă n-am găsit-o decît pe bătrîna gazdă, îngrijorată şi ea că domnul chiriaş încă nu sosise şi nici nu-i scrisese un rînd măcar. Ne-am interesat Pe unde s-o fi dus. Bătrînica ridica din umeri: "Eu de unde să ştiu? Eram acasă cu moşul meu, a venit un om tot cam de anii domnului profesor, au vorbit nu ştiu ce, domnul Docea şi-a luat nişte schimburi, le-a pus în valijoară, s-au dus amîndoi," "Cine era persoana cealaltă?" "Dumnezeu o ştie. Avea o servieta grea, plina". "Tovarăşul profesor n-a lăsat nici o vorbă?" "Nimicuţă, dragii mei, a zis numai să avem grijă de lucruri, că nu se ştie cînd s-a întoarce. A trecut o săptămînă, mai mult, noi nu ştim nimic".

Am plecat amărîţi şi bănuitori. Mai înainte aveam impresia că situaţia lui Docea se limpezise în favoarea sa, acum căzusem la gînduri că s-a întîmplat invers. La internat: nu prea aveam cu cine sta de vorbă: lipsea Niţă, cei mai bine informat, îşi ceruse învoire pe tot timpul suspendării cursurilor. Ceilalţi măcinau la zvonuri, le întorceau pe o parte şi alta. Iftode, naivul nostru Iftodie, mai că nu plîngea după maistru. Ceilalţi, şi ei cu zvonurile pe care nu aveau argumente să le combată. Că aşa-i zvonul: se întinde ca o boala molipsitoare. Pe după gard îl tot vedeam pe domnul Terchea-Berchea, se interesa de ţevi şi canalizare. I-am instruit, pe băieţi ce trebuie săi răspundă. Intr-o seară, mă aflam cu Hudubaş în curte cînd individul trecu încet, cu palaria apăsata pe o sprînceană, pe lingă zidul internatului nostru, ne întrebă ca în glumă dacă nu ne-a fost greu să îngropăm în şanţ 250 metri de conductă metalica şi de unde avem aprobarea. Hudubaş se şi obrăznici: "Măi nene, eu te-am mai văzut p-acilea şi cînd ţi-oi spune una ai să te superi. Ce ne tot claxonezi pe aici, n-ai găsit un loc mai potrivit? Şi ce misiune ai dumneata aici, de vii cu tot felul de întrebări şi ne

cătrăneşti cu țevile şi alte chestii? Ia fă bine şi arată-ne buletinul, să vedem cine eşti? Nu cumva eşti agent al yankeilor, al capitaliştilor şi imperialiştilor? Nu vrei? Ți-i teamă? Atunci, ia mînă de pe aici! Chiar acu!" Şi pentru că străinul se făcea că nu aude, cei cîtiva care eram în curte am început să aruncam cu pietre peste gard. La nimereală, deoarece nu-l vedeam. Omul se depănă. Striga, de departe, făcîndu-şi din palmă pîlnie: "Ma fraierilor, să stiți că Docea nu mai este profesor la liceu, l-ați compromis, netoților!" După acest mare discurs nu l-am mai văzut pe acolo.

Retraşi în clasă, în dormitor, căutam să ne ținem tari: "Una-i dacă faci canalizare pentru un particular, alta-i cînd o faci pentru obşte. Şi mă rog, ale cui au fost țevile, ale cui au rămas dacă nu ale statului?" Unii ziceau că problema va fi rezolvată de tribunal şi asta ne cam puse pe gînduri. Ideea asta cu tribunalul a început să ne preocupe foarte îndeaproape. Mai interveni şi portarul Proca, să toarne gaz peste foc. "L-ați băgat la bucluc, mă, va trebuit conductă, nu puteați scoate apa cu ciutura ca Burebista, acu' o să-l vedeți voi pe dracu'. Intreprinderea, mă, să ştiți de la mine că n-are voie să vîndă nimic, nici lui dumnezeu."

L-am întrebat şi pe domnul pedagog ce-i cu dirigintele nostru şi am aflat că Docea era într-un fel de concediu fără plată şi n-are nici un rost să ne mai interesăm de probleme care ne depăşeau. Cu un cuvînt, oamenii ne credeau proşti de tot, nu dădeau nici o importanță problemei care ne interesa. Aşa că am hotărît so rezolvăm singuri. Era în ziua cînd a sosit şi Niță. Ne-am adunat un număr restrîns de băieți şi numai din clasa noastră, să ținem consfătuire în fundul grădinii de zarzavat. Ne-am luat cîte o sapă, să se vadă că mergem să prăşim legumele şi iată-ne constituiți într-un fel de comitet de inițiativă: eu, Cîrlig, Vulpe, Hudubaş, Vasiu, Mărîncean, şeful clasei, şi Niță. Ne dăm noi pe lîngă nişte stive de paie să discutăm în secret. Din locul unde ne aciuiaserăm nu puteam fi văzuți decît din avion. Or, avioanele nu aveau treabă cu noi şi nici nu prea treceau pe deasupra noastră. "Băieți, ne spuse grav Niță, uitîndu-se la noi cum stăteam cuibăriți pe cîte un şomoiog de paie, rezemați de uriaşa gireadă ca de un zid. Cum am înțeles eu, (arătă cu degetul înspre tîmpla dreaptă) va fi proces, adică pe Docea o să-l poarte pe la tribunale." Se gîndi o clipă, apoi se întrebă cu voce tare dacă bietul nostru maistru mai are vreun ban după atîtea ajutoare trimise părinților şi rudelor de peste munți; "de aceea, cel mai bun lucru-i sa acționam, sa ne băgăm noi pe fir." "Cum, ce fel?" întrebarăm aproape cu toții dintr-o data. "Uitați cum, răspunse Niță: domnii avocați, chiar daca la proces nu spun decît două cuvinte leşinate, cer onorarii serioase". Stînd noi în jurul stivei de paie din fundul grădinii, am hotărît să colectăm nişte bani, cît mai

mulți, în vederea procesului care, dupa spusele lui Niță, se anunța a fi greu. Nu ne păsa că dacă află cei mai mari s-ar putea să ne ia la trei păzeşte; n-au decît, ei au părerile lor, noi pe ale noastre şi în primul rînd nu sîntem laşi. Am întocmit pe loc o mică listă de subscripție în care i-am trecut pe toți cîți eram acolo, în total şase inşi, fiecare cu cîte o sumă, urmînd ca la internat să întocmim lista completă, să-i dăm drumul să circule sub titlul: "fondurile băneşti ale clasei a II-a B". Casier l-am ales pe Vasiu Petru, fiind un băiat modest, cinstit şi devotat cauzei. Intorcîndu-ne între ai noştri, i-am dat drumul listei şi fiecare a subscris cît a putut. Am avut ceva discuții cu vreo doi care nu prea înțelegeau unele lucruri. De exemplu, Iftodie era de părere ca dă toți banii pe care îi avea la el sau de care va mai face rost, numai să nu afle ai mai mari că el se ocupă cu aşa ceva. Mai vorbi unul tot aşa de slăbut la carte, dar care întotdeauna avea de confecționat cîte ceva particular în atelier, avînd legături cu lumea din afară. Şi el se oferi cu suma de 20 lei: "Dau cu dragă inimă numai să nu mă treceți pe listă." Şi alții s-au oferit cu condiția să rămînă anonimi, altfel s-ar găsi cineva să-i întrebe: "de ce vă băgați unde nu vă fierbe oala?"

Urmărindu-i cu luare-aminte cum vorbeau, argumentau şi gesticulau, Vulpe avea unele răbufneli: "Bravo, măi, bravo, de atîta vreme tot citim şi rostim vorbe mari despre dreptate şi cînd vine vorba să facem ceva, iată cine sîntem: nişte mămăligi! Eu întreb: e bine ori nu e bine că am făcut conducta? Şi dacă-i bine, de ce să ne fie frică?" Iftodie se supără: "Mie nu mi-e frică, da nu vreau să mă tîrască la proces, pe mine să nu mă băgați în bucluc. Am spus: dau cît pot, numai să nu mă treceți pe listă". Adică băiatul îşi apăra pielea, ceea ce înseamnă că nu era chiar prost cum părea la lecții. Mai spunea că dacă conducta este pentru internat de ce acum direcțiunea nu-i ia apărarea lui Docea, de ce trebuie s-o facem noi, care avem atîtea obligații pe cap?

Dupa un şir de asemenea mici contraziceri, am hotărît sa nu mai insistăm, în schimb i-am rugat pe băieți să-şi țină gura, să nu le mai povestească şi altora. Urma ca la momentul potrivit Niță să ia legătura cu un avocat, să parăm orice lovitură.

23. COMPLICAȚII

Epidemia trecuse, şcolile din oraş se deschiseseră. Extemporale, teze, ascultări, comprimarea materiei, să se poată recupera timpul pierdut. Ştiind că vom fi ascultați, învățam pe rupte, notele bunişoare se adunau în catalog, ca pentru sfîrşit de an, cînd se numără bobocii. Iar Docea nu se mai întorcea. E adevărat că dînsul (presimțise ceva?) ne predase aproape toată materia pentru

anul în curs, pusese şi note destule, situația ni se putea încheia la fizică. La atelier, în locul dînsului veni alt maistru cam tăcut, cam încrezut, destul de trecut cu vîrsta, cu multe cunoştințe din toate domeniile. Cînd l-am întrebat pentru cît timp a fost numit la şcoala noastră, ne-a spus că fusese numit provizoriu, însă nu uită să adauge că au existat instituții provizorii care au durat sute de ani. Chestia asta ne-a cam ingrijorat, în consecință, ne-am mai adunat de cîteva ori să vedem ce mai este de făcut, eventual să ne mărim contribuția pentru fondul clasei. Intre timp eu şi Hudubaş meşteream la locomotiva mea, băieții mai fabricau cîte un cleşte de spart nuci, un făraş, un vătrai, le valorificau şi bănuții cîştigați îi treceau la fondul clasei. Ca să ne marim contribuția, eu cu Vulpe şi Hudubaş ne gîndeam să facem ieşiri pînă la tiribomba lui nea Orzaru din cartierul Cornis, dar ne mai gîndeam şi la angajamentele luate, şi la consecințe. Numai Vulpe nu se temea de nimic şi ne îndemna s-o luăm într-acolo, ca să mai ciupim ceva bănuți, noi însă am zis nu, fiindcă nu-i bine să-ți calci cuvîntul. Făceam însă tot ce se putea ca să mărim fondul clasei şi la un moment dat ne-am pomenit pe un drum primejdios. Aşa, într-o seară, vine la căminul nostru un țăran-orăşan în vîrstă, roşu, gras, cu cizme burger, un tip dintr-ăia de care în perioada respectivă era plin oraşul. Cred că nu demult se mutase în vreo periferie. Omul nu era beat, însă trecuse ca un bolid pe lingă cuşca portarului, pe lingă Cornel, care, elev de serviciu cu banderola roşie pe braț, se plimba țanțoş prin curte. Văzîndu-l aşa de furios, Cornel îl şi ajunse din urmă: "Ce-i necazul, unchiule?" Omul, oricît ar fi fost el de grăbit sau mînios, văzînd banderola de pe mîneca ucenicului, se opri. "Necazul? Cum să-ți spun? Colea, arătă un pietroi în curte, chiar lingă zăplaz, vezi locul ăla? Alaltăieri un tovarăş tîmplar, om de al meu, a

trecut aici peste gard un pachet, uite aşa de mare, învelit în hîrtii de ziar". Povesti cum una din clădirile noastre

fiind gard în gard cu Intreprinderea de mobilă a cooperativei, omul de acolo, "prietenul", trecuse peste gard, cum se înțelesese cu împricinatul, un pachet învelit în ziare şi legat cu sfoară l-a pus acolo în curte, iar peste o jumătate de oră, cînd el, cel cu burgherii s-a dus, după învoială, să ia pachetul, acesta nicăieri. "Ce era în pachet?" întrebă oficial elevul de serviciu. "Nişte scînduri tăiate, fasonate, rînduite pentru două ferestre, nu trebuia decît să le montezi." "Ale cui erau ferestrele?" "Ale mele, altfel cum să mă plîng?" "De ce nu le-ai scos pe poarta întreprinderii?" "Pai sa vezi dumneata, domnule elev, nu prea este voie ."Aha, facu Hanganu, eu de unde sa stiu cine a trecut pe acolo, doar prin curtea asta trec tot felul de oameni; să stii nene, aici la noi nu-i şcoală de hoți, să dosim lucrurile de furat, mai ales din averea statului, a cooperativei, cum

vad ca-i cazul aici. Ai auzit de chiaburoaica aia care a incasat 12 ani de temnița pentru că a tăiat ilegal un vițel? Daramite pentru un furt din averea socialistă? Părerea mea-i sa mergi dumneata de aici pînă cînd nu află tovarăşii de la mobila cum li se fură lucrurile gata făcute."

Păgubaşul era un mocofan, care nu vedea nimic în afara intereselor personale. S-a dus la director, la adjunct, a rugat, a amenințat, în zadar; pachetul nicăieri... E adevărat, în jurul acestui caz sa făcut nițică vîlvă, elevii scolii au fost convocați în careu şi dojeniți că nu s-au gîndit la întreprinderea de la care au fost sustrase materialele, insa vinovatul nu s-a găsit, iar vrednicul nostru casier Vasiu a mai adăugat la rubrica sa din lista de subscripție suma de 80 de lei şi nimănui nu i-a trecut prin cap că ar exista vreo legătură între suma aceasta şi pachetul cu cu cele doua ferestre.

Asta a fost una din întîmplăn. In altă zi, în atelierul nostru s-a ars un motor de strung. De data asta ancheta a făcut-o însuşi tovarăşul Pavel, noul director.

"Cum a fost, Cîrlig?"

"Spun drept, n-am ce ascunde: motoraşul a ars pentru că n-am făcut corect decuplarea şi fazele aveau curent. Pentru viitor, îmi iau angajamentul ..."

De față era şi noul nostru maistru de atelier. A intervenit mai mult să se evidențeze pe sine decît să facă lumină: "Eu i-am spus, l-am prevenit să lucreze metodic, sistematic, el nu mi-a urmat sfatul şi iată unde a ajuns. Şi la stabilirea vitezei strungului face repetate greşeli."

"Ce zici, Cîrlige?" stărui directorul.

"Ce pot să zic? Mai scap şi eu lucrul din ochi, da pe viitor, îmi iau angajamentul. . .".

Abil, şmecher, domnul Cîrlig, ştiind că "angajamentul" îi boala noului director, o întorsese din cuvînt. De ajuns însă că pe lista de subscripție şi el a mai trecut 75 de lei pe lîngă cei vechi. Motoraşul de la strung fu înlocuit şi numai meşterul depanator ştia că un asemenea motor de foarte multă vreme nu mai montase la vreun strung al şcolii noastre. Şi dacă motorul defect era într-adevăr al atelierului sau picat din altă parte.

A treia întîmplare, ceva mai complicată, a fost dispariția unui contor. Noi ştiam că statul plăteşte mulți bani în valută pentru tot felul de maşini perfecționate şi obligația noastră-i să avem grijă de ele, să le întrebuințăm cum se cuvine, cu atît mai mult să nu le înstrăinăm. Or, tocmai în acele zile necăjite pentru noi, din atelierele noastre dispăruse un contor de mare precizie, se spunea, plătit cu 10.000 lei valută. Contorul fusese instalat pe perete în atelierul central şi cineva a trecut pe acolo, era un nepriceput, altfel nu l-ar fi smuls

prosteşte, ca pe o buruiană, cu riscul de a fi electrocutat, aparatul aflîndu-se sub tensiune.

"Cine are nevoie de un asemenea aparat? ne întreba tovarăşul director. Unde-i colegul vostru Niţă? De ce lipseşte?"

Bănuiala avea oarecare temei: Niţa era prieten cu tot felul de oameni. Noi ne-am uitat cînd la ochii concentraţi ai directorului, cînd la noi, parca nu ne-am fi văzut de mult. Bătrînul ne cam cunoştea năravurile: "Băieţi, ne spuse, dacă într-adevăr îi sînteţi colegi buni şi prieteni adevăraţi, spuneţi-i lui Niţă s-o termine cu fugile de la internat."

După angajamentul meu de a-l aduce pe Niţă la direcţiune îndată ce soseşte, directorul scoase din buzunar o foiţă de hîrtie, nu mai mare ca o cartă poştală, îl chemă la catedră pe Cornel: "Citeşte cu voce tare ce scrie acolo".

Băiatul citi: "Bilet de scutire. Elevul Hanganu Cornel de 16 ani este scutit de eforturi fizice pe timp de 3 (trei) zile, suferind de gripă acută. Dedesubt ştampila şi semnătura."

"A cui este semnătura asta?" "Cred ca-i a tovarăşului doctor."

"I-am arătat-o; nu-i a dînsului. De unde ai scutirea?"

Cornel dădu din colţ în colţ, că într-adevăr în ziua respectivă fusese gripat şi a trebuit să stea în dormitor, "Intrebaţi şi băieţii."

Noi am şi sărit cu gura: "A fost bolnav, tovarăşe director, a avut temperatură. (Am adus ca mărturie şi numele surorii medicale, care îi luase temperatura şi îl îngrijise.) Totul era adevărat, numai că semnătura nu era a medicului nostru. Au urmat cercetări, confruntări, declaraţia surorii că într-adevăr Cornel fusese bolnav; totul documentat, cu registrul de vizite medicale, unde băiatul figura ca bolnav în ziua cu pricina, asta o scrisese chiar medicul cu mina lui; cu un cuvînt s-a constatat că ce scrie în biletul de scutire era adevărat numai că semnătua medicului era falsă. Faţă în faţă cu doctorul, Cornel spuse: "Cînd mi-aţi dat-o cred că era iscălită, eu nu m-am uitat decît la dată şi numărul de zile scutite". Incurcat, doctorul dădea din mîini: "Mai ştii? E tot ce se poate". Pe urmă directorul sa pus cu tot dinadinsul să afle adevarul. S-a adresat clasei: "Cine mai are asemenea bilete de scutire?" N-a răspuns nimeni, deşi în clasa noastră mai erau asemenea bilete, însă băieţii s-au gîndit ca-i mai bine să nu divulge taina. Doctorul ne lăsă în pace. Directorul găsi că n-a aflat ceva "concludent". Cum profesorul nostru de desen era şi expert grafolog, i s-a dat biletul pentru expertiză: nu cumva semnătura era a lui Cornel? Nu, nici vorbă. Au fost chemaţi şi alţi "deochiaţi": eu, Sava, Cîrlig. Nici scrisurile noastre nu semănau cu cele din bilet. Avînd un argument serios în cazul Hanganu (incontestabil, băiatul fusese bolnav, trecut în registrul de vizite medicale) cît şi

ale altora asemănătoare, întîmplarea ar fi fost dată uitării dacă într-o zi Cornel nu s-ar fi certat cu Mărincean, şeful clasei, iar acesta, în fața noastră a cîtorva n-ar fi scos din buzunar un mic teanc de vreo zece-cincisprezece bilete de scutire ştampilate, semnate şi nu le-ar fi băgat în foc: "De aici încolo iscăliți voi, faceți-o pe doctorii, eu n-am chef să intru la necaz! Acum cînd s-a anunțat ca Docea se întoarce peste o săptămînă şi nu mai avem nevoie de bani".

Aşa era: ce rost mai avea sustragerea din sertarul infirmeriei noastre a unor bilete ştampilate, ca să fie completate cu nişte diagnostice false şi să se vîndă cîte cinci lei bucata, iar banii să-i adaugi pe lista noastră comună? După cîte se ştia, asemenea documente circulau numai în interiorul şcolii, pînă se motivau absențele celor în cauză şi de îndată erau distruse. Principalul era ştampila şi parafa. Pînă la urmă, oricît am fi fost noi de abili şi de vicleni, a trebuit să renunțăm şi la acest mijloc de a strînge bani. De acum se putea spune că toți băieții noştri erau corecți, în afară de Niță, care de îndată ce sosi din vilegiatură şi îşi trecu în dreptul lui suma frumuşică de 350 de lei, fu întrebat ce ar zice dacă s-ar prezenta el singur. "In legătură cu ce?" sări. "Cu aparatul acela, contorul." "Care contor, care aparat?" "Hai, du-te acolo şi rezolvă, ştiu că eşti descurcăreț", îi zice Cornel. Niță sa dus cu fruntea sus, deşi noi toți aveam convingerea că el nu era străin de dispariția contorului. Peste o oră, băiatul se întoarse de la direcțiune, roşu la față şi foarte revoltat: "Oi fi eu fugar de la şcoală şi mai ştiu eu ce, însă hoț nu sînt, asta să se ştie". Eu încercai să-l "readuc la realitate". "De ce n-ai spus adevărul? Ştii că fapta mărturisită se iartă pe jumătate? Crezi că pînă la urmă n-o să se afle şi numele contrabandiştilor la care l-ai vîndut?" Niță se zburli la mine, era să ne încăieram lîngă catedră, poate că mi-ar fi dat vreo palmă, dacă nu l-aş fi avut lîngă mine pe Hudubaş. A doua zi, Niță fu din nou chemat la direcțiune, interogat, amenințat. N-au avut ce-i face, numai nota la purtare i-au scăzut-o pentru fugă repetată de la internat, i-au dat şi un avertisment: că dacă mai pleacă fără învoire va fi exmatriculat. Niță luă cunoştință de verdict, fără sa recunoască nimic în legătură cu contorul. Era amenintat cu excluderea din organizație. Intr-una din zilele următoare, clasa a intrat în cea mai grozavă panică: Vulpe al nostru picase în capcană şi tot noi a trebuit să ne adunăm iar, să vedem ce-i de făcut. Ne-am convocat cîțiva: eu, Niță, Hanganu, Cîrlig, Hudubaş. La început nu voiam sa-l admitem la "consfătuire" nici pe Mărincean, şeful clasei. Pînă la urmă, l-am convocat şi pe el, şi pe Vasiu, casierul. Ne-am adunat într-o încăpere mică, un fel de vestiar şi depozit de materiale vechi, situat chiar lîngă clasa noastră. Ca să mascăm scopul consfătuirii, ne-am luat cu noi, demonstrativ, caiete de notițe, iar pe tablă am scris nişte formule aiurite şi două fracții ordinare supraetajate, ca şi cum n-am fi

avut nimic mai bun de făcut la ora aceea decît să le rezolvăm. La masă nu era nimeni să prezideze, funcție de care se fereau toți, dată fiind gravitatea situației şi sperietura ce ne cuprinsese pe toți. Lipsea Vulpe şi cineva ne strecurase bănuiala că nu se va întoarce curînd. Eu stăteam în rîndul din față, atent la tot ce se discută. Vorbi mai întîi Mărincean, băiat disciplinat, supus şi fricos, ne miram cum de acceptase el să iscălească în locul doctorului. Povesti că a fost chemat la direcțiune şi are convingerea că Vulpe a intrat la apă. "Ce vină i se aduce?" "Contorul ăla plătit de stat cu 10 000 valută, cine credeți că l-a furat?" "A recunoscut?" "Nici nu era nevoie, l-a pîrît cumpărătorul. Să vă explic: individul care a cumpărat contorul s-a dus la talcioc, să-l vîndă, cerea cinci mii. Miliția l-a dibuit: de unde îl ai, ia să vedem seria. Că avea serie de la fabrică. Aşa s-a aflat. Iar toți îl bănuiau pe Niță". "Eu v-am spus că oi fi aşa şi aşa dar nu am nici un amestec", întări Niță, mai senin ca oricînd. Şi acum unde-i Vulpe?" "L-am văzut într-o odaie din corpul clădirii celeilalte, nu primeşte decît pîine şi apă". "Cine îl anchetează?" "Nu-l cunosc, e un strain, m-a întrebat şi pe mine: cine-i Vulpe Condrat, de unde a venit, ce a mai furat? Spun că-i din Moldova, n-a mai furat niciodată, am înşirat numai cuvinte bune, doar ştiți că Vulpe-i un băiat de nădejde. Acum nu ştiu cum va fi."

Cînd tocmai eram în toiul discuției, auzim că cineva trage de clanță. Cîrlig, plantonul de la uşă, ne cere ajutor, fiindcă cel de la uşă trăgea al dracului de tare. Ne repezim să dăm ajutor, uşa se deschide şi în prag apare omul cu părul alb: noul director Pavel Năstase. De unde o fi aflat de consfătuirea noastră secretă, nu ştim. "Aici sînteți, leilor?" ne întrebă, întorcîndu-se către cei care îl însoțeau (noul nostru maistru, care trăsese de clanță) şi încă unul, nu-l vedeam. Treci înlăunitu! îi porunci directorul şi de îndată nevăzutul apăru în toată corpolența lui. Era bunul amic şi coleg Vulpe. Tuns chilug, cu hainele mototolite, cu capul coborît între umeri. "Stai, îl opri în prag directorul, de ce n-ai spus de la început că tu ai furat aparatul?" Vulpe se gindi o secundă; fața lui de obicei rotundă şi radioasă acum părea zbîrcită, pămîntie, chinuită. Băiatul ocoli răspunsul: "N-am ştiut că-i un aparat aşa de scump; mi-au trebuit 300 de lei, atîta am cerut." "La ce ți-au trebuit banii? se răsti directorul, n-ai aici casă, masă, îmbrăcăminte, ce-ți trebuie atîția bani?" Credeam că Vulpe o să ne trădeze, însă el nu ne-a trădat. "Pentru un film, o înghețată, o excursie la vară." Directorul se tot învîrtea în jurul uriaşului nostru, îl apuca de mînecă să-l întoarcă, să-l vadă la față, se învîrtea în jurul ucenicului, nu reuşea să-l răsucească, mereu certîndu-l, dădăcindu-l: "Măi uriaşule, măi pietroiule, măi bolovanule, să-mi spui drept că-i de rău. Va să zică pentru un film, o înghețată? Nu te-ai gîndit că în joc îi prestigiul şcolii, că cineva trebuie să-şi pună obrazul

pentru tine?" "Aşa e, tovarăşe director, se bîlbîi Vulpe, nu m-am gîndit la ce o să iasă." Directorul isprăvi ce avea de spus, îl trimise între noi: "Du-te, stai în clasă pînă se rezolvă". Convins că noi o să avem grijă să nu fugă, tovarăşul director dădu să iasă. Hudubaş îi ceru voie să-l întrebe ceva. "Ce-i, băiete, ce vrei?" se întoarse de la uşă. "Nu ştiu dacă în situația în care ne aflăm nu îndrăznesc prea mult dacă v-aş ruga să ne spuneți ce-i cu țevile. Nu s-au mai făcut formele de donație, de transfer din partea întreprinderii? Ştiți bine că noi am săpat şanțul, am adus țevile şi le-am îngropat în pămînt."

Om judecat, bun, directorul ascultă cu luare-aminte. "Mai Hudubaş, măi băieți, nu înțeleg pentru ce vă agitați atîta. Ați făcut-o? Ați făcut-o. Să vedem cum ne descurcăm." Hudubaş nu se lasă: "De ce îl învinuiesc pe tovarăşul Docea, cînd noi declarăm ca ne-am dus la depozit, am luat țevile sub ochii paznicului, chiar dînsul ni le-a numărat, că avea aorobare din partea tovarăşului inginer? N-am făcut-o pentru o persoană, un particular, ci pentru obşte, pentru internat."

Fața directorului deveni rigidă: "Voi se cheamă că veți fi clasă muncitoare; la intrarea în producție o să înțelegeți mai bine lucrurile. Vorbeați de țevi; mă rog, v-o fi dat paznicul voie sa le luați din ordinul inginerului; eu va rog să n-o mai spuneți la nimeni, să nu-i băgați şi pe alții la apă. Sa ne lămurim: ca particulari putem să facem ce vrem cu banii prorii, sa ni-i mutăm dintr-un buzunar în altul: cînd îi vorba de banii statului, de materialele statului, există o disciplină, se cer aprobări scrise, forme. Acum, se poate că nişte "binevoitori" de ai dirigintelui vostru să fi aprins focul ori cum se mai zice, să fi pus paie pe foc, o să vedem noi cine şi ce interes are; eu spun că-i mai bine să lăsați totul pe seama noastră, căutați-vă de învățătură, de meserie, în curînd se deschide expoziția şcolilor din oraş, să nu ne facem de rîs. Aduceți-i la mine pe indivizii care vin pe aici cu tot felul de întrebări şi insinuări." Cum ni se păru că directorul ține la noi, l-am întrebat dacă maistrul nostru Docea n-a pățit ceva, daca n-a fost cumva arestat. "Ce sa pățească? De ce să-l aresteze? De unde ştiți voi că nu dă nişte examene la universale, că nu-şi ia atestatul?" ne dădu el de înțeles că ceea ce bănuiam noi nu era decît o nerozie. Se pregătea să iasă; din prag se întoarse: "Am auzit că aveți o listă de subscripție faceți o colecta. Ia sa vă băgați mințile în cap. Sa nu mai auzim de şedințe de astea ... secrete." Ieşi fără să ne mai aştepte replica.

Eram bucuroşi de noutăți, ne venea să ne îmbrățişăm ca după o mare victorie. Vulpe intră şi el între noi, se trînti în banca din fund, tînguindu-se: "Cu mine s-a mîntuit, puşcăria mă mănîncă." Campionul şcolii la aruncarea ciocanului arăta ca un om disperat. "S-a mîntuit cu mine! repeta. Poate că am să

plec de aici, am să fug ori or să mă ducă legat din post în post pînă la tata, la oi: ia-l, baciule, fă-l cioban, de ucenic nu-i vrednic". Noi încercam să-l domolim: "Stai binişor, ogoaie-te, unde să mergi, băiatule, mai sîntem şi noi pe aici". El o ținea pe a lui: "Sa fiți sănătoşi, cu mine s-a mîntuit". Abia l-am liniştit de l-am condus la dormitor; de masă nici nu vroia să audă: "Cum să merg tuns ca puşcăriaşii?" Nici nu voia să spună pe unde a fost în ultimele zile, ce a pățit. I-am adus cina în dormitor. A doua zi era duminică, nici atunci n-a ieşit din dormitor, din cauza tunsorii aceleia păcătoase. I-am adus noi masa şi cîțiva, adică Hudubaş, Cornel şi Cîrlig, mai pe urmă şi eu, ne-am dus la colegul nostru Chirilă, care avea maşină de tuns, de ne a filibit cu numărul zero să vadă băieții că nu-i vorba de vreo pedeapsă, ci de dorința de a ne îndesi părul. In zilele următoare încă vreo cîțiva din clasa noastră s-au tuns chilug, la prînz ne plimbam

printre rîndurile de mese ale celorlalți, ca la o demonstrație.

Din clasa noastră numai doi, Iftodie şi colegul său din rîndul din fund, au refuzat să se tundă, ei crezîndu-se Feți Frumoşi cu plete negre. In dormitor, făceam cerc în jurul lui Vulpe, să-i alungăm gîndurile şi intenția vădită de a dezerta din internat, cum spunea, să nu ne fie nouă ruşine de ruşinea lui. Băiatul îşi dădea seama că fă cuse o boacănă şi acum trebuia să tragă scurta.

Tovarăşul Cenan, secretarul de la Comitetul orăşenesc U.T.M., care se ocupa de şcoala noastră, de cum s-a întors de la cursuri a şi venit între noi. Era la curent cu tot ce se întîmplase. "Măi tovarăşi, ne luă la rost, voi pe ce drum ați apucat? Acum pe unde scoateți cămaşa? Va dați seama ca e ruşine cum nu s-a mai pomenit? Va trebui să luați atitudine."

"Să-l condamnăm? am sărit noi cu gura. El a făcut-o pentru interesul nostru, al tuturor."

"Daaa?! se miră secretarul, cine vă dă voie ca «pentru interesul tuturor» să furați din avutul statului?"

"Pai sa vedeți, tovarăşe Cenan, interveni Cornel, noi ..." începu sa lămurească lucrurile.

Cenan era hotărît în ce ne priveşte: "Nu-i nevoie de nici o explicație. Săptămîna viitoare convocați o adunare extraordinară a colectivului, să vă vedem ce atitudine luați, ce e de făcut. Bună ziua."

Seara, ne-am adunat, ne-am sfătuit, într-un fel de şedință lărgită a biroului nostru. L-am chemat şi pe tovarăşul Ioana, secretarul U.T.M. pe şcoală. Situația nu era deloc bună şi nici la sfîrşitul consfătuirii nu se limpezise îndeajuns.

Miercuri dimineața vedem prin geamurile clasei cum la şcoală vine un bărbat în uniformă, un milițian tînăr, subțirel, cu două stele mici pe umăr; Vulpe fu din nou chemat la direcțiune. S-a urnit greu din bancă, galben de emoție, tremurind fiert-copt, mai mult mort, poate că se şi gîndea s-o tulească pe uşa ailaltă a coridorului şcolii. N-a tulit-o şi l-am urmărit cum se îndreaptă spre direcțiune.

Imi amintesc bine că la ora aceea aveam lecție de mineralogie şi din tot ce ni s-a predat nu ne-am ales cu nimic, noi încă punînd la cale tot felul de planuri în legătură cu Vulpe. In ora următoare am avut fizică şi cum profesorul nu venise la lecții, am ieşit din bănci cincisprezece băieți, în frunte cu Marincean, şeful clasei, şi, în cea mai mare ordine şi linişte, ne-am strecurat pe coridor spre direcțiune. Pe coridoare era linişte, noi ne-am oprit în fața uşii. Hudubaş ciocăni, secreta îl anunță pe director, care ne şi pofti în cabinet. L-am gasit stînd cu ochelarii pe nas, vorbea ceva cu ofițerul de militie; în fața lor, pe masa, era un pachet, un cub nu prea mare, ca un pachet gros de cărți învelit în ziar, iar la celalalt capăt al mesei, lingă uşă, stătea în picioare, cu umerii prăbuşiți şi fruntea coborîtă colegul nostru Vulpe Condrat.

"Ce-i, băieți, ce sa întîmplat? ne întrebă directoriul. In legătură cu ce?"

Mărincean zise: "In legătură cu Vulpe."

"Ce-i cu Vulpe? Ăsta-i, nu?" ni-l arătă cu o mutră nu prea amărîtă. "Vrem să spunem că Vulpe-i un băiat bun, alte abateri n-a avut, de aceea noi, clasa, colectivul, îl luăm pe garanție."

"Dacă legea şi regulamentul mai permit sa mai tolerăm asemenea elemente în şcoală."

Directorul vorbea mînios, oficial, însă după figura lui, după felul cum se uita în jos vedeam bine că închipuia o prefăcută gravitate şi seriozitate. Coborî tonul de îndată ce uriaşul nostru începu să smiorcăie în batista lui mică şi nu prea curata. Şi milițianul tînăr era protocolar, oficios: "Credeți că legile permit să luăm asupra noastră infracțiuni comise de alte persoane? i se adresa mai mult lui Mărincean. Intreprinderea a reclamat, noi am făcut cercetările, poftiți!" desfăcu ziarul, dezvelind contorul cu pricina, un cub de metal cu placi izolatoare, arcuri, şuruburi şi rezistențe, o chestie tare complicată. Ne uitam la contor şi ne întrebam dacă drăcia costă într-adevăr 10.000 valută. Nu avurăm timp să ne ducem gînduriie la capăt, că Hudubaş se îndesă înainte: "Cum a spus şeful clasei, vreau să spun şi eu că noi, băieții din casa a doua B, ne punem chezăşi pentru el, ca pe viitor ..."

"Ştiu: să nu să se mai repete", zîmbi milițianul.

"Intocmai: n-o să se mai întîmple, întări şi Cîrlig. Noi îl cunoaştem bine, muncim cu el, să ştiți că banii primiți pentru contor, încă înainte de a fi bănuit măcar, i-a vărsat în fondul colectiv al clasei. Puteți să-l întrebați şi pe casierul nostru."

"Aşa-i, eu îs casierul, spuse Vasiu; aceşti bani sînt ai clasei, trei sute de lei."

"Ce faceți cu ei?"

Pe fir se băgă Hanganu Cornel: "Se sparge un geam, se strica o bancă, la vară facem excursii."

Directorul se uită cu coada ochiului la milițian. (Stăteau alături lingă aceeaşi masă: unul cărunt, cu ochelari, celălalt tînar, în uniformă, cu cele două stele pe umăr; directorul stătea pe scaunul său directorial, milițianul în față, pe latura cealaltă a mesei. Corpul delict, recuperat, în fața lor.)

"Voi bănuiți cît costă chestia asta? ne întrebă milițianul, vă dați seama că valuta nu se ia din drum? Ştiți unde am găsit contorul? La sute de kilometri de aici, într-un talcioc, unde se adună tot felul de pungaşi."

"Noi sîntem gata să-i restituim păgubaşului suma plătită", spuse casierul nostru.

"Păgubaşului ai zis,? rîse milițianul; îl doare pe el de trei sute de lei? Sînteți elevi, habar n-aveți ce sume învîrtesc bişnițarii ăştia."

Stăteam în picioare, cam înghesuiți în biroul directorului, nu ne venea să ne urnim. Directorul ne citi în ochi semnele de mirare. "Acum ce mai aşteptați?" întrebă. "V-am ruga să ne înțelegeți: n-a făcut-o pentru el, pentru persoana lui". "Bine-bine, vom vedea, acum poftiți în clasă, aşteptați. Ori nu mai aveți încredere în oameni?"

Salutîndu-i cu respect, noi ieşirăm tăcuți, cu ochii cînd la ei, cînd la Vulpe.

Condrat reveni peste vreo oră. Era grozav de emoționat, îl îmbrățişa pe fiecare, plîngea, ne săruta ca un copil, aproape ca nu vorbea. Seara, pedagogul nostru ne-a cerut cîte o declarație scrisă şi cît mai frumoasă pentru Vulpe; aşa era ordinul direcțiunii. Aflarăm ceva mai tîrziu, sau era numai un zvon? că ofițerul anchetator fusese elev al directorului, pe cînd învăța la liceu. După cîte am înțeles, totul a rămas acolo, intre zidurile şcolii noastre, Vulpe fiind la prima abatere. Votul de blam pe care Vulpe l-a primit pe linie de organizație a fost însă o palmă pe obrazul nostru.

24. ÎNTOARCEREA INVINGATORULUI

In curînd cursurile s-au terminat, noi ne-am încheiat cu bine anul de învățămînt, urma ca în curînd să mergem în vacanță. Cei care aveau unde merge. Inainte de a pleca, şcolile din oraş au organizat în frumoasa sală a casei de cultură a sindicatelor o expoziție cu obiectele făcute de elevi: maşini, strunguri, maşini-unelte şi tot felul de cleşte, mici lucrări de traforaj, unele mai ingenios lucrate ca altele. Şcoala profesională de fete expusese covoare, fustițe, rochii, batiste şi broderii, eu îmi cărasem cu un cărucior locomotiva şi o expusesem acolo, pe şinele respective. Era o maşină frumoasă, arătoasă, cu roți, tender, tampoane de tablă şi un mecanic tot de tablă stînd fix în fața aparatelor; cînd am instalat-o pe postament eram tare mîndru de opera mîinilor mele şi ale meşterilor care mi-au ajutat. Trăgeam cu ochiul şi la lucruşoarele fetelor, vrînd să ştiu care sînt ale Olgăi - poate vreo fustiță, o bluză, o cusătură cu arnici, un guler ori o mînecuță de cămaşă. N-am aflat nimic precis, nici fetele de serviciu nu ştiau. La expoziție a venit şi nea Sandu Furtună. Il luai deoparte să-l întreb ce-i cu fetele. Niciuna dintre ele nu mai trecuse pe la dînsul. In schimb, uitîndu-se la locomotiva mea, nea Sandu mă ameți cu o mica prelegere despre exploatarea locomotivelor şi a trenurilor. Ne despartiram buni prieteni, dînsul îmi promise că va mai reveni la expoziție, între timp va face şi un pic de propaganda pentru şcoala noastră de viitori mecanici şi viitori metalurgisti. A doua zi, nu mai veni la expoziție, în schimb veniră directorii de la liceele şi şcolile generale din oraş, mă felicitară pentru locomotivă; noul maistru de atelier era prezent, primind şi dînsul felicitările de rigoare, ca şi cum ne-ar fi fost maistru de cînd lumea. De cîteva ori am observat cum în fața locomotivei mele se opreau nişte profesori şi directori de şcoli elementare, discutau cu maistrul şi din vorbele lor înțelesei că dînşii, directorii, aveau la şcolile lor mare lipsă de o asemenea-locomotivă-bijuterie, iar după mintea maistrului ar putea pune mina pe ea cu aprobarea directorului nostru, eventual cumpăra, urmînd ca eu să mai fac una. Ciudați şi de neînțeles mi s-au parut unii oameni care, oricît ar fi fost ei de maturi şi cu carte multa, nu se gîndeau ca un lucru făcut spre a fi dăruit cuiva nu poate fi cumpărat nici luat de altcineva. Poate că nu ştiau ca eu promisesem locomotiva şi nici nu se gîndeau să ma întrebe dacă sînt de acord să le-o cedez, doar eram şi eu de fată. Imi era ciudă pe ei şi mai cu seamă pe noul nostru maistru, care nu se gîndea şi la bietul de mine.

Cam pe la amiază, văzui că in sala cea mare a expoziției intră un bărbat înalt, cu fulgarin albastru şi şapcă albă de vara: omul se îndreptă către "pavilionul" şcolii noastre. Cum eram de serviciu, sării de îndată în picioare, fiindcă noul venit nu era altcineva decît maistrul Docea. Puțin palid, parca îngrijorat, maistrul nostru avea aceeaşi față bună şi înțelegătoare, cum l-am

văzut pe timpul cînd lucra la sala fonica. Avea şi cunoscutele cute adînci care îi brăzdau fața. Se interesă de locomotivă, cum am reuşit s-o pun pe roate, cine voia să mi-o înstrăineze, mă asigura că, dat fiind scopul pentru care a fost construită, nici nu putea fi vorba să-mi fie luată. "Cine are nevoie, n-are decît sa-şi construiască, e singurul răspuns pe care îl putem da. Il lămuresc eu, nu te ingriji". Se apleca asupra maşinii, nu-i plăcea sistemul de tracțiune, maşina fiind trasă cu ajutorul unui cablu de sîrmă. "Aici este nevoie să introducem ceva", îmi arată locui unde trebuie să stea motoraşul şi pe unde urmează să se facă orificiile pentru cablul de alimentare cu curent electric, cum se va tace cuplarea, decuplarea şi celelalte. "O să mă ocup eu personal de treaba asta", îmi promise. Şi notă dimensiunile maşinii, greutatea, făcu şi o schiță în carnet. "Uite, cam în halul asta ar trebui să fie." Aşezat pe un taburet de lemn, Docea se sprijinea moşnegeşte în baston. "Tu nu ți-ai mai schimbat gîndurile, Ciocîrlane? In privința meseriei vreau să zic." "Nu mi le-am schimbat, că tot mecanic mă fac, de ce întrebări? Credeți că n-as putea face fata?" "Şi la asta m-am gîndit, ştii, cu gabaritul tau. . . voiam să-ți spun că în toamna asta în țară se deschid tot felul de şcoli, înființate de diferite ministere. Un contabil, un proiectant, un desenator tehnic, un funcționar, cred că s-ar potrivi mai bine fizicului tău. Dar despre asta o să mai vorbim."

Nu ştiu de unde aflaseră băieții de la internat de prezența la expoziție a dirigintelui nostru. Ii văzui cum se aşază în şir la uşă, pentru a intra în ordine, să-l salute. La intrare izbucniră în adevărate urale, apoi se grupară cuminți în jurul lui. Ințelegeam şi noi că dînsul era tare bucuros de prezența noastră. "Ei, cum o mai duceți?" ne întrebă. "Aşa cum putem, răspunse Cîrlig; un timp am fost grozav de necăjiți: credeam că nu vă mai întoarceți." "De ce să nu mă mai întorc?" se miră maistrul.

Cineva îi aminti de țevi. Docea nu-şi pierdu seninătatea: "Poveştile acelea au fost, acum nu mai sînt."

"S-a primit aprobare?"

"S-a primit, altfel cum credeți?"

"Nu ne-ați spus pe unde ați fost, tovarăşe maistru-diriginte."

"Credeați că la arest?"

"Fiecare a crezut ce-i tuna prin cap; dacă nimeni din conducere nu ne spunea adevărul?"

"Poate că au vrut să vă țină în şah. Am şi eu vina mea că am plecat fără să vă anunț, dar aşa a fost situația: a venit un coleg de facultate, hai la sesiune! Am plecat chiar atunci, noaptea; aşa-i cînd se iveşte o sesiune extraordinară la examene."

"Ați isprăvit cu examenele la facultate?"

"Acum puteți să-mi spuneți tovarăşe profesor. Scoase din buzunarul vestonului carnetul-diplomă, primit în urma absolvirii examenului de stat. Să ştiți că atunci cînd am plecat nu ştiam unde să mă opresc mai întîi: la facultate sau la spital pentru piciorul ăsta păcătos. Fusei şi într-o parte şi în alta, isprăvii cu bine."

Docea ne zîmbea. Ne plăcea la dînsul simplitatea şi poate naivitatea cu care ne vorbea. Poate că un profesor oarecare nu ne-ar fi arătat diploma sa de absolvire a facultății. Dînsul ne-a arătat-o ca unor prieteni de încredere. L-am bombardat cu întrebări:

"Acum reveniți la catedră?"

"E vacanță, noi sîntem în concediu, o să vedem ce facem la toamnă."

Vorbea calm şi prietenos, ne dădu voie să ne uităm la carnetul acela cu coperțile roşii, unde îi erau trecute calificativele obținute la diferite obiecte. Pe atunci diplomele de licență erau nişte carnete ceva mai mari ca ale noastre de elevi. Ne antrenaserăm la vorbă, ne-ar fi plăcut să stăm de vorba ore întregi. Dînsul îl căută din ochi pe Cornel Hanganu, descoperindu-l în rîndul al doilea. "Hai încoace, Hanganule." Ii întinse o hîrtie. Era un ordin de la Minister, care îl făcu pe băiat să sară literalmente în sus de bucurie. (A doua zi Cornel ceru de la şcoală o adeverință provizorie şi pe baza ei se înscrise la examenul de admitere în liceu, pentru prima sesiune.)

Venind vorba despre ce am făcut în lipsa lui, Docea ne reproşa în glumă că ne-am apucat de rele.

"Ne-am apucat, ce puteam face altceva?"

"Ați comis şi o mare aiureală cu lista de subscripție. Dealtfel, o să-l aveți ca fond pentru excursii. Vulpe, am auzit ca..."

"Adevărat, îşi îndreptă spinarea Vulpe. Nimerisem în laț, am avut noroc de băieți." Ne arătă pe noi, care ne ascundeam unul după altul, să nu ne vadă cum ne umflam de rîs. Măcar acum, cînd furtuna trecuse.

Docea rîdea şi el însă fața lui ni se părea tristă. "V-ați dedat la furturi, la falsuri în acte publice", zicea.

"A trecut, nu mai facem, nu mai avem pentru ce. Va să zică de acum putem să vă spunem tovarăşe profesor?" (Vorbise Hudubaş.)

"Cum vreți, pentru mine sînteți aceiaşi."

"Rai!" rise Cîrlig.

Rideam şi noi, deşi eram într-un fel jenați de rîsul nostru care, dealtfel, nu avea nimic vinovat. Pînă la urmă încetarăm glumele şi ne uitam la Docea ca la un învingător. Modest, şi ca întotdeauna, îngîndurat. Dînsul stătea pe taburet, îşi

rezemase bărbia de cîrja bastonului, asculta fiecare intervenţie şi glumă. Niţă îndrăzni: "Cum staţi cu piciorul?" "Cum vedeţi: şchiopătez; vechea mea artroză", "Nu mergeţi undeva la băi?" "Aşa intenţionez, voi încerca în timpul concediului, pe urmă, dacă va fi nevoie, ne supunem la operaţie, dar poate îmi trece şi aşa: vedeţi, organismul are nişte rezerve de apărare încă nebanuite."

Docea se ridică de pe taburet, merse pe la alte pavilioane, apoi o luă spre casă. Respectuoşi, băieţii îl însoţiră pe trotuar, aşa cum obişnuiam noi la sfîrşitul anului să-i petrecem pînă acasă pe cei mai dragi dintre profesorii noştri.

Fiind elev de serviciu la expoziţie, eu am rămas mai departe în sală, împreună cu cîţiva băieţi din alte clase şi alte şcoli.

25. O MICĂ EXCURSIE ÎN TREI

Dupa ce am desfăcut expoziţia şi a venit adevărata vacanţă de vară, eu mi-am dus locomotiva în atelier, sa mai completez ce mai aveam în proiect: gara, cantoanele, semafoarele şi chiar un mic tunel închipuit din hîrtie gudronata Veni şi Hudubaş să mai şurubărească pe ici-colo, veniră şi alţi colegi - şi lor le plăcea trenuleţul. In curînd toate fură gata. Tovarăşul Docea mi-a adus motoraşul şi a cuplat micul trenuleţ la reţeaua electrică. De acum totul mergea automat.

Si pentru că isprăvisem ce aveam de isprăvit, am mai lucrat citeva zile în grădina şcolii, împreună cu alţi băieţi, care nu aveau unde merge în vacanţă. Plouase bine, buruienile năpădiseră morcovii, fasolea, cartofii. De obicei, dimineaţa lucram cu săpile, săpăligile ori pliveam, după-amiază eram liberi. De multe ori o luam cu baieţii pe îndelete, pe străzi ocolite, pînă la rîu. Nu se putea să nu ne facem drum pe lînga internatul de fete şi atunci o ţineam tot în cîntece pînă dincolo de clădiri. Trecînd noi pe sub geamurile lor, Hudubaş îi zicea din muzicuţă, eu din drîmbă, Vulpe îşi punea la lucru vocea lui piţigăiată, intonînd "La căsuţa alba sînt atîtea flori la fereşti", iar domnişoara Tecla, întotdeauna prezentă în fereastră, gătită şi rujată, în mijlocul unor fete mărunte, ne primea defilarea şi trecătoarele noastre serenade. Ajunşi la rîu ne bălăceam bine, apoi ne tolăneam pe nisip. Cînd ne săturam de lenevit şi ne apuca dorul de cantină, o luam printre porumbiştile şi grădinile de legume ale gospodarilor de la periferie, iar de acolo, pe aceleaşi străzi înguste şi întortocheate, ajungeam la cină. Ştiind că prin august trebuie să duc darul, am vorbit cu Roxana la telefon de am întrebat-o în ce perioadă colegii ei vor fi în oraş, apoi am început sa consult mersul trenurilor, închipuind şi un fel de numărătoare inversă. Olga plecase în vacanţă împreună cu sora ei Maria şi nu-mi scrisese un rînd măcar. Se spunea că sînt la mare cu părinţii, însă eu nu ştiam nimic precis. Plecase şi tovarăşul

Docea în concediu, poate la băi, poate la părinții din Muscel, aşa că nu l-am mai văzut multă vreme. Iar într-o zi, după ce povestea cu contorul fu de mult uitată, ne-am pomenit, noi, interniştii, poftiți să ne alegem taberele unde vrem să ne petrecem odihna; în tabere ale organizației noastre de tineret. Eu, Sava şi Condrat am cerut la munte, undeva, prin apropierea locurilor unde nea Ştefan Vulpe, tatăl lui Condrat, isi instalase stîna. Bine am dus-o în tabără; tustrei dormeam intr-un cort, ne încadram în program: deşteptarea, înviorarea, spălarea, mîncarea şi toate celelalte. La sfîrşitul perioadei de sedere în tabără, ne cerem învoire să-i facem o vizită baciului Vulpe. Era numai un pretext, fiindcă între timp am aflat că stîna se mutase de acolo, undeva mai în adîncul munților, unde iarba era mai grasă. Adevăru-i că nu ne mulțumeam cu obişnuitele excursii de o jumătate de zi pe care le organiza tabăra, ne gîndeam la o ieşire ca pentru nişte bărbați. Hudubaş făcuse rost de o hartă a muntelui şi de o busola, noi de hrană rece pentru două zile, de o funie pentru cățărători alpinişti şi de alte lucruri necesare unui drum lung. Am pornit într-o dimineață. Ghidîndu-ne după harta lui Hudubaş, o luarăm pe nişte drumuri lăturalnice, nici vorbă să întîlnim vreun om, să-l întrebăm. Ajungem într-o poiană, sus, facem focul, frigem slănină şi ciuperci, ne lăsam la vale.

Este interesant să cobori din vîrful muntelui, să priveşti la culmile domoale din jur. In fața acelui tablou măreț îți vine să te uiți în toate părțile, să auzi totul, să vezi totul, chiar sa zici ca şi cîntecul: "Acolo este Țara mea, acolo vreau eu să trăiesc." Dar nu despre asta vreau să povestesc, ci despre pățania noastră din care şi azi mă mir cum am scăpat. Vedeți, coborîm noi în vale şi o luăm din nou spre vîrful unui alt munte. Ajungem sus, pe coastă, unde erau puțini arbori crescuți şi ei pe ici-colo prin fîneață. Intîlnim un moş - aduna finul. Săritori cum sîntem, ne punem pe lucru şi îi adunăm finul, ajutăm să facă o claie de 7-8 metri înălțime. Pentru care seara ne invită acasă la el, ne ospătează şi ne dă adăpost. Dimineața ne urmăm drumul. Uncheşul ne preveni: "Aveți grijă, pe aici, sînt urşi, unii nu se feresc de om. Cînd li-i de carne, vin pe la case, fură purcei." "Ursul nu-i carnivor, unchiule", zice Hudubaş. "Aceştia de aici îs crescuți de om", răspunse.

Era cazul să ne îngrijorăm numai că noi nu eram dintr-ăia. Ziceam: "Care fiară din lume nu fuge de om?" Ne cioplim noi cîte o ghioagă, mergem la păstrăvăria din apropiere, ne interesăm dacă şi pe acolo vin urşii. "Cearcă ei, da' mai

rar, ne spuse paznicul, acum or fi departe, în creierii munților."

Ne facem noi planul pe unde s-o luăm ca pînă în seară să ajungem îndărăt la tabără. Era soare, cald, ca în plină zi

de vara. Trecem prin păduri populate de veverițe turuitoare, iar jos tot felul de ciperci de diferite mărimi şi culori.

Prin luminişuri întîlneam şopîrle cu solzi verzi şi ochi înguşti, şerpi de diferite mărimi şi culori, prăjindu-se la soare. Toate pasările din pădure cîntau. Le vedeam prin copaci, prin lăstărişuri, pe stînci, fiecare îşi zicea cîntecul. Am văzut şi o căprioară cu doi iezi, în urma lor brăhnea un căprior cu blana roşcata. De gaițe şi coțofane ce să mai vorbim? Nici nu bănuiesti de unde apar; să-i facă atenți pe ceilalți locuitori ai pădurii că prin apropiere s-au ivit duşmanii. Pe un dîmb, o vulpe îşi purica blana decolorată şi năpîrlită. Am lăsat-o în lumea ei şi ne-am continuat drumul: Hudubaş înainte cu harta şi busola, în urmă eu şi apoi Vulpe, vîslind ca o pasăre uriaşă, el avînd şi rucsacul cel mai mare, plin cu tot felul de lucruri şi funii.

Aşa am mers noi vreo două ceasuri, eram aşa de bine dispuşi că nici n-am băgat de seamă cum s-a schimbat aerul din pădure. Pe nebăgate de seamă auzim cum pe frunzişul uscat încep să cadă picături de ploaie. Şi cînd să ieşim într-un luminiş vedem că deasupra noastră se tîrăşte un nor întunecat, iar în pădure se face întuneric. In cîteva minute cerul coborî mai jos de vîrful copacilor. De acum păsările care umpleau pădurea de veselie încetară să cînte, veverițele să turuie şi în curînd picurii de apă, îndesîndu-se, băteau de zor darabana pe frunzele uscate. Tunetele pe care pînă atunci le auzisem venind de departe se apropiară de noi. In partea din fața noastră a pădurii furtuna se dezlănțuise în voie, un şuvoi puternic ajunse la noi, biciuindu-ne obrajii. Mergeam înainte, sa găsim vreun adăpost. Fulgerele se spărgeau în vîrful brazilor, al stîncilor, apa ne pătrundea pe după gulere, ne uda fără milă. Mergînd, ne împiedicam de pietre, de buturugi si crengi uscate, ne opream sub cîte un copac, o luam din nou la fugă, nu încetam să ne întrecem cu glumele, să ne ținem ridicat moralul. In clipa cînd ploaia contenea cît de cît, Hudubas scotea harta lui ferfeniță, încerca s-o confrunte cu terenul, ne arata, spunea el, cu exactitate matematică, locul unde ne aflam şi traseul ce-l aveam de urmat pînă la unchiul sau care desigur că ne va adăposti. Ploaia bătea necruțătoare, oblic, densă, grea, trecuse de mult prin bluzele noastre de vînt, prin cămăşi, dar ca orice ploaie de vară nu ni se părea insuportabilă.

Tot căutînd un adăpost, descoperim la vreo trei-patru sute de metri de acolo o stîncă înaltă, albă, de forma unei intrări de tribunal. Ca un strateg ce era, Hudubaş ne făcu semn s-o luăm într-acolo. Cățărîndu-ne pieptiş, mai căzînd, mai rostogolindu-ne, după un mare efort ajungem acolo. Era ca un intrînd într-o peşteră nu mai adîncă de trei metri. Ne cuibărim noi sub stîncă, ne uităm cu plăcere la ploaia care din nou turna, rapidă şi tăioasă. Tunetele trăzneau şi

bubuiau, acoperindu-ne vocile, vîntul purta orizontal frunzele smulse din copaci, era aspru şi grăbit ca un crivăț în miezul iernii. Prinzînd curaj, îi strigam tunetului: "Aşa, fărtate, mai arde-i una! încă una!" In gura peşterii eram în siguranță, ne făceam socoteala că dacă ploaia ține pînă mai tîrziu ne facem un foc şi ne petrecem acolo noaptea. Va fi şi mai interesant.

Nu ştiu ce i se păru lui Vulpe că îi cere lui Hudubaş binoclul. Se uită el lung-lung, cercetează mai cu seamă partea de jos, de lîngă pîrîu, ne dă şi nouă aparatul, să ne convingem că acolo jos de tot, în chipul unui june maroniu, a unui bivol, moşmăia fiara cu care n-am fi vrut să ne întîlnim: ursoaica. Urca încet, împleticindu-se, în susul pîrîului, cu botul lăsat, iar în urma ei se ținea o mogîldeață care se tot scutura de apă întocmai unui cîine abia ieşit din gîrlă. Acolo, departe, în fundul văgăunii copacii erau rari şi cu toată ploaia noi puteam vedea tot ce se întîmplă, ca într-o oglindă. Cîteodată ursulețul mai găsea, probabil, cîte ceva de mîncare, boabe de zmeură sau mure, ciuperci, mai rămînea în urmă, şi la mîrîitul maică-si dădea fuga s-o ajungă, iar ea mergea tot înainte, în susul pîrîului, fără să se abată din drum. Ne gîndeam: în definitiv ce avem noi cu ei? Urşii îşi au potecile lor, oamenii, pe ale lor. "Ştiți ceva? încercă să facă haz Hudubaş; ce ar fi dacă, aşa cum păşesc departe unul de altul, noi, deodată, haț cu cel mic în rucsac?" "Ce vrei sa faci cu el?" "Să-l creştem, să-l dresăm" "Frumos, rîse Condrat, pe urmă noi s-o facem pe ursarii: tu cu muzicuța, Ciocîrlan cu drîmba, eu cu dairaua: joacă bine, măi Martine! Bună idee ai, Sava!" Eu îi lăsam să discute în voie, mă serveam de binoclu, ca să desluşesc şi mai bine prin rafalele de ploaie ceea ce se întîmplă în vale. Mi se părea ca din cînd în cînd ursoaica îşi ridica botul în direcția stîncii noastre. Presupuneam că se uită la noi. "Ce ziceți dacă o coteşte încoace?" întrebai. "N-am invitat-o," zise Hudubaş. Incercai şi eu o glumă: "Dacă vine, cum îi carnivoră, pe cine credeți că îl înhață mat întîi? Eu nu-i ajung nici pe o masea." Vulpe înghiți în sec: "Bine-bine, tot eu îs calul de bătaie, ia să vedem ce se întîmplă acolo." Mai ținui binoclul încă un minut. Acum vedeam limpede că ursoaica, în loc să-şi caute de drum în susul pîrîului, face o întoarcere de 90 de grade spre noi. Uitîndu se prin binoclu, Vulpe zice: "Să ştiți că vine încoace! Hudubaş, grijeşte de baionetă, să nu ți-o vadă cumva că-i de rău." (Hudubaş chiar îşi scosese baioneta, o ştergea de pantaloni.) Namila din vale păşea peste pietroaie, se mai uita îndărăt la pui, poate îl chema, el dădea fuga, încerca să sară peste bolovanii mai mari, aluneca şi îi ocolea. Infruntând ploaia care acum o bătea în față, ursoaica mergea fără oprire, tot cu ochii spre adăpostul nostru, ca şi cum s-ar fi uitat la nişte prieteni şi le-ar fi făcut semn: aşteptați, îndată venim şi noi! "N-ar fi cazul să strigăm, să prăvălim nişte pietre, să facem zgomot, s-o derutam?" întreabă Hudubaş. Vulpe

zice: "Ursu-i animal încăpățînat, cînd şi-a pus ceva în cap, face". Eu nu mai zisei nimic. Il văd pe Hudubaş cum îşi scoate din rucsac hribii mai mari, să-şi uşureze greutatea, semn că voia s-o tulească. Vulpe face la fel cu hribii lui, îmi scot şi eu vreo cîțiva din cei mai mari, îi depun jos, lîngă ceilalți. Uitîndu-se la mine cît eram de slab în uniforma udă, Hudubaş îmi zice: "Tu ia-o înainte, Lică," Avea o mutră tare îngrijorată. Vocea îi tremura, fața se făcuse ca varul. Işi aruncă rucsacul în spate, în mina stîngă ținea ciomagul, în dreapta, baioneta, vedeam cum îi tremură luciul armei. Vulpe îşi cumpăni şi el bîta. "Duceți-vă voi înainte, eu sînt învățat cu urşii", zise, împingîndu-ne să ieşim din adăpost. Hudubaş face un pas în urma mea, se întoarce cu fața la Vulpe: "Mergem cu toții împreună." Din nou, vocea îi tremura de emoție.

Am luat-o prin ploaie pe coasta muntelui, tot cu ochii îndărăt. Sărind peste pietre şi trunchiuri prăbuşite, ursoaica urca în mare viteză spre vizuina pe care noi o părăsisem. Nu vorbeam între noi, țineam ciomegile dosite, să nu stîrnim fiara. Ne-am depărtat prin ploaie, sa ajungem cît mai repede în vale, de acolo peste colină pînă la unchiul Matiaş. Aşa ne spunea Sava: "Moşu-i numai colea, peste deal." Din cînd în cînd mai trăgeam cu ochiul îndărăt: nu ne urmăreşte nimeni? Ursoaica îşi întorcea şi dînsa botul spre noi, poate rîdea ori ne mulțumea că am cedat locul mamei şi copilului. Mai scotea cîte un răget, ca şi cum ar fi vrut să ne bage în sperieți şi îşi iuțea pasul către fosta noastră ascunzătoare; ursulețul sălta hărnicuț în urma ei, îi părea bine că merge la adăpost. Ajungînd noi în vale, căutam să trecem peste un pîrîu din atîtea ivite ca din senin. Am găsit o punte şi abia am trecut-o că viiturile au şi dus-o. Ne-am oprit pe malul celălalt, mereu verificînd cu binoclul dacă ursoaica nu sa răzgîndit. Nu, nu se răzgîndise: intrînd sub streaşină adăpostului, se uita în toate părțile, să verifice şi ea situația. Işi mai scutura blana, se mai uita şi la puiul care de acum se juca cu hribii noştri. Il luase pe unul mai mare între labele dinainte, săltîndu-l în sus ca pe o păpuşă.

Nu aveam timp de pierdut. Lăsînd acolo dihania cu odrasla ei, ne-am tot dus, bucuroşi că scăpasem numai cu atîta. Ne interesam pe unde s-o luăm, fiindcă aveam impresia că Hudubaş se cam rătăcise. El însă credea cu tărie în instrumentele sale de orientare, avea moralul ridicat şi, ca un adevărat comandant de oşti, ne arăta cu mina direcția în care trebuia s-o luăm ca să nimerim exact la casa unchiului Matiaş. Din cauza ploii situația se schimbase şi în pădurea de jos. Nu mai ploua tare, norii dinspre răsărit se destrămau, între ei apăreau dîre de cer senin, aşa că noi ne şi închipuiam la adăpost. Numai că pîrîul care pe hartă era mic, acum se umflase grozav, revărsîndu-se peste maluri, plescăind şi mugind, măturînd totul din cale. In susul lui se auzea un huruit

prelung, un vuiet sinistru. Noi stăteam cu rucsacurile în spate, ne uitam la şuvoaiele dezlănţuite, ne făceam planuri cum trebuie să procedăm dacă situaţia ar fi durat pînă a doua zi, deoarece în susul muntelui cerul era negru, acolo încă mai tuna zdravăn, iar pîrîul, după cum ne arăta harta, de pe acolo îşi trăgea izvoarele. Cum nu vedeam nici un loc de trecere o luarăm în spusul pîrîului, cu ochii la învolburarea care creştea lîngă noi. Izbind cu furie în stînci şi copaci, pîrîul făcea un zgomot infernal. Drumeagul de alături era acoperit de apă, trecerea dincolo nu mai era posibilă. Mergînd noi pe lîngă albie în sus, căutam vreo trecere, vreun pod, o punte. Apa le luase pe toate şi creştea mereu. Am socotit că cel mai nimerit lucru este să aşteptăm. Era trecut de ora şapte, satul o fi fost el numai peste deal, dar cum să ajungi acolo? Am hotărît să ne sfredelim creierii, în vederea găsirii unei soluţii. Ne arătarăm neputincioşi. Descurajaţi, ne-am continuat drumul, tîrîndu-ne tot în sus, peste stînci, insa loc de trecere n-am găsit. In dreptul unui vad mai larg îl vad pe Vulpe că începe să-şi dea jos nădragii, să-şi deşireteze bocancii. "Ce ţi-a venit, frate?" îl întreb. "Eu sînt greu, am şi raniţa asta cu mine, pe tine te iau în circă, trec dincolo, după aia îl iau şi pe Sava."

"Iţi dai seama ce putere are aici torentul? Te dărîmă de pe picioare! Imbracă-te şi lasă prostiile." Vulpe îşi trase nădragii, legă şireturile.

Mai merserăm cîţiva zeci de paşi. Apa vuia năpraznic, aducea pietre şi butuci, cum s-o treci? Il văd pe Hudubaş că desface funia din rucsacul lui Condrat. "Eu am fost campion de înot la pitici, o să pîndesc un moment cînd apa-i mai limpede, trec dincolo, cu capătul de funie după mine. Pe urma facem o plută, vă trag şi pe voi."

"Alt deştept! rîsei cît se poate de tare. Baga-ţi tu un picior în apă, ai să vezi."

El îşi băgă o mînă. Pînă la cot, constata că viteza torentului era mare de tot: "Chiar aşa, zău; îţi taie picioarele." Renunţă la tentativă.

Peste pădure se lăsa ceaţa, începea să se întunece. Ne continuăm drumul. Dăm de un brad uriaş, nu de mult răsturnat de-a curmezişul afluentuiui. Ne servim de el ca de o punte şi trecem dincolo, rupîndu-ne hainele, zdrelindu-ne feţele şi mîinile. Din cauza torentului tot bradul tremura. Era tîrziu cînd am văzut că trecerea nu ne-a fost de nici un folos. De acum ne aflam între afluentul din stînga noastră şi pîrîul principal; dacă ambele văi s-ar fi umflat dintr-o dată,

cum ne mai descurcăm? Trebuia să mai căutăm, să răscolim, să cercetăm. Ne-am continuat drumul peste stînci şi printre adevărate liane; loc de trecere n-am găsit, pîrîul rămînea adînc şi năpraznic. Văzînd noi un loc ceva mai îngust, unde apa vuia, răstindu-se la noi pe toate glasurile, trecem dincolo de stînci şi

deodată îl vedem pe Hudubaş ducîndu-şi degetul la frunte, semn că în mintea lui scînteiase o idee. Ne arătă un arin crescut într-o parte a pîrîului, cu coroana ridicată pînă dincolo de mijlocul albiei; coama lui era sus de tot, chiar deasupra torentului năpraznic. "Lica, spune băiatul, fuseşi la circ, este? Ai văzut şi filmul cu Tarzan, ai observat cum se trece de pe un copac pe altul". "Şi ce daca? Acolo era vorba de cel puțin doi copaci, ori aici e unul singur." "De asta să nu te doară capul", zice Hudubaş; fără îndoială, îmi ziceam, la ora asta Sava al nostru-i un pic trăznit, poate nu chiar un pic. Il ghiontesc: "Ce strategie ai în vedere?" "O să vezi". Merge la Vulpe, îi scoate din rucsac funia cea lungă, zice: "Acum cine poate să arunce un capăt pînă la creanga aia, s-o încalece ca pe un scripete, deasupra pîrîului?" Abia acum i-am înțeles planul. Vulpe nu prea pricepea mare lucru, însă făcea totul cum i se spunea. Eu urc pe stînca de lingă copac, iau în mînă capătul de funie, îl trec peste creangă, cobor din nou, cu capătul în mînă. "Leagă-l aici", zice Hudubaş. Leg eu acolo capătul, el scoate şi funia cea mica, mergem ceva mai încolo şi din doi butuci aduşi de apa închipuim o plută. Apoi ne întoarcem la arin, eu mă leg de mijloc cu capătul meu de funie şi mă urc pe stîncă. Nu ştiu ce îi spune Hudubaş lui Vulpe şi matahala se încordează, mă încordez şi eu, Hudubaş strigă o dată hurraa! eu mă încordez din toate puterile şi desprinzîndu-mă de pe stîncă îmi fac vînt, iar Vulpe mă împinge cît poate de tare, ajutîndu-mă la salt, să ajung tocmai pe malul celalalt. E drept, cînd am aterizat, mai bine zis amerizat, apa şi noroiul din jur m-au împroşcat pînă la urechi, m-am afundat în noroi pînă mai sus de genunchi şi în clipa cînd atinsei pămîntul strigai: "Urraa, băieți, urra! Fără îndoială, cînd m-am uitat la distanța enormă pe care o parcursesem prin aer, de la stînca de dincolo pînă pe malul opus, înțelegeam că săvîrşisem o adevărată performanță. Strîng bine de capătul de funie, Hudubaş se urcă în arin şi coboară cu celălalt capăt, îl leagă de plută şi punînd-o pe linie de plutire se urcă împreună cu Vulpe, ținîndu-şi picioarele în apă, să fie mai uşor pentru plută, Dincolo, eu legasem capătul de funie de un copac şi le strigam: Ține-ți-va bine, băieți, şi trăsei din răsputeri de funie. Nu ştiu daca băieții m-au auzit (vuietul apei era infernal). Cu toate ca am tras din răsputeri, s-au ținut zdravăn. Şuvoiul duse cam la vale buştenii şi pe cei doi navigatori. Mai mult morți de frică, erau să se lovească de nişte pietroaie ascunse în apă, însă ajung pe malul meu. Cînd îi văd lîngă mine, erau palizi, morți de frică, însă apa în care au intrat pînă mai sus de genunchi i-a înviorat, aşa că am avut ocazia si glas destul să strigăm unul la altul ca nişte disperați: "Urra!" şi să ne îmbrățişăm. Eu încă nu-mi dădeam bine seama ce s-a întîmplat: pesemne că în cădere mă lovisem cu piciorul de o piatră, mă cam durea, dar nu i-am dat importanța. Realizasem o mare victorie în istoria nauticii moderne,

maritime şi aero. Ne-am necăjit oarecare vreme să dezlegam funia de buşteni, fiindcă apa furioasă făcea din ei un fel de şfichi greu, aşa cum îi măciulia de la coada leului sau nu mai ştiu cu ce semăna. Ambarcaţiunea tot sălta pe valuri biciuindu-le aprig, lovindu-se de stînci şi copaci; a trebuit să tăiem funia şi, timp de o secundă, poate nici atîta, ne-am uitat cu oarecare părere de rău cum această plută salvatoare saltă pe valuri ca o raţă uriaşă, pînă se izbeşte de un prag; atunci se întoarce cu dosul, înainte de a plonja cu capul în spuma din cascada. Uzi de tot şi năclăiţi de noroi, am purces în susul pîrîului, drum nemaipomenit de anevoios din cauza pietrelor, a bucăţilor de lemne şi crengilor aduse de şuvoaie, de noroiul care ne obliga să ne afundăm pînă mai sus de glezne. Bocancul drept al lui Vulpe era într-o stare jalnică: talpa i se dezlipise şi atîrna ca o limbă mare, lată, de vacă, abia se ţinea de branţ, a trebuit s-o legăm cu un capăt de funie, să fie şi antiderapantă, foarte necesar în situaţia noastră de atunci.

Se întunecase de-a binelea cînd am ajuns la casa uncheşului Matiaş. Bătrînul îşi agăţase lampasul în vîrful stîlpului de la poartă şi ne aştepta în ploaie, cu gluga pe cap. Cînd ne-a văzut bătrîna moşului a scos un adînc şi lung "tulaai?", parcă în casă n-ar fi intrat nişte băieţi, ci trei malaci abia ieşiţi din băltoacă. Oameni cumsecade sînt muntenii noştri: ne-au cerut să scoatem ce aveam prin buzunare, să dăm jos hainele de pe noi, ca bătrîna să ni le spele, fiindcă, deşi ne curăţasem, pantalonii ne erau scorţoşi din cauza mîlului. Am îmbrăcat cîte o cămaşă de cînepă de a bătrînului, pe deasupra cîte un cearşaf şi am tropăit în jurul unei sobiţe de tuci încălzită la roşu, pînă cînd ni s-a adus cina. Apoi eu, pricepîndu-mă un pic la cizmărie (meseria o deprinsesem de la unchiul Ştefan), i-am cerut bătrînului un ac gros ţigănesc şi o sulă, pe lîngă aţă de fuior şi am cusut la loc talpa de la bocancul lui Vulpe. A doua zi cînd ne-am trezit, uncheşul era plecat cu căruţa la pădure. Ne-am pregătit de drum, Vulpe şi Hudubaş erau veseli, eu mai puţin: peste noapte, genunchiul mi s-a umflat şi cînd păşeam mă durea. Am încercat să merg, nu-mi era deloc uşor. Baba era de părere să aşteptăm pînă vine moşul cu căruţa însă, cum am înţeles noi, dînsul se dusese cam departe şi poate că se va întoarce după-amiază ori deseară, aşa că am hotarît să nu-l mai aşteptăm, cu atît mai mult cu cît la un kilometru de acolo trecea un drum şi am putea găsi o căruţă. Baba mi-a făcut o frecţie cu nişte unsori şi eu simţindu-ma ceva mai bine am plecat împreuna cu băieţii. Merserăm vreo trei sute de metri pîna cînd nu mai văzurăm casa lui Matiaş, atunci ne oprirăm. "Voi duceţi-vă la tabără, eu ramîn aici pînă vine cineva să mă iau, le spun. Adevăru-i ca genunchiul mi se umflare din nou şi nu mai puteam merge. Vulpe zice: "Măi Ciocîrlane, eu te iau în spate, pot sa te duc pînă unde şi-

a înțărcat dracul copiii". Mă şi înhață subsuoara ca pe un săculeț de grîu. Eu mă zbăteam, zdrăngăneam din picioare, el mă luă în cîrcă, gata să mă bage în rucsac. La prima oprire Hudubaş încerca şi el să mă ia subsuoara, îi era foarte la neîndemînă şi nici eu nu mă lăsam. "Ştiți ceva? le zic, iată că şi mie mi-a venit o idee: o sa încerc să mă țin de voi." Mi-am trecut brațul drept peste gîtul lui Sava, pe stîngul după al lui Condrat şi aşa, călcînd pe un singur picior facem o bucată de drum. Nici lor nu le era comod, pentru că unul era mai înalt ca celalalt, iar eu mai scurt decît amîndoi - adeseori le ceream să se oprească, să mai răsuflăm o clipa, mersul la vale fiind mai greu ca pe loc drept. In curînd ne oprim în vale. "De aici nu mă mai duceți", le zic. Servindu-mă de un băț, încep să merg; țopăiam ca un cîine cu trei picioare; nu-mi era la îndemînă. A trebuit să ne aşezăm pe o buturugă, să aşteptam, poate vine vreo căruță. Drumul era presărat cu bolovani mari de piatră, butuci de lemn, băltoace şi copaci rasturnați de pe stînci ori aduşi de viituri, cine s-ar fi încumetat să plece la drum cu căruța? Şi totuşi auzim cum din sus ajungea pînă la noi sunet de clopot. Aşa obişnuiesc muntenii să-şi agate clopote la gîtul cailor. Apăru şi moțul cu un cal şi cîteva ciubere în loc de desagi. Cînd află cum stau cu piciorul mă şi urcă pe cal. Ce fericire-i să mergi călare! ziceam, nu în zadar omul a domesticit calul.

Pe la amiază am ajuns în tabără. Ai noştri erau în mare încurcătură, tocmai formaseră cîteva echipe să purceadă în căutarea noastră.

A doua zi ne-am întors în oraş, să le lăsam locurile celor care sosiseră cu trei autobuze.

26. SOCOTEALA DE ACASĂ ŞI CEA DIN TlRG

După ce m-am întors la internat am stat o săptămînă în infirmerie, pînă mi s-a înzdrăvenit piciorul. Excursia îmi rămăsese în minte ca o amintire frumoasă. Adeseori ne întîlneam cu Vulpe şi Sava Hudubaş, mirîndu-ne cum de am reuşit să trecem peste vîltoare. Impreună mergeam şi la atelier, unde am făcut nişte retuşeri la locomotivă, apoi am împachetat-o pentru drum. In alte două lăzi am împachetat gara, cantonul, semafoarele şi restul. După convorbirea pe care am avut-o la telefon cu Roxana, ştiam că în perioada asta de vară clasa lor se angajase la diferite lucrări în agricultură, cum ar fi recoltarea fructelor şi legumelor, aşa că îi voi găsi laolaltă, să le pot preda rezultatul strădaniilor mele.

In ajunul plecării mă dusei la gară, unde Cîrlig, Vulpe şi Hudubaş transportaseră nişte cărucioare de ale internatului, lăzile cu fierărie şi tot felul de panouri; eu îmi luai bilet pentru trenul de seară, urmînd ca lăzile să ajungă la destinație cu acelaşi tren. Feroviarii care ştiau ce am în lăzi mi-au ajutat ca

transportul sa ma coste cît mai puțin. Către seară îmi luai uniforma cea nouă, bocancii, chipiul de ucenic, ma uitai m oglinda. Nu îmi stătea rau şi chiar găsii ca eram destul de chipeş. In buzunar îmi aveam carnetul cu însemnări şi indicații în legătură cu conducerea trenului, cu diferite reparații ce se pot face "pe parcurs" si mai ştiu eu cînd, să fiu gata cu răspunsul în caz că mă întreabă cineva de acolo. In gară mai verificai o dată dacă lăzile fuseseră urcate în tren. Stăteau bine în vagonul de bagaje, chiar lîngă uşă. Trecînd la locul meu în tren, începui să fluier ca un călător obişnuit cu drumurile, deşi eram grozav de emoționat. Cum altfel să te simți cînd ştii ca a doua zi o să-ți vezi vechii prieteni, să le duci un dar minunat! Imi si închipuiam cum or să mă întîmpine băieții, cum or să mă poarte pe sus, după obiceiul de acum doi ani, cînd eram asul fotbaliştilor din şcoala lor. Trenul trecea ca vîntul printre pilcuri de păduri, prin cîmpii şi livezi, îi auzeam ritmul roților: vin-vin! Vin-vin! Iaca-vin! Iaca-vin!

Cum pornisem seara, în curînd se lăsă întunericul. In tren erau puțini călători, în compartimentul meu doi bătrîni somnoroşi, mergeau mai departe ca mine, aşa că m-am ghemuit în colțul de lîngă fereastră şi ridicîndu-mi gulerul, îmi trasei cozorocul peste ochi, încercînd să adorm şi eu ca orice călător. Nu am adormit decît tîrziu, pe la unsprezece, dar din cînd în cînd mă trezeam să întreb la ce gară am ajuns, cîte au mai rămas pîna la destinație şi să adorm din nou. Trenul gonea în întîmpinarea soarelui. Ieşisem din munți, coboram la vale, în jur dealuri mai lungi şi mai rotunde, cu podişuri întinse de grîne coapte; prin lanurile mai expuse la soare secerătoarele îşi începuseră lucrul. Cum cei doi bătrîni cu ițari se treziseră şi scoseseră din desagi nişte cîrnați, pîine şi țuică, eu ieşii pe culoar, să mă uit mai în voie la peisaj. Stînd acolo singur, cu ochii la minunatele întinderi, cu cîte un pom-doi crescuți pe coaste ori în vîrf de deal, îmi amintii de fostul meu dascăl de istorie, Margine Ion; dînsul îi spunea ținutului Terra Blachorum, - țara sau ținutul Valahilor, rămas în mintea mea sub numele de Voievodatul lui Gelu, voievod care fusese răpus aici, prin apropiere, pe malul pîrîului Căpuş. Imi venea în minte şi ce văzusem numai cu o săptămînă-două mai înainte, cu ocazia excursiei în Apuseni. Ce locuri minunate sînt la noi, numai să ai timp să le vezi. Mă mai uitam şi în compartiment; uncheşii nu mai isprăveau cu cîrnații, castraveciorii şi țuica, aşa că am mai aşteptat vreo jumătate de ora pînă observai că oamenii îşi împachetaseră la loc bunătățile.

Ajunsei la destinație la ora opt fix. Pînă să-mi iau lăzile, să găsesc şi o căruță să le transporte la liceu, s-a facul ora noua. Nu telefonai nimănui de sosirea mea, pentru ca surpriza să fie cît mai mare, considerînd că era zi de marți şi toți trebuiau să fie la şcoală unde era de lucru la grădina de legume. Pe drum observai că oraşul se schimbase mult: răsărise un cartier nou, se iviseră

cîteva străzi şi nişte clădiri pe lingă fabrici, cu firme la poartă. Nici nu ştiu cum, tot căscînd ochii la noutățile din oraş, mă pomenii în poarta liceului, adică a fostei mele şcoli elementare. Coborîi lăzile din căruță, mă interesai unde îmi sînt foştii colegi. Portarul îmi spuse că elevii plecaseră de la opt la o fermă, fiind solicitați de urgență să recolteze fasole verde şi nu se ştie cînd se vor întoarce. Poate pe seară, cum s-a mai îtîmplat de multe ori. Ii spusei că am nişte materiale comandate de şcoală şi numai după aceea îmi dădu voie să trec lăzile dincolo de poartă. In şcoală nu le găsii decît pe tovarăşele secretare cu cafelele dinainte; se uitau la mine cam de sus, ca şi cum le-aş fi cerut de pomană. Le întrebai respectuos dacă îl cunosc pe elevul Bumb, cel cu un picior mai scurt. Atunci una îşi aprinse o țigară şi îmi spuse că băiatul este într-a unsprezecea şi a rămas acasă din cauza piciorului. Ii spusei că voi merge să-l caut, dar mai întîi tare aş mai vrea să-mi văd fosta clasă şi spre marea mea mirare tovarăşa secretară îmi dădu voie. Imi găsii clasa, nu departe de cancelarie. Sentimente ciudate puseseră stapînire pe mine cînd îmi revăzui banca unde am învățat. Era aceeaşi, tot în fundul clasei, cu mici zgîrieturi, e drept, acoperite cu vopsea albă. Sus, în stînga uşii de la ieşirea din clasă descoperii urma acelei găuri mari, de unde căzuse bolovanul de moloz dărîmat de Țarălungă şi pentru care îl învinuisem pe Pantazi şi cînd să reparăm stricăciunea ne buşiserăm unul pe altul de umpluseram sala cu praf, de l-am pus în mare încurcătură pe bietul profesor de chimie, sosit chiar atunci să-şi facă ora. Aici, în fața băncilor, păstrasem în mare cinste cupa sportivă a şcolii, cîştigată de clasa a VII G cu ocazia celebrelor noastre meciuri (ce mai fotbalist fost-am cu atunci!). Ieşii sfios din şcoală, în curte ma înveselii puțin, amintindu-mi că aici, sub zid, l-am tăvălit în praf pe băiatul acela de trei ori mai gras ca mine, cu care mai tîrziu ne-am făcut buni prieteni; trecui pe la casa Horincarilor; în ogradă nu era decît fratele mai mic, Panel, care nu mă recunoscu, dealtfel aproape că nici eu pe el, pentru că se făcuse dolofan. Trecui pe lîngă ograda Roxanei, unde pomul acela - părul, crescuse şi mai înalt, avea pere multe, încă verzi, iar jos, lîngă tulpină, un cîine. Camera în care acum cîțiva ani fata cînta la vioară, avea storurile trase, părea că nimeni nu era acasă. Nu-l găsii nici pe Țarălungă, nici pe Ucă Bogdan, cocoşii de tablă ai lui Haralambie erau tot sus pe acoperiş, zdrîngăneau la adierea vîntului; la fosta casă a unchiului Ştefan era un stăpîn tînăr, probabil un şofer, un camion stătea în curte, în fața şopronului pentru lemne, acolo unde unchiul Ştefan, venind cu război asupra mea, avusese de gînd să mă rupă în bătaie. Fugisem, altceva ce puteam face! Trecui şi pe la Zornea Pelaghia, cea cu picioarele lungi, revăzui şopronul în care pe vremuri ne ghiftuiam cu struguri şi must. De acolo o luai pe o potecă pînă în deal, unde locuia Bumb. O fi fost el elev în ultima sau penultima

clasă, însă si acum îşi pusese şorțul de piele şi îi ajuta meşterului la potcovărie. Bumb crescuse puțin în înălțime, mai mult în latime, avea un cap rotund, mare cît o minge de fotbal, era indesat, serios şi cuminte. Ne-am repezit unul la altul si ne-am îmbrățişat ca doi prieteni vechi ce eram, strigînd: "Tu eşti, mai, ce mai faci?" "Da tu?" Ne pupam, ne băteam pe umeri, săream în sus de bucurie, deşi Bumb era de fel cam tăcut. Ma recunoscu şi taică-său, îi dădu voie fiului să ia din atelier nişte instrumente şi să vina cu mine. Plecarăm la şcoală; pe drum trecurăm pe la tovarăşul profesor Margine, acum pensionar. Dînsul interveni prin telefon la secretare să mi se pună la dispoziție o sală de clasa pentru montarea trenului.Intr-adevăr, ne-au pus la dispoziție o sală de clasă, tocmai îu care învățasem eu cînd eram în clasa a şaptea şi pînă la ora trei am reuşit să montăm trenul. I-am arătat lui Bumb cum se conectează la rețeaua electrică şi toate celelalte legate de conducerea trenului pe traseu. Bumb era un băiat isteț, de îndată a prins toate şmecheriile, aşa că puteam sa fiu pe deplin mulțumit că las acolo un băiat de nădejde. Imi păru nespus de rău cînd aflai că băieții se vor întoarce de la muncă abia pe înserat, cu camioanele, tarlaua de lucru fiind foarte departe, iar trenul meu, singurul mijloc pentru întoarcere, pleca din gară pe la ora cinci. Pe la ora două fusesem chemat la cancelarie: domnul diriginte Margine mă invita prin telefon să iau masa la dînsul; cum încă mai aveam de lucru îl mințîi că mă invitase Bumb şi nu mă dusei la niciunul. Eram aşa de fiert din cauza lipsei celorlalți colegi, încît nu-mi ardea de mîncare. Aveam la mine hrană rece şi puteam să mă descurc. Bumb se interesă cum îi la şcoala unde învăț, îi spusei cîte ceva, că mai am un an-doi şi ies meseriaş, pînă la urmă tot mecanic de locomotivă; dar mai întîi să-mi fac serviciul militar, şcoala de fochişti şi pe locomotivă ca fochist 25.000 de kilometri, apoi 11 luni la şcoala de mecanici, îi dădui şi amănunte: "La început orice mecanic face un stagiu la mărfare, apoi la trenuri de persoane, accelerate, rapide, internaționale; nici nu-ți poți închipui ce interesantă îi munca mecanicului! Locomotiva-i o uzină, măi Bumb, o uzină pe roate." Simțeam că băiatului îi părea rău ca din cauza piciorului nu va putea ajunge mecanic. Incercai să-l consolez, să-l încurajez: "Cum ştiu că înveți bine, poți ajunge inginer la căile ferate, cînd ne-om întîlni, o să-ți spun: "Să trăiți, tovarăşe inginer!" Şi tu de colo: "Să trăieşti, tovarăşe mecanic!" Iar o să fim prieteni. El rîse şi la despărțire ne îmbrățişarăm iar.

Se făcuse patru şi jumătate. Ca sa ajung la gara trebuia s-o iau repede la picior, iar Bumb cu piciorul lui mai scurt.. Mergînd eu singur spre gară, cam trei kilometri, simții un mare şi adinc pustiu în suflet şi o părere de rău că nu-mi văzusem prietenii. La gară ma aşezai pe o bancă: gândurile şi tristețea nu-mi dădeau pace şi, ca să le înlătur, îmi făceam tot felul de planuri. Ințelegeam că în

situația mea trebuia să întreprind ceva, bun-rău, cum o fi, în orice caz, ceva ieşit din comun, aşa că numaidecît îmi veni în minte o idee nu prea îndrăzneață: ce ar fi să călătoresc iepureşte? Mai călătorisem eu, nu-i vorbă, cînd aveam puțin peste zece ani şi o scosesem bine. Adică stăteam culcat ca un lemn pe acoperişul vagonului, mă uitam la cer şi la stele, pentru că era noapte, vară şi cald. Asta era în prima zi după fuga mea de la circ. Trenul gonea pe cîmpie şi eu îmi ziceam ce bine-i cînd eşti liber să te uiți la cerul patriei; or, tocmai cînd eram cu ochii la cele mai frumoase constelații, îl auzii pe conductor: "Care eşti acolo, mă?" Dau eu să cobor pe la capătul celălalt al vagonului, dau de alt controlor cu felinarul în mînă: "Ia coboară încoa', flăcăule" şi cînd cobor scara, mă şi pomenesc haț de o mînă, haț de alta, ca un ied înşfăcat dintr-o dată de doi lupi flămînzi. Le spusei cîți ani aveam, că am fugit de la circ; ei şi-au împins mai pe ceafă chipiile, ba le-au luat şi în mîini, să se scarpine în vîrful capului ca să stabilească amenda pe care să mi-o dea şi în care stație să mă coboare. Văzînd însă că nu-s deloc speriat şi vreau să le dau cinci lei mită, unul zise: "Bagă-ți, mă, gologanii în buzunar şi zboară la prima stație." Mă împotrivii: "Ce să fac eu la prima stație? Trebuie să merg mai departe, în satul cutare, am un unchiu". "Aşa spune, mă, e tutorele tău, cum îl cheamă?" Domnul ceferist îşi scosese din taşcă un carnet sa noteze numele, adresa, totul. Nu le spusei nici un nume pe motiv că unchiul mă jupoaie de viu dacă află, "mai bine lăsați-mă să merg pînă acolo." Dumnealor se uitară iar unul la altul, se mai scărpinară, ca la un ordin, în vîrfurile capetelor şi celălalt zise: "No, bine, te ducem cu căruța, da să nu mai fugi de la orfelinat că-i bucluc". Le promisei, iar dînşii mă poftiră în vagon, zieîndu-şi: pădurea-i a noastră, iepurii noştri. Nu ştiu dacă vorbele astea erau de la ei ori le citiseră în vreun ziar, însă mie îmi plăcură grozav; la coborîre le mulțumii frumos, iar vorbele lor cu pădurea şi iepurii nu le-am uitat nici pînă azi. Imi dădeam seama că toți călătorii fără bilete sînt un fel de iepuri. Asta a fost atunci; acum că mai crescusem şi aveam buletin, situația era alta; eu voiam să văd cum se simte ucenicul cînd zboară prima dată cu locomotiva. Nu greşesc dacă spun zboară, Nea Sandu Furtuna povestea că atunci cînd te sui pentru prima dată pe locomotivă şi o întinzi cu o sută pe oră, te simți nu ca un om, ci ca o pasăre, ca un vultur, un şoim, chiar un semizeu dacă nu un zeu. Imi veni în minte că aveam ocazia să verific.

Pîna se însera binişor mă strecurai prin vagoane, să nu mă vadă conductorul şi de îndată ce se făcu întuneric ma apropiai de locomotiva. Era fierbinte, iradia pînă departe căldura şi mirosea plăcut a fum şi cărbuni. Era o locomotivă splendidă, un 142 (aşa mi se părea: splendidă şi uriaşă, schema ei o văzusem în camera lui nea Sandu). Pîndii cînd mecanicul şi fochistul se urcă la

locurile lor; atunci țup şi eu pe tender, ca un motănel, mă cuibării pe stiva de cărbuni, unde era şi un mic acoperiş de tablă. Cum uniforma îmi era de culoare întunecată, credeam că n-o să mă vadă nimeni, numai eu vedeam totul în jur, pînă şi pe cei dinlăuntrul locomotivei. Imi ziceam că o să am ce le povesti băieților.

Aşa începu celebra mea călătorie de noapte.

27. CĂLĂTORIA DE NOAPTE

Din locul unde ma cuibărisem puteam vedea în interiorul cabinei mecanicului rozetele, pîrghiile şi manivelele, robinetul frînei, dispozitivul pentru închiderea frînei Westing House care, ştiam de la teorie, comprimă aerul la şase atmosfere şi presiunea o comunica prin robinet la conducta generala din lungul trenului. Repetai în gînd: răsuceşti la stîngă robinetul, barele intră în acțiune, întrerup legătura cu rezervorul central; aburul dinlăuntru ieşind afară face ca presiunea să scadă, încît aerul comprimat în rezervorul auxiliar de sub fiecare vagon trece în butoiaşul frînei, împinge pistonul, antrenează barele care, la rîndul lor, împing saboții pe şinele roților; trenul n-are încotro şi trebuie să se oprească. Deştept băiat, îmi ziceam, păcat că nu te aude nimeni, să-ți facă o apreciere obiectivă. Ma uitam pe deasupra trenului care alerga ca un uriaş miriapod metalic, format din frînturi huruind una în coada celeilalte. Imi plăcea că fumul trecea în mare goană pe lingă mine şi peste aripa de acoperiş de deasupra mea. Locomotiva nu părea a fi nouă, nici proaspăt scoasă de la reparație, dovada, un scîrțîit şi o hîrîială pe care urechea mea experimentată le recepționa la intervale ca pe nişte semne secrete, primite de la un post de radio necunoscut. Fochistul se vedea a fi om priceput, nu băga în foc mai mult cărbune decît era nevoie şi pe la nasul meu nu treceau decît şuvițe subțiri, fără zgură, fără praf (asta era cel puțin părerea mea, pînă la urmă o să vedeți în ce hal am ajuns acasă).

Intr-o gară mai mare trăsei un pui de frică: îmi era teamă că fusesem descoperit. Locomotiva pufăia larg şi frumos, cum îi stătea bine unei locomotive 142 cu şapte osii: una în față, alergătoare, patru la mijloc, purtînd toata greutatea pe umerii lor, două la urmă, tot un fel de alergătoare. De acolo şi denumirea locomotivei: 142. Cum locomotiva se oprise tocmai în dreptul felinarului, a trebuit sa ma fac mic de tot, cit mai invizibil. Eram atent şi la discuția de sub felinar. Fochistul ungea locomotiva, îi turna ulei mineral pe la cuzineți, la încheieturile bielelor, făcea purjarca căldării. Mecanicul coborîse, de acum stătea lîngă felinar. Era un bărbat înalt şi solid, proaspăt bărbierit,

bascul nu-i ascundea fața ovală, cu o expresie de om bun. Lîngă el era un ceferist mai în vîrstă, poate şeful gării şi doi civili mai tineri, cu bluze uşoare de vînt. Şeful gării le demonstra celor doi civili ca trenul fiind complet nu mai poate lua nici un vagon în plus, deci vor trebui să aştepte un alt tren. Se pare că unul dintre civilii tineri se resemnase, celălalt vorbea şi gesticula, să-l convingă pe interlocutor. "Poftiți, întrebați şi mecanicul", zise ceferistul pe care îl socoteam şeful gării sau al biroului de mişcare. Tînărul se apropie de mecanic, salutîndu-l cu respect, îi vorbi încet, domol, făcea şi semne ca vagoanele lui cu excursionişti stăteau nu ştiu de cînd în gară. Fiind mai înalt, mecanicul se aplecase asupra tînărului şi-l asculta cu atenție; cum stătea cu mîinile în buzunare, ori cu ele adunate la piept, se vedea că era îngrijorat, cine ştie ce idei avea, îşi muşca mereu buza de jos, în sfîrşit, zise: "Două dintr-alea mari? Ce tonaj, tovarăşu şef?" i se adresă şefului de gară. Acesta îi spuse, o cifră adăugind: "Eu le-am spus că locomotiva nu le poate duce." Tînărul în bluză de vînt încercă s-o îndulcească: "Dacă mecanicu-i bun, duce". Mecanicul se uită la ceasul de la mînă, se întoarse la colosul de oțel apoi către ceferişti: "Cuplați, remorcați, pe răspunderea mea." Eu aveam impresia că acel şef de gară sau al biroului de mişcare voia să protesteze, doar pînă atunci le demonstrase civililor că n-au altă ieşire decît să aştepte pînă a doua zi, cînd ar putea fi remorcați de un personal sau mărfar cu vagoane puține. Mecanicul rămase la ale lui: "Am spus că pe răspunderea mea". Un ceferist deja semnaliza nu ştiu cui să împingă vagoanele în coada trenului nostru. Chiar atunci veni dinspre gară un civil mărunt şi înfipt, îmbrăcat într-un pardesiu de culoare închisă. Gesticulînd, omul mărunt îi spuse şefului de gară ca a studiat problema şi vagoanele nu pot pleca decît a doua zi după-amiază şi cînd auzi că mecanicul deja dăduse dispoziții de remorcate, se opri în fata lui. Omulețul era dîrz, pălăria neagră, cu borurile mari ce îi ascundeau fața smolită, nu însă şi mustața care i se vedea albă ca de argint. "Dumneata îți dai seama ce munte de deal ai în față? Ăla poate să te aducă îndarăt şi atunci garantează cineva ca nu se poate întîmpla o catastrofa?" "Ce catastrofă, domnule inspector, de ce catastrofa ar putea fi vorba? Am spus ca iau totul pe răspunderea mea. Imi cunosc maşina, ştiu ce poate". "Nu trebuia să intre în reparație generală?" îl mai amenință inspectorul. Aici mecanicul o lăsă ceva mai moale, pînă la urmă se aplecă reverențios asupra bătrînului: "Vagoanele stau aici de două zile, cît să mai stea?" .Asta nu-i treaba dumitale, tovarăşe mecanic." "Adevărat, nu-i treaba mea şi ma întreb de ce nu-i şi a mea, tovarăşe inspector? M-au rugat, le-am răspuns ca-i remorchez pe răspunderea mea", mai zise, întorcîndu-se la locomotivă, să-l certe pe fochist că risipeşte prea mult abur cu purjarea, cînd au atîta nevoie de rezerve.

Fochistul opri purjarea şi mai arunca vreo zece lopeți de cărbune în cuptor. Iar cărbune era destul: se aprovizionaseră în gara în care eu mă urcasem pe tender.

Nu ştiu ce vorbe mai schimbară între ci ceferiştii; bătrînelul mai aminti o dată de rampa care-i aşteaptă pe traseu, că unii au pățit-o şi s-au ales cu pedepse. "N-o să se întîmple nimic", se încăpățînă mecanicul şi urcă sprinten în locomotivă. In curînd eu simții ca un ghiont uşor: în coada trenului fuseseră ataşate cele două vagoane şi de îndată colosul de oțel porni la drum. Trecurăm pe lîngă niste magazii mari, îl auzim pe mecanic: "Acu' dă-i cărbuni din gros!" iar fochistul mai aruncă în cuptorul încins o gramadă de lopeți. La lumina becului din cabină, observai ca inlăuntru nu erau numai mecanicul şi fochistul, ci şi civilul acela mărunt, cu mustăți albe şi borul pălăriei tras peste ochi, mă miram cum de nu-l văzusem urcînd. Bătrînul se retrăsese într-un colț, numai borul pălăriei şi vîrful nasului i se vedeau. Era cazul să mă întreb de ce s-o fi suit: să vadă cum se comportă o locomotivă supusă la supratonaj ori m-o fi observat pe mine, iepurele de pe grămada de cărbuni? Fără îndoială, era unul dintre inspectorii sau controlorii care se urca în trenuri sa le facă necaz călătorilor fără bilete, însă pentru mine partea interesantă era că omul se urcase în locomotivă şi nu în vreun vagon. Batrînelul abia dacă schimbă două cuvinte cu mecanicul; aruncase o privire asupra aparatelor de bord şi se retrăsese într-un colț, lîngă uşița metalică dinspre fochist. Mă gîndeam că dacă m-ar fi văzut, ar fi fost cazul s-o şterg de acolo, tot în secret, pe nevăzute, cum mă urcasem. In cele din urmă îmi spusei că şi eu sînt ceferist şi nici nu-s chiar aşa de laş să-mi fie teamă de un inspector. Cei trei din locomotiva parcă amuțiseră, iar maşina duduia de se cutremura tot jurul. Coboram în pantă, viteza se mărea, o vedeam şi după repeziciunea cu care stîlpii fugeau îndărăt, ca şi cum cineva i-ar fi întins cu mina, fără să le schimbe poziția verticală. Cînd trenul începu să urce, îl văzui pe mustăcios că începe să se agite. Mecanicul deschise robinetul de păcură. Cum focul se înteți, închise la loc robinetul de păcură, îl deschise pe al nisiparilor; locomotiva se opintea vîrtos, gemînd şi duduind. Urcam în mare viteză; pe lîngă noi alergau case întunecate sau cu lumini mici de tot la ferestre, copaci rotați în forma unor mari pete de întuneric proiectîndu-se pe cerul senin. Treceam pe lîngă mici dîmburi de pămînt ori cîmpuri cu întinse culturi, probabil de sfeclă, iar înaintea noastră se întindeau albe, lucitoare ca două corzi de argint, pînă către vîrful dealului, liniile ferate. Mecanicul era cu ochii cînd la aparate, cînd la dealurile din stînga, adică din partea unde stătea el; fochistul tot deschidea şi închidea robinetul de păcură, mai arunca şi cîte cinci-şase lopeți de cărbuni şi închidea imediat uşița de metal, să nu se răcească vatra cuptorului; la lumina becului, fața fochistului se vedea lucind ca dată cu ulei. Eram în urcuş;

locomotiva pufăia ceva mai greu, avea mersul împiedicat, îngreunat de ceva, ca şi cum cineva ar fi ținut-o pe loc. Ziceam şi eu: "Acu-i acu!" Din locul unde credeam că sînt destul de bine cuibărit, să nu mă vadă nimeni, vedeam limpede cum bielele-motoare îşi micşorau mişcările; însemna ca cele două vagoane supra-tonaj trăgeau trenul înapoi. Ma aşteptam ca inspectorul să-i spună mecanicului: "Adineauri ți-am recomandat ceva, nu m-ai ascultat, acum iată consecințele", însă bătrînul nu scotea nici un cuvînt şi urmărea cu încordare mersul încetinit al trenului. Maşina înghițea lacom zecile de metri cubi de aburi şi cerea mereu, sleită de puteri, aşa cum un om bolnav poate sa mănînce oricît şi orice şi totuşi slăbeşte. In sfîrşit, auzii vocea inspectorului: "Acum ce zici, domnule mecanic, biruie maşina?" "Musai!" răspunse vocea răguşită a mecanicului. Văzui prin hublou cum omul răsucea de zor dispozitivul injectorului de păcură, deşi locomotiva se urnea tot mai încet, cu fiecare secunda mai încet. Inspectorul trecuse lîngă uşa de metal a locomotivei, sa privească dealurile din dreapta, care se mişcau şi ele supărător de încet, ca şi cum prin sîrme nevăzute ar trage înapoi garnitura trenului. Văzînd cît de încet mergem, îmi venea sa sar de pe tender, să fug alături ori chiar să împing, ceea ce, îmi dădeam seama, era o absurditate. Mecanicul îi spuse ceva fochistului, care tocmai, aplecîndu-se peste portiță, vorbea cu locomotiva: "Hai hai, încă o țîră, îndată sîntem în deal". Se vede ca inspectorului nu-i plăcură vorbele: "Ce bine ar fi dacă am avea şi o locomotivă care să ne împingă din spate!". "Ar fi, dar nu-i!", ripostă de îndată mecanicul.

Locomotiva gîfîia greu, zgomotos, nu se oprea, vagoanele se tîrau din urmă, supuse. In cele două de la coada trenului răsunau cîntece, vagoanele de dincoace erau întunecate. Imi veniră în minte vorbele lui nea Sandu Furtună: călătorii dorm, povestesc de ale lor, petrec, siguri că ajung la destinație; mecanicul nu doarme, el are grijă de toți. M-aş fi aşteptat ca mecanicul sa zică şi el ceva, măcar o înjurătura, însă el tăcea la lucrul său şi aparatele sale. Maşina gîfîia greu, tot mai greu. Inspectorul se framînta pe loc, se vede că era nervos. La început se uita pe portița din dreapta, la dealul care se ridica alungit şi înalt în fața noastră, mai bombănea ceva ca pentru el, se uita şi la micile case cu luminile abia licărind printre livezi întunecate. Il auzii: "Va sa zică nu mai spui nimic, domnule mecanic?" "Spun ca o scoatem, trebuie s-o scoatem!'', răspunse, aproape strigînd. "Dumneata spuneai că îți cunoşti bine maşina". "O cunosc, sigur, cum să n-o cunosc? Greşeala a fost, tovarăşe inspector, că s-a purjat prea mult căldarea, înainte de urcuş." Inspectorul tăcu pentru o clipă, se mai uită la dealurile care

se mişcau încet, îndărătnic de încet, îşi aminti de ceva: "Un conducător de maşină trebuie să se gîndească la toate." "Ştiu, trebuie", se arătă de aceeaşi părere mecanicul, strigîndu-i ceva fochistului, care dădu la maximum injectorul de păcură. Cuptorul dudui puternic, se cutremură.

Trenul mergea încet, nu se oprea. Auzîndu-le discuția care nu prevestea nimic bun, eu mă ridicasem în picioare, chiar căutam un loc potrivit pe unde să cobor, fiindcă oricum, ma simțeam şi eu vinovat, ca şi cum din cauza mea trenul mergea aşa de încet. Mai trecu vreo jumătate de minut, doamne, ce lung! Inspectorul tăcea, înciudat, mecanicul de asemenea; ne apropiam de vîrful dealului, foarte încet dar ne apropiam. Eu stăteam în picioare şi nu mă sinchiseam că inspectorul cel mustăcios îşi băgase capul prin hubloul tenderului şi se uita la mine. "Mă, îl auzii, stai jos şi nu cumva să-ți vină în gînd să sări de acolo ca te zdrobeşti, auzi tu?" Inchise la loc hubloul, în timp ce fochistul striga ca un puşti ieşit la recreație: "Gata! Sîntem pe culme!" Eu mă aşezai din nou pe cărbuni, copleşit nu de frică, ci de bucurie: locomotiva trecuse de vîrful dealului, vagoanele cu excursionişti erau încă dincolo dar veneau, supuse, în urma noastră ca nişte boi osteniți, legați unul în coada celuilalt. Imi venea să sar în picioare, să strig: "ura!" Abia m-am abținut.

Eram tare atent cum locomotiva prinde forța, cum dealurile rămîn în urmă, cînd simții că cineva mă apuca zdravăn de picior. "Ia dă-te încoace, frățioare." Era fochistul, strecurat nu ştiu cum pînă la mine. Nu avui încotro şi coborîi, gîndindu-mă ca de îndată inspectorul acela mînios o să puna gheara pe mine. Dumnealui se arătă destul de calm, urmarea cum fochistul care mă capturase ca pe un răufăcător şi mă predase autorității superioare de acum se repezea cînd să umple cuptorul cu cărbuni, cînd la tot felul de rozete şi robinete. Eu stăteam umil şi înfricat ca un iepure abia prins, îmi simțeam brațul strîns ca într-un cleşte de mina osoasă a inspectorului. "Puteți să mă lăsați că nu fug, pe cuvînt de onoare", îi spusei şi inspectorul acela acru zîmbi pe sub mustață, eliberîndu-mi brațul din strînsoare. "Cum ai zis? mă întreabă; ce-i aia la tine onoare?"

Imi rezervai timp de gîndire. Se vede că nici mecanicul, nici fochistul nu erau îngrijorați sau curioşi de prezența mea acolo, avînd o problemă, cum am înțeles, mai importantă, aceea a recuperării minutelor. Locomotiva prinse puteri, alerga pe loc deschis, casele şi pomii începuseră să rămîna tot mai repede în urmă, dîrele negre ale drumurilor de țară alergau după noi şi în fața noastră, pe lîngă linie. Trenul bubui peste un pod înalt de metal, trecu peste încrucişări de linii, pe lîngă o gară, mecanicul răspunse la salutul unui ceferist, se uită la ceas: "Am scos două minute", îi şopti fochistului. "Fain, răspunse acesta, să vedem cîte mai scoatem". Mai aruncă nişte cărbune în cuptor, după care, scormoni cu

vatraiul în cărbunii încinşi, închise uşița cuptorului. Abia acum inspectorul mă zmînci de braț: "Nu mi-ai spus ce cautaşi acolo? Iți dai seama că eşti negru ca un drac?" Se poate să fi fost şi negru ca un drac, însă nu numai pe dinafara: fumul îmi intrase în urechi, în gît, cred că numai dinții îmi rămăseseră albi. La un semn al inspectorului, fochistul scoase dintr-un robinet apă caldă, îmi turnă să mă spăl. Găsi într-o lădiță un prosop şi probabil ca de îndată începui şi eu sa semăn a om.

"Acu' să-mi spui cine eşti şi ce cauți acolo", îşi aminti de mine mustăciosul. Ii spusei cine eram eu, de unde veneam, pentru ce mă urcasem pe tender şi tot îi dădeam cu gura că fiind ucenic la căile ferate, mecanic de locomotivă am de ghid să mă fac. Mecanicul mă ascultă şi el cu atenție, schițînd mereu un zîmbet binevoitor, fochistul trăgea vîrtos la lopată. Inspectorul nu se lăsa dus de poveştile mele. "Ai vreo legitimație la tine?" mă sfredeli prin ochelarii cu lentilele foarte mici, ca nişte nasturi, dealtfel potriviți pentru fața lui îngustă, cu puțin mai mare ca a mea. Mă zgîiam la el: "Legitimație de călătorie? N-am, tovarăşe inspector general." Omul se încruntă pentru o clipă, coborîndu-şi pînă pe ochi sprîncenele stufoase, negre ca pana corbului, contrastînd izbitor cu mustățile albe. "Ai bilet de voie?" "Am, cum să nu am", din nou pornii să-mi vrăvuiesc buzunarele. Fără îndoiala, aş fi avut bilet de voie, dacă aş fi aşteptat să-l semneze tovarăşul director, însa fusesem grăbit şi plecasem, cum se zice, fără învoire scrisă. "Nici bilet de voie?" se miră; şi ce fel de locomotivă ai dus tu în dar la şcoala aia? Tu ai construit-o? Aha, cu ajutoare; din ce ați construit-o? Cum, tu ai tras la strung roțile, le-ai ajustat? Ai buletin? Il aveam, desigur, îl țineam în carnetul meu de elev; i le întinsei pe amîndouă. Inspectorul se uita mai întîi la buletin, confruntă fotografia de acolo cu cea din carnetul de elev, pe care o lipisem poate întîmplător, zise, mda, el e, se adresă celorlalți şi din nou mi se adresă mie: "Şi cum de călătoreşti aşa, iepureşte? Nu cunoşti legea, regulamentul?" Cunoşteam, cum să nu cunosc legea şi regulamentul, însă ce folos? Mă uitam cînd la fochist, cînd la mecanic, parcă le-aş fi cerut sprijin. Mecanicul, un bărbat solid, încă tînăr, îşi căuta de rozetele şi pîrghiile lui, fochistul mocoşea la cutia de foc; pe față, pe gît şi brațe îi lucea sudoarea. Inspectorul îşi apasă mai pe ochi borul pălăriei: "Acum ce te faci daca te amendez?"

"Daca tovarăşul inspector general găseşte că-i bine, eu ce sa mai fac? Am călcat legea de exploatare a căilor ferate, plătesc."

Işi ridică mai pe frunte pălăria: "Din ce sa plăteşti?" "Din pensie".

Tuşi, să-şi dreagă vocea: "Ce fel de pensie?"

Ii spusei că sînt orfan de război şi în această calitate am un fel de pensie. Moşul se lumină la faţă: "Bine, înţeleg; zici că mecanic vrei să te faci?"

"Da, tovarăşe inspector general, mecanic de locomotivă", răspunsei fără ezitare. Şi pe drept ori pe nedrept mă bucuram că, oricum, fac şi eu parte din marea familie a ceferiştilor. Atunci îl văzui pe inspector că scoate ceva din buzunarul stîng, de sus, al pardesiului; era un fel de carnet de piele în care avea cîteva creioane mici, colorate. Scoase un creion, mi-l arătă: de ce culoare-i? Mai scoase unul: ăsta? Bun, ăstlalt? Uita-te bine să nu confunzi. Stăteam la îndoială dacă nu cumva confund albastrul cu o altă culoare. Ma mai întrebă de cîteva ori, băgă carnetul în buzunar. "Aveţi la şcoală un doctor de ochi?" Eu ştiam că avem un doctor, nu ştiu dacă era şi de ochi. Moşul zise: "Nu se poate ca la şcoala voastră să nu fie şi un doctor de ochi, un oftalmolog şi dacă nu, întreabă şi tu, găseşte unul, să vadă ce-i cu ochii tai şi dacă poţi să te faci mecanic de locomotiva". Mă ţinui semeţ: "Dar eu vreau mecanic să fiu, neapărat, tovarăşe inspector general". "Multe vrea omul, băiete". Scoase din nou carnetul, din el două creioane, numai două, le ţinu la spate un minut, le amestecă, îmi arătă cînd unul, cînd altul. Din nou încurcam culorile. Inspectorul îşi puse în portmoneu cele doua creioane. "Pentru mine e limpede, zise, te duci neapărat la oftalmolog, să fie limpede şi pentru tine."

Rămasei cu ochii în jos. Mai bine mă amenda naibii decît sa-mi fi arătat îndoiala în ce priveşte realizarea marii mele dorinţe de a mă face mecanic de locomotivă. Rămăsei tăcut şi resemnat în colţ.

Ajunserăm într-o gară mare. Era pe la orele 12 noaptea, poate mai tîrziu. Mecanicul şi fochistul se arătau deosebit de bucuroşi: recuperaseră toate minutele de întîrziere, ceea ce îi raportară autorităţii de faţă. Moşul se bucură şi el, îi felicită, scuturîndu-le zdravăn mîinile. Coborî. Observai cum îi face semn fochistului să mă ţină pe loc pînă se întoarce. Asta mă cam îngrijoră. Bănuiam că îndată o să mă pomenesc faţă în faţă cu miliţia gării, să mă poarte apoi ca pe un vagabond şi răufăcător din post în post pînă la internat, însă uncheşul reveni de îndată cu o hîrtie în mînă. "Mai Ciocîrlane, îl auzii, ţine asta şi din gara următoare iei trenul pînă la reşedinţa ta permanentă şi să nu mai călătoreşti iepureşte, că te prinde lupul, auzi?" Cum să nu-l aud? Hirtia pe care mi-o întinsese era o foaie de călătorie de la staţia respectivă pînă în oraşul meu "de reşedinţă". Imi părea rău că inspectorul deja intrase în birourile staţiei şi nu puteam să-i mulţumesc din toată inima ca unui tătic bun.

La staţia următoare coborii de pe locomotivă. Mecanicul acela atît de grijuliu pentru minutele de întîrziere îmi arătă trenul şi chiar vagonul de a doua de pe linia de alături, în care trebuia să mă urc pentru întoarcere. La despărţire

se descoperi şi ne luarăm rămas bun ca nişte rude, tata de la fiu sau nepot. La lumina puternică a becului din gară observai că avea o frunte mare, albă şi senină, părul gălbui, uşor ondulat, ochii albaştri deschişi. Un om bun, cu trei copii, dintre care, spunea, mijlociul era cam cît mine la statură, nu la vîrstă, fiind mai mic. Fochistul era mai tînăr, mai slăbuț şi tuciuriu, poate din cauza prafului de cărbune, dinții îi luceau ca nişte plăcuțe mici de marmoră. Ii strînsei şi lui mina cam neagră de cărbune şi mă urcai în trenul care mă duse acasă.

28. RĂMINEȚI CU BINE, BĂIEȚI!

A doua zi am ajuns la depoul nostru de locomotive, întîmpinat cu multă prietenie de muncitorii din tură; cunoscînd scopul călătoriei mele, m-au felicitat ca pe unul de ai lor. M-au şi trimis la baie să-mi las praful de cărbune adunat în urechi, în gură, pe gît, pînă şi în mîneci. Cînd am ieşit din baie uniforma îmi era scuturată, periată, pusă la punct (printre ceferişti erau şi două femei). Văzîndu-mă ieşind în drum spre şcoala, un meşter care îşi lua micul dejun pe banca de sub castan mă îmbie cu pîine, slănină şi un ardei gras, aşa că mă întremai bine după o noapte de călătorie.

La ora cînd ajunsei la şcoală, băieții erau în curte, băteau mingea; lăsară joaca şi mă întîmpinară zgomotos, ca pe un erou. Vulpe şi Hudubaş mă purtară pe sus, cînd ma lăsară, ceilalți tăbărîră cu tot felul de întrebări: "Cum a fost, mă? Cum te-au primit? Ce mai face drăguța de Roxana? Da' Ucă Bogdan, da' Horincar?" (Nume pe care le cunoşteau din relatările mele). Le răspunsei că am ajuns cu bine şi la timp, că băieții şi fetele m-au întâmpinat ca pe un bun prieten iar copiii cei mici nu mai puteau de bucurie. (Mă miram de unde atîta minciună şi imaginație la mine.) Colegii se mai interesară la cine am luat dejunul, masa de amiază, la cine mă odihnisem după un drum aşa de lung, cum am călătorit dus şi întors, nu cumva mi-a trecut prin cap s-o fac pe "iepuraşul călător"? Ma rățoiam: "Cine, eu? Cum vă închipuiți aşa ceva? le fluturam pe sus foaia de drum dată de inspectorul acela bătrîn. Iftodie o luă, o citi, o reciti. "Adevărat, e o foaie de drum." Ținea să-i confirm că însăşi Roxana mi-a făcut rost de foaie. "Altfel cum crezi? Taică-său, doctorul, îi medic si la C.F.R.", dădeam de înțeles că darul meu fusese apreciat nu numai teoretic. Bucuroşi că mă descurcasem atît de bine, băieții mă luară din nou pe sus, purtîndu-mă prin curte ca pe un trofeu.

Aceasta se întîmpla într-o vineri pa la orele 11 dimineața.

A doua zi, sîmbată, mă dusei puşca la clinica C.F.R.-ului, să mi se facă un examen amănunțit al ochilor. Fiindcă intrase în mine o frică apăsătoare, o obsesie. Medicul îmi arătă nişte litere de diferite mărimi, le aşeză la distanță mai

mică şi mai mare, totul ieşi cu bine. Şi la aprecierea culorilor principale o scosei frumos. Adică nu sufeream de daltonism. Totuşi doctorul îmi spusa că nu disting bine culoarea verde, o confund cu cea albastră. Bineînțeles, îl întrebai dacă mai pot deveni mecanic de locomotivă şi dînsul, fara să-mi răspundă categoric, mă sfătui să reflectez dacă nu-i mai potrivit să mă fac muncitor în metalurgie, de exemplu un lăcătuş în atelier, tot la C.F.R. Imi spuse că ar fi cazul să-mi examinez periodic ochii, poate că se vor însănătoşi. Imi dădui seama că îmi vorbea ca să mă consoleze. Cînd ieşii din cabinetul medical, eram grozav de tulburat. Cu un cuvînt, îmi ziceam, adio mecanic de locomotivă. Mă aşezai pe o bancă; cuvîntul care arăta boala de care sufeream se numea deuteranopie. Pînă atunci mă mai mîngîiasem cu ideea că eram numai suspect şi atunci ar fi fost alta viața, alta speranța, însă cuvîntul suspect lipsea. In situații de acestea nu trebuie să te arunci înaintea trenului, ci sa te obişnuieşti cu ideea că şi aşa se poate trăi, adică în loc de mecanic ai putea fi un bun meseriaş. Indragisem atelierul, depoul de locomotive, oamenii care lucrau acolo, modeşti, fără ifose, îi îndrăgisem pe băieți, simțindu-mă legat de ei pentru o viață de muncă. Dacă nu ne vedeam o singură zi, fiecare se întreba ce s-o fi întîmplat cu ceilalți doi. In timpul verii noi am stat o vreme la internat, apoi am lucrat la fabrici, să cîştigăm ceva bănuți (de masă şi cazare eram asigurați la internat). Atelierele şi depoul nu erau departe de internat; cînd bătea vîntul dintr-acolo simțeam plăcutul iz de cărbune, dealtfel intrat în hainele noastre, în saltele şi pături, în pernele acelea în formă de săculeți umpluți cu paie, iz care mie cel puțin îmi plăcea, aşa cum unora le place mirosul de benzină. Adeseori între noi venea şi tovarăşul Pavel Năstase, directorul, om înțelept şi de inima. Stătea de vorbă cu noi ca şi cu nişte prieteni, întrebîndu-ne de sănătate, de isprăvi şi doleanțe, dacă mîncarea-i bună, ce carți mai citim, ce filme vizionăm. Ne era ca un părinte. Cu mult mai scurt ca Docea, dar mai înalt ca mine, se aşeza pe o lespede mai mare de la intrarea şcolii. Nu îşi dădea aere de director, noi ne adunam în jurul lui ca puii în jurul cloştei. Probabil ca şi dînsul se simțea bine între ucenici, de aceea glumea şi ne asculta glumele, trecea pe nesimțite de la glume la treburi serioase: "Ce proiecte mai aveți, la ce îți stă gîndul, Hudubaş?" Băiatul tresărea, țacanindu-şi milităreşte bocancii: "Mă gîndeam să mă fac frizer, că am un brici de la tata, numai că mă scrijelez mereu cînd ici, cînd colo, îşi trecea palma peste fața numai scrijeli şi tuleie, pînă la urmă tot lăcătuş o să iasă din mine, lăcătuş bun pentru ferestre şi uşi." "Dar tu, Cîrlig?" îl prindea de braț. Acela tot mucalit: "Strungar ori mecanic de precizie, să fac bani. Ştiți, don' director, altfel vorbeşte omul cînd are bani. Işi mai face şi o casa, îşi cumpără o maşină, asta-i a meseriaşului: sa se facă domn. Meseriaşul trebuie să fie om practic, practica bate gramatica".

Directorul o întorcea altfel:"Gramatica stabileşte legi, necesare în scriere şi vorbire, nu?" La o asemenea întrebare Cîrlig nu mai zicea nimic. O dată, directorul mă întrebă şi pe mine: "Tu cum o mai învîrteşti, Ciocîrlane?" "Rău, tovarăşe director: nu mă pot face mecanic de locomotivă din cauza ochilor. Confund unele culori, dar m-am împăcat cu ideea ca pot să mă fac şi un bun meseriaş, tot la C.F.R."

Directorul orientă discuția în alte direcții, mai schimbă păreri cu unul, cu altul, trecu la alte subiecte, însă pe mine nu ma uită. Dovadă că în timp ce elevii din toate clasele scolii, atîți cîți rămăseseră pe vacanță în internat se aliniau pentru a intra la masă, îmi spuse: "Ciocîrlane, după cină să treci pe la mine la birou". Nu bănuiam pentru ce mă cheamă Şi după cină mă prezentai la direcțiune: "Aici sînt, să trăiți, tovarăşe director." Dînsul mă pofti pe un scaun, chiar pe cel din fața; vedeam că are să-mi spună ceva important. Avea pe birou un dosar cu însemnări şi nişte imprimate, ceva prospecte ori programe, desigur. Mă uitam la fața lui cu riduri puține, dar adînci, de o parte şi alta a gurii. "Uite pentru ce te-am chemat, bătu uşurel cu degetele în foița cu însemnările; doctorul mi-a vorbit despre boala ta de ochi. Necazul nu-i prea mare, totuşi. Cum te descurci la lucru în atelier? Aşa cum eşti mic, nu ți-i prea greu să lucrezi cu metalul?"

Ii spusei că nu, fiindcă am o bună îndemînare, însă dînsul nimerise de cîteva ori în atelier tocmai cînd mi se dăduseră nişte piese mari pentru strunjit, a trebuit să vină Vulpe, să-mi ajute. "Mă gîndeam, spuse directorul, că mulți dintre elevii noştri încă nu sînt corect îndrumați la meseriile pentru care au mai multe înclinații şi aptitudini, asta şi explică pentru ce în unele sectoare de muncă avem atîtea rebuturi. Dacă unul îi bun de gură ceilalți cred că el cunoaşte meserie, dar lucrul iese prost, fiindcă omul nu are calitățile, înclinațiile necesare, nu are vocație pentru meseria la care l-au trimis să lucreze. Tu ai convingerea că eşti potrivit pentru meseria de metalurgist?" Ridicai din umeri: "Dacă aici am fost repartizat! Mai înainte clasei noastre i se spunea clasa retardaților, de cînd ați venit dumneavoastră, nu mai sintem retardați". El îmi făcu semn cu mîna: "Nici n-ați fost. Se lăsă cu spatele pe speteaza înaltă a fotoliului. Uite ce voiam să-ți spun, Ciocîrlane: defecțiunea de care suferă ochii tăi nu este o primejdie numai pentru tine ci şi pentru alții, înțelegi?" "Inţeleg, tovarăşe director, totuşi, un lăcătuş mă pot face", ripostai, bănuind că omul ar vrea să mă abată de la drumul meu. Dînsul îşi continuă argumentarea: "In anul acesta multe ministere deschid şcoli de specialitate: pentru proiectanți, contabili, desenatori tehnici, laboranți etc. Tu eşti bun la matematici, ai un scris frumos, la desen tehnic ți-am văzut mulți de zece". "Dar eu sînt în anul doi; s-o mai iau încă o dată de la început?"

obiectai. "Nu are importanță, cu diferențele ai să te descurci uşor; să nu crezi că n-o să mai faci parte din instituția noastră. Dimpotrivă, rămîi tot al nostru, al casei care ocroteşte copiii orfani; noi o să te şcolarizam şi acolo, iar domiciliul tau tot aici rămîne, aici o sa vii în vacanță, oricînd ți-o plăcea, ca la părinți. Mă gîndesc să ai şi tu o meserie pe măsura ta, pentru fizicul tău cam puțintel vreau să zic. Ce zici dacă ai merge la o probă? Poate reuşeşti?" Cum îl vedeam bine intenționat, nu m-am gîndit mult: "Pe cînd? Şi din ce obiecte se dau probele?" "O să le vedem îndată." Scoase din sertar unul din prospecte, citi cu voce tare din ce materii se va da concursul, mai scoase un prospect, al treilea. "Nu luna aceasta, ci peste un interval, o să te înştiințăm. îți recomand să împrumuți nişte cărți de la colegii mai mari, mai ia şi de la biblioteca şcolii, citeşte, repetă, cînd te-om anunța, du-te de încearcă.

"Mă mai pot întoarce între băieții noştri?" întreb.

"Oraşul nostru-i industrial; cu noua meserie poți să te întorci oricînd, fie în cadrul C.F.R.-ului, între foştii tăi colegi, fie în cadrul vreunei întreprinderi".

Mi-a venit inima la loc. Mai ales cînd mi-a spus că îmi pune la dispoziție bani pentru dus-întors, cazare, masă, deci o să am totul gratuit, ca şi aici. Cu un cuvint, nu puteam zice nu. In tovarăşul director Pavel Năstase aveam o mare încredere. Luai o programă şi vreme de cîteva săptămîni ma ținui de carte. Pe la sfîrşitul verii mă prezentai la examen, într-un oraş cu mult mai mare, capitala regiunii. Mi s-au pus întrebări din geometrie, algebră, calculai nişte suprafețe şi rezolvai o problemă, scrisei frumos o compoziție pe două pagini ministeriale, vorba-i că fusei admis şi în toamnă trebuia sa mai dau nişte diferențe, o nimica toată.

Situația nu mă încînta grozav, mai ales din cauza colegilor pe care trebuia să-i părăsesc, dar nu mai aveam încotro.

La începutul anului şcolar aflai că Hanganu fusese admis la liceul teoretic şi situația lui se schimbase mult. Prin țara bătea vînt nou şi oamenii nu se mai temeau de căutăturile piezise ale unuia sau altuia, păşeau mai siguri pe pămînt.

Cristache, debilul clasei noastre, intrase şi el la una din şcolile ce se deschiseseră. Docea era la operație pentru coxartroza de la picior. Cît o priveşte pe Olga, se transferase la o şcoala profesionala de croitorie, din Nordul Moldovei, unde fusese repartizată şi soră-sa Maria, profesoară de geografie.

In preajma deschiderii şcolilor îmi adunai în graba lucruşoarele, înghesuindu-le în cufărul meu solid, greu. Colegii mă petrecură pînă la gară. Veniseră: Niță, Vulpe, Hudubaş, Cîrlig, Frunză, Iftodie. Vulpe era în salopetă, aşa cum ieşise de la atelier, Hudubaş îşi pusese şapca militară, pantalonii bufanți, cizmele, ceilalți erau în uniformele abia primite de la magazie. La gara

despărțirea a fost cu adevărat emoționanta. Parcă îl văd pe colțosul de Hudubaş strîmbîndu-se, ca şi cum ar fi vrut să caşte sau să rîdă şi nu putea. Simula, nu ştiu cum, un rîs ciudat; Vulpe voia să pară mai vesel, îi spunea ceva lui Iftodie de alături, însă fața lui arăta mai multă jenă decît veselie. Şi eu abia mă stăpîneam. La dreptul vorbind, nu mă aşteptam la o asemenea despărțire. Cînd trenul intră în gară, Cîrlig şi Iftodie îmi suiră cufărul în vagon, transportîndu-l ca pe un fulg, eu eram la locul meu de la fereastră, îmi ştergeam ochii cu bascul din cauza unor lacrimi care mă sîcîiau. Incercam să le spun că la terminarea şcolii voi reveni aici, nu ştiu de ce vorbeam cu glas înăbuşit şi nu-mi puteam recăpăta vocea. Mă uitam cînd la băieți, cînd asupra oraşului mărunt de provincie. Din locul meu se vedea o aripa a internatului nostru şi depoul de locomotive, iar mai departe pîlcul de brazi cu şcoala profesională de fete, unde îmi făurisem atîtea speranțe. Mi-a trecut prin minte întrebarea dacă o s-o mai întîlnesc vreodată pe fosta mea prietenă. Din nou mă uitam la colegii aliniați pe peron, cu mina dreaptă la cozoroc; voiam sa le spun: "Rămîneți cu bine, băieți!" Nu le-am spus nimic: un nod mi se oprise în gît. Vulpe şi Hudubaş uitaseră sa-şi ia rămas bun, sau poate că eu îi uitasem? Hudubaş îşi întorsese fața în altă parte. Conductorul fluierase de plecare şi trenul începu să huruie molcom. De la fereastră mă uitam la băieți, le făceam cu mîna. Pînă cînd fumul şi depărtarea le învăluiră chipurile. După ce trecui de dîmburile ce înconjurau oraşul şi locomotiva luase viteză, îmi trecui bascul peste ochi, zicîndu-mi ca aşa sînt despărțirile de prieteni, triste şi n-ai ce le face.

Sfîrşit

Turda, 1982

Scanat si corectat de p1710, aprilie, 2010.